KLUCZBORK 2021

RAPORT DIAGNOSTYCZNY

„Raport diagnostyczny" został opracowany na potrzeby *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Kluczbork do roku 2030.*

RAPORT DIAGNOSTYCZNY GMINY KLUCZBORK

Spis treści

Słowo wstępu i metodologia prac 4

I. SFERA PRZESTRZENNA 6

I.1 Gmina Kluczbork - ogólna charakterystyka 6

I.2 Gmina Kluczbork - kontekst geograficzno-administracyjny 6

I.3 Gmina Kluczbork – podstawowe informacje 7

I.4 Infrastruktura i powiązania transportowe 9

I.5 Infrastruktura sieciowa 11

I.5.1 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna 11

I.5.2 Sieć gazowa 13

I.5.3 Sieć energetyczna 14

I.5.4 Sieć ciepłownicza 15

I.6 Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego 15

I.7 Zasoby naturalne i ochrona środowiska 17

I.7.1 Przyroda i krajobraz 17

I.7.2 Ochrona środowiska 22

I.7.3 Powietrze 22

I.7.4 Gospodarka wodna 23

I.7.5 Ochrona środowiska, w tym gospodarka odpadami 25

II. SFERA SPOŁECZNA 31

II.1 Ludność i procesy demograficzne 31

II.2 Ochrona zdrowia 35

II.3 Pomoc społeczna 40

II.4 Zasoby mieszkaniowe 45

II.5 Kultura 47

II.5.1 Muzeum im. Jana Dzierżona w Kluczborku 47

II.5.2 Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Kluczborku 49

II.5.3 Kluczborski Dom Kultury 50

II.5.4 Centrum Aktywności Lokalnej – KINO ”BAJKA” 53

II.5.5 Świetlice wiejskie 54

II.6 Sport i rekreacja 54

II.6.1 Infrastruktura sportowa 54

II.6.2 Kluby i stowarzyszenia sportowe 57

II.7 Edukacja 58

II.7.1 Wychowanie przedszkolne 59
II.7.2 Szkoły podstawowe 60
II.7.3 Edukacja ponadpodstawowa 61
II.7.4 Szkoła artystyczna 62
II.8 Kapitał społeczny – aktywne społeczeństwo 62
II.8.1 Trzeci sektor - organizacje pozarządowe 62
II.8.2 . Kluczborska Rada Młodzieżowa i Kluczborska Rada Seniorów 65
II.8.3 Kluczborski Budżet Obywatelski 66
II.8.4 Aktywność obywatelska 67
III. SFERA GOSPODARCZA 68
III.1 Gospodarka i Rynek Pracy 68
III.2 Turystyka i baza noclegowa 72
IV. Finanse gminy Kluczbork 77
IV.1 Kształtowanie się budżetu gminy 77
IV.2 Zadłużenie gminy Kluczbork 77
IV.3 Wykorzystanie środków unijnych 78
V. Obszary strategicznej interwencji 80
VI. Związki, Stowarzyszenia 82
VII. Analiza SWOT i badania ankietowe 82
VII.1 SWOT 82
VII.2 Badania ankietowe 88
VIII. Spis tabel, map, wykresów i zdjęć 94

Słowo wstępu i metodologia prac

Strategia jest dokumentem, w którym zawierają się najważniejsze długofalowe zamierzenia i plany rozwojowe gminy Kluczbork. Jest ona tworzona nie tylko dla włodarzy gminy, ale także dla jej mieszkańców. Dzięki niej można poznać aktualny stan oraz wiadomo jest w jakim kierunku będzie rozwijać się gmina. Strategia zawiera plany i działania oraz sposób ich realizacji w dążeniu do pożądanego stanu wyrażonego w wizji. Jest to najważniejsze narzędzie racjonalnego zarządzania instytucją, rozumiane jako planowanie działań w czasie, pozwalające na lepszy dobór odpowiednich działań odpowiadający zapotrzebowaniu społecznemu, pozwala na zwiększenie zaangażowania mieszkańców.

Proces planowania strategicznego musi wynikać z trendów społeczno-gospodarczych, uwarunkowań terytorialnych oraz czynników wpływających na rozwój regionu. Tworzenie Strategii poprzedzone jest sporządzeniem aktualnego Raportu Diagnostycznego (w ujęciu strategicznym).

Analizując dotychczasowy rozwój gminy Kluczbork, można zauważyć, że podejmowane były różnego rodzaju działania, które spowodowały, że na przestrzeni ostatnich lat przeszła ona znaczną pozytywną metamorfozę. Dotyczy to nie tylko poprawy wyglądu budynków, czy realizacji nowych inwestycji, ale także samych mieszkańców, którzy stają się coraz bardziej aktywni i odpowiedzialni za miejsce, w którym żyją. Aby utrzymać stabilność ciągłego i nieprzerwanego rozwoju, gmina Kluczbork powinna kontynuować dotychczasowe, wielowymiarowe przemiany, dlatego też postanowiono zachować główne cele strategiczne skupiające się na trzech głównych obszarach: sfera przestrzenna, sfera gospodarcza i sfera społeczna.

Rysunek 1. Sfery raportu strategicznego

Wszystkie trzy sfery wzajemnie na siebie oddziaływają, a ich rozwój powinien być zrównoważony. Ponieważ Strategia obejmuje 10-letni okres czasu, zarówno cele, jak i działania mogą zostać poddane aktualizacji w perspektywie dynamiki zmian i pojawiających się nowych wyzwań w przyszłości.

W trakcie prac nad tworzeniem Raportu Diagnostycznego pojawiła się pandemia koronawirusa, która wpłynęła niemal na każdy aspekt życia i to na całym świecie. Sytuacja ta odciska także swoje piętno na planowaniu strategicznym. Pandemia w głównej mierze dotyka sfery zdrowia publicznego, jednak poprzez wprowadzanie szeregu restrykcji i ograniczeń oddziałuje na trendy społeczne (izolacja, niepewna przyszłość, utrata zarobków, itp.) oraz gospodarkę – z jednej strony gwałtowny wzrost sektora usług cyfrowych, a z drugiej ograniczenia w turystyce, transporcie, gastronomii, w wydarzeniach masowych itd.

Planując kierunki rozwoju na następne 10 lat, należy mieć na uwadze, iż mogą pojawić się problemy wynikające z recesji gospodarczej oraz mniejszych dochodów finansowych, przez co nie wszystkie zaplanowane działania będą mogły być zrealizowane. Niemniej jednak dla utrzymania stabilizacji, gmina powinna mieć wyznaczone kierunki rozwoju oraz działania do realizacji, mające na celu rozwój i poprawę jakości życia połączoną z troską o swoich mieszkańców. Należy także na bieżąco monitorować sytuację i pojawiające się zagrożenia (w tym zdrowotne).

Prace nad tworzeniem Raportu Diagnostycznego rozpoczęto w 2019 roku. Powołano Zespół ds. Opracowania Strategii Rozwoju Miasta i gminy Kluczbork 2021-2030, składający się z pracowników Urzędu Miejskiego, jednostek organizacyjnych oraz Radnych Rady Miejskiej w Kluczborku. Raport powstawał z wykorzystaniem uzupełniających się wzajemnie metod z zachowaniem zasady partycypacji społecznej. Przeprowadzono badania ankietowe mieszkańców oraz szereg spotkań warsztatowych z różnymi grupami społecznymi i branżowymi: włodarze gminy, pracownicy Urzędu Miejskiego, kierownicy jednostek organizacyjnych, dyrektorzy szkół gminnych, przedstawiciele: Rady Miejskiej w Kluczborku, Młodzieżowej Rady w Kluczborku, Kluczborskiej Rady Seniorów, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, rolników, spółdzielni mieszkaniowych i zarządców nieruchomości. Dokonano analizy SWOT.

Planowany harmonogram prac nad Raportem Diagnostycznym musiał zostać mocno zmodyfikowany z uwagi na pojawienie się światowego zagrożenia epidemicznego - pandemia koronowirusa. Z uwagi na nieprzewidywalność rozwoju sytuacji, zrezygnowano ze spotkań do czasu zminimalizowania zagrożenia.

Raport Diagnostyczny jest jednym z elementów tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Kluczbork do roku 2030.

I. SFERA PRZESTRZENNA

I.1 Gmina Kluczbork - ogólna charakterystyka

W rozdziale tym zawarte są podstawowe informacje na temat położenia geograficznego gminy Kluczbork, zasobów naturalnych, warunkach środowiskowych oraz podstawowej infrastruktury technicznej gminy.

I.2 Gmina Kluczbork - kontekst geograficzno-administracyjny

Gmina Kluczbork jest gminą miejsko-wiejską, usytuowaną w północnej części województwa Opolskiego. Gmina obejmuje miasto Kluczbork oraz 23 sołectwa i łącznie obejmuje obszar 217 km^2 , co stanowi 25,48% powierzchni Powiatu Kluczborskiego, oraz 2% powierzchni województwa Opolskiego.

Województwo Opolskie geograficznie położone jest pomiędzy dwoma dużymi, wysoko konkurencyjnymi województwami – Dolnośląskim i Śląskim. Jest ono pojmowane jako region o bardzo intensywnym rolnictwie, a także jako region o długotrwałych tradycjach przemysłowych, szczególnie w dziedzinie przemysłu spożywczego, mineralnego, metalowego, maszynowego oraz chemicznego.[1]

Mapa 1. Umiejscowienie geograficzne gminy Kluczbork

[1] Raport Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów 2017 - Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa listopad 2017

Gmina Kluczbork jest jedną z czterech gmin tworzących Powiat Kluczborski (razem z gminą Byczyna, Wołczyn oraz Lasowice Wielkie). Na dynamikę rozwoju gminy Kluczbork wpływa (pośrednio bądź bezpośrednio) potencjał i sytuacja społeczno-gospodarcza sąsiednich gmin oraz Powiatu Kluczborskiego. Miasto Kluczbork skupia na swoim terenie wiele instytucji gminnych np. Urząd Miasta, Biblioteka, Kino, Ośrodek Pomocy Społecznej, Muzeum, Szkoła Muzyczna; jak i ponadlokalnych, np. Szpital Powiatowy, Starostwo Powiatowe, Powiatowy Urząd Pracy, PCPR, Sąd Rejonowy, Prokuraturę, ZUS, KRUS, Urząd Skarbowy, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, czy Komenda Powiatowa Policji.

Kluczbork leży nad rzeką Stobrawą, stanowiącą prawy dopływ Odry. Pod względem komunikacyjnym przecinają się tu szlaki transportowe kolejowe oraz drogowe łączące Górny Śląsk z Wielkopolską i Pomorzem Zachodnim oraz z Dolnym Śląskiem, a także Śląsk Opolski z Ziemią Łódzką (biegną tu drogi krajowe 11, 42 i 45). Miasto posiada obwodnicę, która znacząco odciąża ruch tranzytowy w mieście (szczególnie samochodów dostawczych i ciężarowych), łączącą drogę 42 i 45 oraz 11 (która zostanie w przyszłości przekształcona w S11). Warto nadmienić, iż obwodnica powstała ze środków gminnych oraz środków unijnych, a jej budowa podzielona była na 4 etapy i trwała od roku 2007-2020 r.

Aktualnie trwają prace nad ustaleniem i wytyczeniem ostatecznego planu przebiegu drogi ekspresowej S11, która ma w dużej części zastąpić DK11, docelowo łączącej 4 województwa (zachodniopomorskie, wielkopolskie, opolskie i śląskie).

I.3 Gmina Kluczbork – podstawowe informacje

W strukturze funkcjonalno–przestrzennej województwa, gmina Kluczbork zajmuje ważne miejsce jako ośrodek subregionalny - przeznaczony do obsługi gmin północnej Opolszczyzny w zakresie usług specjalistycznych oraz wyższego rzędu. Pod względem potencjału terenowego, ludnościowego oraz gospodarczego gmina Kluczbork należy do grupy powyżej przeciętnej wojewódzkiej.

W układzie przestrzennym obszaru miasta i przyległych wsi można wyróżnić kilka stref o wyraźnie zarysowujących się funkcjach:

- **Stare Miasto** — obejmujące tereny położone od południa, między linią dawnych murów obronnych zlokalizowanych pomiędzy ulicami Pułaskiego i Krzywą oraz Piastowską i Damrota, a od północy ulicą Moniuszki. Jest to obszar historycznej tożsamości miasta — liczne zabytki architektury i budownictwa wraz z zabytkowym układem urbanistycznym, obszar ten pełni funkcję usługowo-mieszkaniową;
- **Dzielnica Śródmiejska** — tworzy pierścień wokół Starego Miasta z różnorodną zabudową, obszary mieszkaniowe przeplatają się tu z przemysłowo-składowymi oraz z większymi kompleksami ogrodów, dzielnica pełni funkcję mieszkaniową, usługową, komunikacyjną i przemysłową;

- **dzielnica przemysłowo-składowa** — zlokalizowana jest w południowo-zachodniej i zachodniej części Kluczborka, wzdłuż linii i terenów kolejowych, przy licznych zakładach przemysłowych usytuowane są tereny magazynowo-składowe;
- **dzielnica rekreacyjno-wypoczynkowa** — położona jest w południowo-wschodniej części miasta, jest to dzielnica zieleni, na którą składają się park miejski, las komunalny, cmentarze, tereny łąkowe oraz obiekty sportowe;
- **obrzeżne dzielnice mieszkaniowe** — na północy i zachodzie zlokalizowane są głównie osiedla zabudowy wielorodzinnej, a w południowej i wschodniej części osiedla zabudowy jednorodzinnej oraz powstające od kilku lat osiedla zabudowy jednorodzinnej w północnych częściach miasta;
- **wsie przymiejskie** — wsie mające cały szereg związków produkcyjnych, usługowych, administracyjnych, transportowych i infrastrukturalnych, zabudowa zagrodowa przeplata się z budynkami jednorodzinnymi i wielorodzinnymi oraz z zakładami produkcyjnymi i usługowymi, składami handlowymi i bazami transportowo-sprzętowymi.

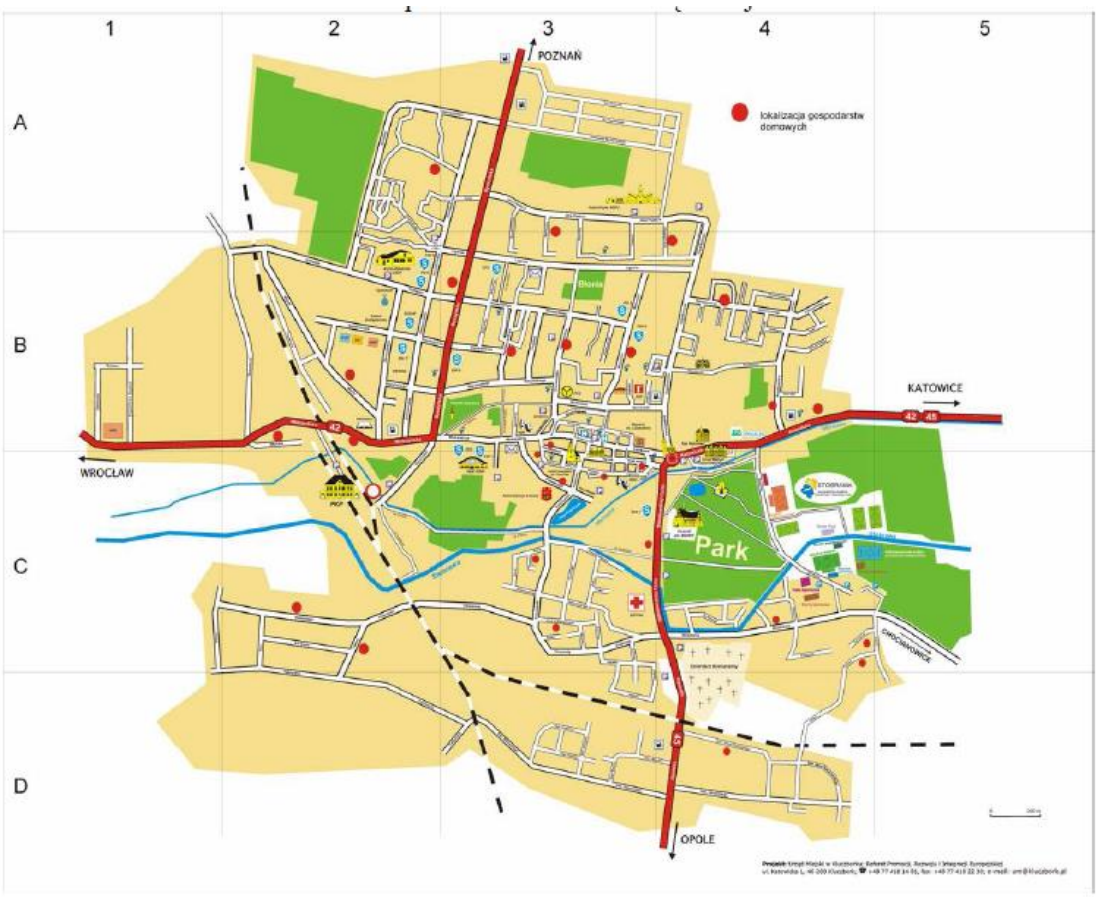

Mapa 2. Plan Miasta Kluczborka. Źródło UM Kluczbork

W strukturze przestrzennej miasta największe problemy związane są z przebiegiem przez obszar śródmieścia linii kolejowych i dróg o znaczeniu ponadlokalnym.

W celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, rada gminy uchwala studium/zmianę studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

I.4 Infrastruktura i powiązania transportowe

Infrastruktura drogowa na terenie gminy w roku 2020 obejmowała 171 km dróg gminnych, zarówno zaliczonych do kategorii dróg publicznych jak i wewnętrznych. Na terenie gminy dróg wiejskich o nawierzchni utwardzonej (64,92km) i gruntowych jest około 132 km, dróg miejskich – 39 km.

Stan techniczny dróg gminnych na terenach wiejskich w około 30% wymaga remontu i przebudowy w szczególności w miejscowościach: Żabiniec, Smardy Dolne i Górne, Bąków, Krasków, Bogacica – Krężel, Biadacz, Maciejów, Łowkowice, Bogdańczowice.

Od roku 2019 wprowadzono w Kluczborku Komunikację Gminną, która łączy Gotartów z ul. Fabryczną i Ligotą Dolną. Głównym celem jest ułatwianie mieszkańcom dotarcia do peryferyjnych części Kluczborka – z jednej strony z ul. Fabrycznej, a z drugiej z Gotartowa gdzie powstało nowe osiedle. Przystanki umieszczono m.in. przy szkołach aby ułatwić dzieciom i młodzieży dojazd na zajęcia.

Układ komunikacyjny determinuje organizację przestrzenną całej gminy Kluczbork. Podstawowe kierunki rozwoju przestrzennego gminy powinny koncentrować się na istniejącym lub zmodernizowanym układzie komunikacyjnym, przy czym działalność ta powinna brać pod uwagę środowisko przyrodnicze, kulturowe, powiązania infrastrukturalne, stan zagospodarowania przestrzennego oraz rysujące się tendencje gospodarcze i społeczne w wymiarze lokalnym i ponadlokalnym. Jednostki osadnicze tworzą układ koncentrycznopasmowy, w którym centralne miejsce zajmuje miasto Kluczbork. W kierunku miasta zbiegają się promieniście drogi łączące miejscowości z siedzibą gminy i powiatu. Na układ promienisty nakłada się układ pasmowy — powstały w dolinach cieków wodnych oraz wzdłuż krawędzi kompleksu leśnego w południowo-zachodniej części gminy. Kluczbork wraz ze wsiami Ligotą Dolną, Ligotą Zamecką i Ligotą Górną tworzy jeden zespół osadniczy.

W 2019 r. kontynuowano budowę ostatniego etapu obwodnicy miasta Kluczborka od ronda na drodze powiatowej DP 1321O do ronda przy DK ul. Byczyńska w Kluczborku.

Realizacja tej kluczowej dla miasta inwestycji miała na celu zapewnienie dogodnego dojazdu do terenów inwestycyjnych Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK" Podstrefa Kluczbork i poprawę bezpieczeństwa wszystkich użytkowników ruchu drogowego korzystających z przedmiotowej trasy. Realizacja budowy IV, ostatniego etapu budowy obwodnicy miasta Kluczborka od ronda w Smardach do ronda na ulicy Byczyńskiej w Kluczborku rozpoczęła się w 2018 r., a 01.04.2020. została oddana do użytku. Całkowity koszt projektu wraz z robotami dodatkowymi wyniósł ok. 21 mln zł, z czego dofinansowanie z RPO wyniosło 10 133 910,16 zł.

Całość inwestycji pochłonęła blisko 60 milionów złotych (licząc także niezbędne odszkodowania i inne opłaty). Warto zaznaczyć, że choć gmina Kluczbork podjęła się samodzielnej budowy tej obwodnicy, to jednak udało się skorzystać z dofinansowań od partnerów zewnętrznych. Najwięcej środków otrzymano w ramach Regionalnego Programu

Operacyjnego Województwa Opolskiego, w sumie 15 564 981,40 zł. Pozyskano także wsparcie z Programu rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej w kwocie 3 000 000,00 zł. Istotne wsparcie w wysokości 2 500 000,00 zł wniosła Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Odział w Opolu.

Mapa 3. Obwodnica Miasta Kluczborka. Źródło UM Kluczbork

Dla powiązań transportowych bardzo ważną inwestycją będzie budowa trasy ekspresowa S11, która docelowo będzie miała około 550 km długości i ma łączyć Śląsk z Pomorzem Zachodnim. Część trasy przebiegać będzie na terenie gminy Kluczbork.

W latach 2019-2020 trwały intensywne prace GDDKiA nad ustaleniem przebiegu trasy S11 między innymi przez tereny gminy Kluczbork. Budowa 46-kilometrowego odcinka Kępno-Kolonia Ciarki w gminie Lasowice Wielkie planowana jest na lata 2023-2025.[2]

[2] Informacje z GDDKiA.

Mapa 4. Plan węzła (jednego z dwóch planowanych węzłów) przy zjedzie z S11 do Kluczborka. Źródło GDDKiA czerwiec 2020 r.

I.5 Infrastruktura sieciowa

Jednym z ważniejszych czynników określających standard życia mieszkańców, a także wpływających na realne możliwości rozwoju gminy jest stan urządzeń infrastruktury technicznej.

I.5.1 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Miasto i Gmina Kluczbork wyposażone są w sieć wodociągową, z której korzysta 100% ludności. Zaopatrzeniem miasta i gminy w wodę zajmuje się Spółka Wodociągi i Kanalizacja „Hydrokom" sp. z o.o. w Kluczborku będąca jednoosobową spółką gminy Kluczbork. Realizuje ona określone ustawą o samorządzie gminnym zadania własne gminy w zakresie dostaw wody i odbioru ścieków.

Stacje uzdatniania wody (SUW) znajdują się w Kluczborku i Krzywiźnie. Miasto Kluczbork i okoliczne wsie (tj. Bogacica, Ligota Dolna, Ligota Górna, Ligota Zamecka, Kuniów, Krasków, Bogdańczowice, Borkowice, Bażany, Szklarnia Bogacka, Krężel, Czaple Stare, Czaple Wolne, Żabiniec) zaopatrywane są w wodę pitną ze Stacji Uzdatniania Wody w Kluczborku. Ujęcia wód podziemnych zlokalizowane na terenie gminy Kluczbork i Lasowice Wielkie posiadają następujące wydajności wg pozwoleń wodnoprawnych:

1) ujęcie „ nowe" 4 szt. studni - 144,0 m3/h
2) ujęcie „Chocianowice" 3 szt. studni - 105,0 m3/h

3) ujęcie „Bąków” 4 szt. studni - 282,1 m3/h
Łączne zasoby ujęć 11 szt. studni 531,1 m3/h tj. 12 746,4 m3/d

Miasto Kluczbork posiada mechaniczno-biologiczno-chemiczną oczyszczalnię ścieków, zlokalizowaną w Ligocie Dolnej, która została oddana do użytku w 1999 r. Zaprojektowana jest na przepływ średni 7 tys. m^3 na dobę i przepływ maksymalny 10 tys. m^3 na dobę. Ilość ścieków odprowadzanych do oczyszczalni wynosi obecnie ok. 5 tys. m^3 na dobę.

W latach 2013-2015 zrealizowany został wspólnie z gminą Kluczbork projekt pod nazwą „Poprawa jakości gospodarki wodno-ściekowej dla gminy Kluczbork” w ramach programu operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013. W rozbudowanej i zmodernizowanej oczyszczalni zastosowano nowoczesne urządzenia, maszyny oraz rozwiązania technologiczne, zapewniające wysoką efektywność mechanicznego, biologicznego i chemicznego oczyszczania ścieków.

Zostały zaspokojone potrzeby w zakresie odprowadzenia ścieków w następujących miejscowościach: Ligota Dolna, Krasków, Kuniów, Ligota Zamecka, Ligota Górna, Bąków.
Miasto Kluczbork jest skanalizowane w **100 %.**

Tabela 1. Długość czynnej sieci wodociągowej oraz udział ludności posiadającej dostęp do sieci w gminie Kluczbork.

	długość czynnej sieci rozdzielczej [km]					**udział ludności z dostępem do sieci wodociągowej [%]**				
	2015	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
gmina Kluczbork	221,3	221,5	222,0	223,1	227,2	95,2	95,2	94,3	94,4	94,4

Część ścieków nie objęta systemem kanalizacyjnym gromadzona jest w zbiornikach przydomowych tzw. szambach i wywożona taborem asenizacyjnym. Gmina podejmuje wszelkie kroki, których celem jest kompleksowe rozwiązanie kwestii ścieków komunalnych na terenach wiejskich. Jednym z takich rozwiązań była budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, które stanowią alternatywę dla tradycyjnej kanalizacji, która przy dużym rozproszeniu pomiędzy budynkami staje się inwestycją mniej korzystną pod względem ekonomicznym niż przydomowe oczyszczalnie ścieków. Takie rozwiązanie znalazło również zastosowanie w gminie Kluczbork, gdzie obecnie wybudowanych jest 355 przydomowych oczyszczalni ścieków. Główne oczekiwania ludności gminy to wybudowanie sieci kanalizacyjnej we wsi: Kujakowice Górne i Kujakowice Dolne, Krzywizna.

W latach **2002 -2012** wybudowano w gminie Kluczbork **74,837 km** sieci kanalizacji sanitarnej za **31 042 495,15 zł.**

Zgodnie z zapisami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Kluczbork dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej w gminie powinna uwzględniać następujące zalecenia:
- ścieki z terenu całej gminy powinny być kierowane na istniejącą oczyszczalnię ścieków - wyjątkiem może być Nowa Bogacica;

- konieczna jest modernizacja sieci kanalizacyjnej w Kluczborku, w celu wyeliminowania dopływów wód opadowych oraz ewentualnego zwiększenia przepustowości na kierunkach planowanych zrzutów ścieków z terenów wiejskich;

- za rozwojem sieci kanalizacyjnej powinien postępować rozwój monitoringu, co jest warunkiem koniecznym prowadzenia eksploatacji bezpiecznej dla środowiska.

Tabela 2. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej oraz udział ludności posiadającej dostęp do sieci kanalizacyjnej w gminie Kluczbork

	długość czynnej sieci rozdzielczej [km]					**udział ludności z dostępem do sieci kanalizacyjnej [%]**				
	2015	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
gmina Kluczbork	112,1	112,3	112,3	112,7	115,7	74,3	74,3	72,2	72,3	72,5

I.5.2 Sieć gazowa

Na terenie gminy Kluczbork przebiega sieć gazowa:

1. Niskiego ciśnienia o długości 38,506 km wraz z przyłączami w ilości 1694 szt.
2. Średniego ciśnienia o długości 21,429 km wraz z przyłączami w ilości 340 szt.
3. Stacja redukcyjna I stopnia- Bogacica przy ulicy Konopnickiej, o przepustowości 3500 m3/h, rok budowy 2005.
4. Stacje redukcyjne II stopnia na terenie Kluczborka, które zostały zmodernizowane w latach 2003-2005: a) Ul. Jagiellońska - przepustowość 1600 m^3/h; b) Ul. Jana Pawła II- przepustowość 600 m^3/h; c) Ul. Ossowskiego- przepustowość 400 m^3/h.
5. W latach 2010-2014 wybudowane zostały sieci gazowe w rejonie ulic: Cybisa, Podkowińskiego, Skargi, Kantora, Wolności, Kilińskiego oraz w miejscowości Bąków przy ulicy Wolności.

Sieć gazowa znajdująca się na terenie gminy Kluczbork jest w stanie dobrym i zapewnia pokrycie zapotrzebowania na paliwo gazowe dla już istniejących oraz wykazuje możliwości obsługi potencjalnych nowych odbiorców gazu.

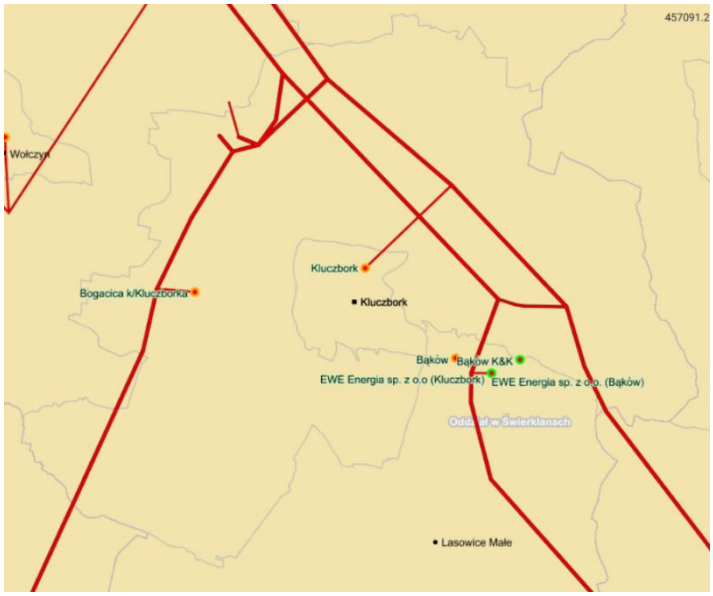

Mapa 5. Mapa systemu przemysłowego GAZ SYSTEM S.A. w gminie Kluczbork.

Tabela 3. Długość czynnej sieci gazowej na terenie gminy Kluczbork. Źródło: GUS.

	długość czynnej sieci [m]					ZMIANA 2019:2015
	2015	2016	2017	2018	2019	
gmina Kluczbork	122 529	124 707	133 854	136 642	137 865	↑ 12,5%

I.5.3 Sieć energetyczna

Przez teren gminy Kluczbork przebiegają napowietrzne linie energetyczne najwyższych napięć 400 kV i 220kV (pełnią głównie funkcje przesyłu mocy z obszaru Górnego Śląska na zachód) - ciąg liniowy 400kV Trębaczew – Pasikurowice, stanowiący element drogi przesyłowej z elektrowni Bełchatów w kierunku Wrocławia i dalej w kierunku systemu niemieckiego, linia posiada istotne znaczenie dla zachowania bezpieczeństwa pracy KSE i należy do najwyżej obciążonych linii systemowych. Poza tym przebiegają również linie sieci dystrybucyjnych wysokich napięć 110 kV relacji:

- Kluczbork - Praszka,
- Kluczbork - Kostów,
- Kluczbork -Olesno,
-Kluczbork - Wołczyn,
- Kuniów- Bierdzany

Odbiorcy energii elektrycznej z terenu miasta i gminy Kluczbork zasilani są za pośrednictwem stacji transformatorowych 110/15 kV, stanowiących główne punkty zasilania zwane GPZ-mi. Należą do nich:

- GPZ ,, Kluczbork ’’ -stacja wyposażona w dwa transformatory o mocy 16 MVA,

- GPZ ,, Kuniów ’’ - stacja wyposażona w dwa transformatory o mocy 10 MVA,
- GPZ ,, Bierdzany ’’ - stacja wyposażona w dwa transformatory o mocy 10 MVA (poza terenem gminy).

I.5.4 Sieć ciepłownicza

Miejski system ciepłowniczy Kluczborka obsługiwany jest przez Energetykę Cieplną Opolszczyzny S.A. i obejmuje: • ciepłownię o mocy zainstalowanej 38,0 MW, • sieci cieplne o łącznej długości 19,155 km, • 117 węzłów cieplnych pokrywających zapotrzebowanie na ciepło ok. 39MW. Całkowite zapotrzebowanie mocy cieplnej pokrywanej przez ciepłownię wynosi ok. 39MW.

W mieście pracuje scentralizowany system ciepłowniczy z kotłownią centralną K-301 przy ul. Kołłątaja 8, będącą strategicznym źródłem w systemie cieplnym Kluczborka. Pracująca od roku 1973/1974 kotłownia posiada obecnie 2 kotły: WRP-23 i WR-15, o łącznej mocy zainstalowanej 38,0 MW. Moc źródła dopasowana jest do aktualnych potrzeb cieplnych.

I.6 Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

W celu ustalenia przeznaczenia terenów, w tym inwestycji celu publicznego oraz określenia sposobów ich zagospodarowania i zabudowy, rada gminy uchwala miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego po stwierdzeniu, że nie narusza on ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. W Studium określa się zapotrzebowanie na nową zabudowę w perspektywie nie dłuższej niż 30 lat. Ustalenia Studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu lub zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Samo studium nie jest aktem prawa miejscowego. Natomiast miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jest aktem prawa miejscowego. Zmiana planu następuje w trybie, w jakim jest on uchwalany. Gmina Kluczbork posiada następujące aktualne miejscowe plany:
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące całe tereny administracyjne posiadają następujące miejscowości: Kluczbork, Ligota Dolna, Ligota Górna i Ligota Zamecka.
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące tereny zainwestowane (tereny obejmujące istniejącą i planowaną zabudowę) posiadają następujące miejscowości: Bażany, Bąków, Biadacz, Bogacica, Bogdańczowice, Borkowice, Gotartów, Krasków, Krzywizna, Kujakowice Dolne, Kujakowice Górne, Kuniów, Łowkowice, Smardy Dolne i Smardy Górne.

Gmina Kluczbork nie posiada miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla następujących miejscowości: Bogacka Szklarnia, Czaple Stare, Czaple Wolne, Maciejów, Nowa Bogacica, Unieszów i Żabiniec.

Obszar gminy Kluczbork objęty obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wynosi 4596 ha co stanowi 21,18% powierzchni całej gminy.

W roku 2019 prowadzone były trzy procedury zmiany studium:

- zmiana dotycząca dwóch terenów położonych we wsi Ligota Dolna z przeznaczeniem ich pod zabudowę produkcyjno-usługową;
- zmiana dotycząca trzech terenów położonych we wsi Gotartów i Kujakowice Dolne, Kujakowice Górne, Smardy Dolne z przeznaczeniem ich pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną oraz zabudowę usługową;
- zmiana dotycząca terenu całej gminy Kluczbork (korekta wskaźników zagospodarowania terenów, zmiana przeznaczenia dla terenu gdzie zlokalizowany jest biurowiec FAMUR- FAMAK S.A. w Kluczborku i terenów we wsi Bogdańczowice po stacji ujęcia wody)

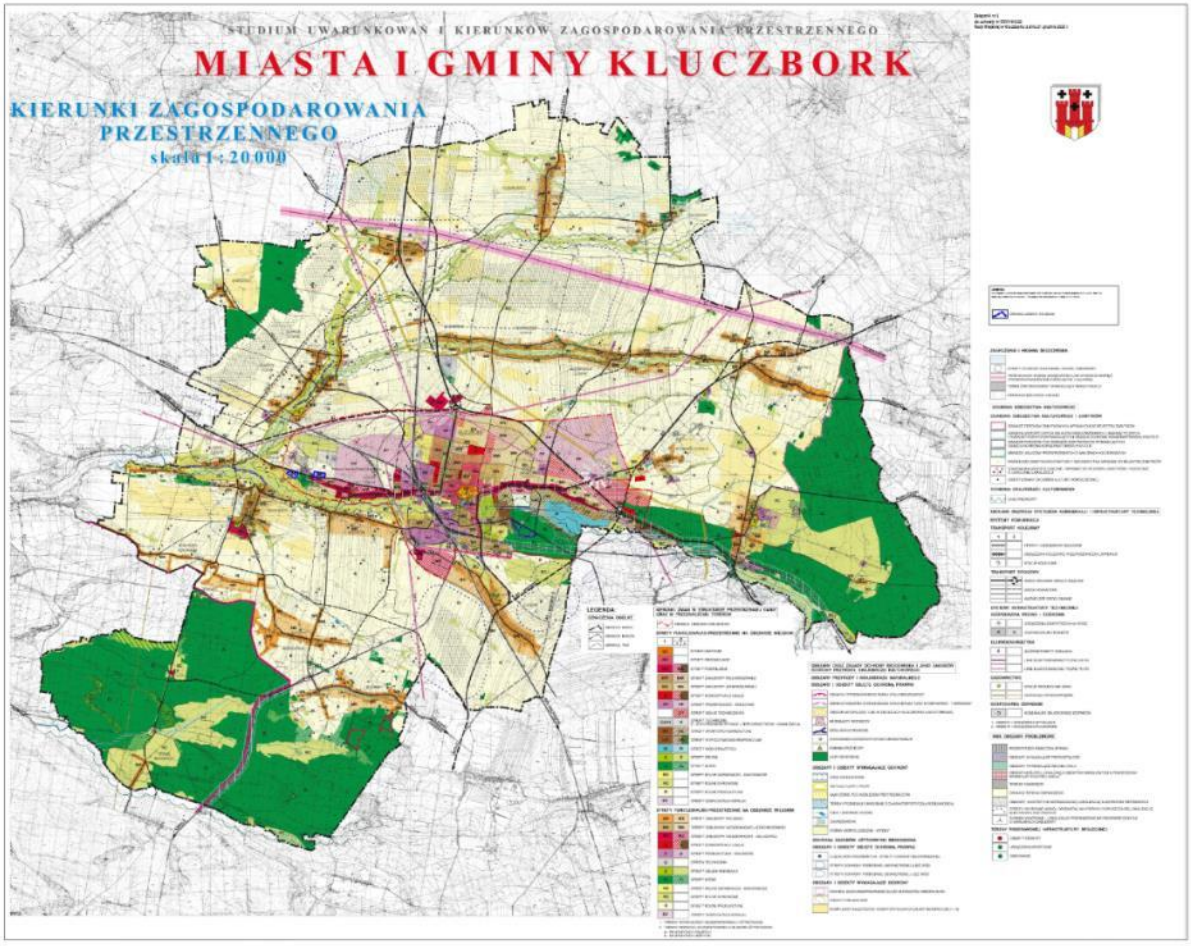

Mapa 6. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Kluczbork. Źródło UM Kluczbork

Gmina Kluczbork posiada aktualne studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla całej gminy - uchwała Nr XXVII/410/20 Rady Miejskiej w Kluczborku z dnia 21 grudnia 2020 r.

I.7 Zasoby naturalne i ochrona środowiska

Gmina Kluczbork posiada niewielkie, o charakterze lokalnym, złoża surowców mineralnych takich jak złoża kruszywa naturalnego piasku (Maciejów, Czaple Stare), pospółki (Czaple Stare) iłu i gliny czwartorzędowej (Bąków, Gotartów) a także surowca ilastego dla potrzeb ceramiki budowlanej (Ligota Dolna).

I.7.1 Przyroda i krajobraz

Gmina Kluczbork należy do przyrodniczej struktury przestrzennej Dolina Stobrawy, która pełni funkcje ekologiczne, hydrologiczne i klimatyczne. Jako element struktury regionalnej, łączącej obszar opracowania z terenami zewnętrznymi rangi wojewódzkiej i regionalnej (obszar węzłowy 10 K Bory Stobrawskie krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL, w skład którego wchodzą m.in.: Stobrawski Park Krajobrazowy, Obszar Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko-Turawskie"), zapewnia wzajemne powiązanie obszarów zasilania, odpowiada za obieg materii, energii i informacji genetycznej pomiędzy terenami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Dolina Stobrawy zapewnia łączność przestrzenną ekologicznego systemu przestrzennego z Obszarem Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko-Turawskie, a następnie z korytarzem ekologicznym doliny Odry i obszarem węzłowym biocentrum 17M. ECONET-PL o randze międzynarodowej pod nazwą Dolina Środkowej Odry. Uzupełnieniem przyrodniczych połączeń zewnętrznych gminy są kompleksy leśne, przy czym główne znaczenie posiada kompleks w południowo-zachodniej części gminy. Podstawowe przyrodnicze powiązania zewnętrzne obszaru badań tworzą:

- dolina Stobrawy,
- doliny dopływów Stobrawy i Bogacicy,
- wielkopowierzchniowe kompleksy leśne.

Obszar gminy Kluczbork praktycznie w całości stanowi przykład krajobrazu kulturowego, ukształtowanego przez człowieka, z wyraźną dominacją roślinności pól uprawnych, łąk i zabudowy. Gmina położona jest w dolinach rzecznych oraz na wysoczyźnie równinnej i falistej. Najbardziej urozmaicona rzeźba terenu występuje w części wschodniej w obrębie Progu Woźnickiego. Omawiany obszar charakteryzuje się znaczną harmonią krajobrazu pomimo ogromnych przekształceń antropogenicznych. Wrażenie to sprawiają zadrzewienia i aleje przydrożne poprawiające wizerunek gminy oraz stosunkowo dobrze zachowane niektóre doliny rzeczne (Bogacicy, Stobrawy i Baryczki). Obszary najbardziej przekształcone, ubogie w elementy wzbogacające krajobraz występują w północnej części gminy i na południowy-wschód od miasta Kluczborka. Mała ilość naturalnych elementów wzbogacających i wzmacniających ekosystemy polne wpływa negatywnie na harmonię krajobrazu i wzmaga procesy degradujące (erozję, przesuszenie terenu, zubożenie gatunków ptaków owadożernych, pogorszenie retencji). Wyróżniające się walory krajobrazowe zasługujące na uwagę i ochronę (urozmaicona rzeźba terenu, mozaika zadrzewień, zakrzaczeń i łąk oraz niewielkich kompleksów leśnych) występują w dolinach Stobrawy, Bogacicy i Baryczki oraz we wschodniej i południowo-zachodniej części gminy.

Elementem podnoszącym znacząco walory krajobrazu są większe kompleksy leśne. Bardzo pozytywną rolę w kształtowaniu naturalnego krajobrazu odgrywają zachowane wzdłuż niektórych ciągów komunikacyjnych, cenne fragmenty zieleni przydrożnej – aleje lip, brzóz, dębów, jesionów i klonów. Miejscem wyróżniającym się krajobrazowo jest też obszar w północno-wschodniej części gminy o najbardziej urozmaiconej rzeźbie terenu (okolice Maciejowa). Gminę Kluczbork zaliczyć można do terenów bardzo bogatych w zasoby dziedzictwa kulturowego. Świadczą o tym liczne stanowiska archeologiczne z różnych epok oraz zachowane zabytkowe obiekty i układy przestrzenne. Analiza walorów krajobrazu kulturowego pod kątem dalekich widoków wykazała jednak, że ze względu na przeważnie ulicowy układ osadnictwa wiejskiego w dolinach rzek, zespoły zabudowy wsi nie tworzą ciekawych krajobrazowo sylwet o walorach widokowych. Najciekawszym krajobrazowo fragmentem obszaru gminy są okolice Maciejowa, ze względu na najbardziej urozmaiconą rzeźbę terenu oraz liczne zadrzewienia na stokach wzniesień.

Na terenie gminy Kluczbork znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- Stobrawski Park Krajobrazowy,
- Obszar Chronionego Krajobrazu – Lasy Stobrawsko-Turawskie,
- Obszary Natura 2000 - Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą – obszar siedliskowy,
- Rezerwat przyrody – Bażany,
- Pomniki przyrody.

Stobrawski Park Krajobrazowy

Został utworzony na mocy Rozporządzenia nr 0151/P/19/2006 Wojewody Opolskiego z dnia 8 maja 2006 roku. Obejmuje on swym zasięgiem obszar o powierzchni 52 636,5 ha. Większą część Parku zajmują lasy (ok. 80% jego powierzchni). Park Stobrawski pod względem powierzchni jest parkiem bardzo dużym, o charakterze nizinnym, chroniącym obszary szczególnego nagromadzenia walorów przyrodniczych. Występuje tu 38 gatunków roślin chronionych i 38 gatunków roślin rzadkich, z których 11 zagrożonych jest w Polsce, a 3 z nich zagrożone są wyginięciem w Europie. Oprócz tego na terenie parku występuje wiele chronionych, ginących i rzadkich ptaków i chronionych zwierząt.

Obszary Chronionego Krajobrazu - to tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.
Na terenie gminy Kluczbork znajduje się jeden obszar chronionego krajobrazu:
„**Lasy Stobrawsko – Turawskie”** - obszar o powierzchni 179 tys. ha - został powołany w 1988 roku w centralnej i zachodniej części województwa opolskiego. W 1999 roku w jego zachodniej i centralnej części utworzono Stobrawski Park Krajobrazowy. W granicach Lasów Stobrawsko - Turawskich znalazło się kilka zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz kilkadziesiąt użytków ekologicznych i pomników przyrody. Niezliczona ilość cieków, stawy hodowlane, źródła, polodowcowe moreny i wydmy stanowią o wysokich walorach krajobrazowych i przyrodniczych tego terenu. Na obszarze Lasów Stobrawsko - Turawskich stwierdzono występowanie wielu chronionych gatunków roślin i zwierząt. Lasy Stobrawsko-Turawskie, ze względu na przewagę

borów sosnowych mających duże walory bioterapeutyczne (działają kojąco, przeciwastmatycznie i odkażająco), wykazują duży potencjał dla turystyki i wypoczynku mieszkańców okolicznych miast.

Obszary Natura 2000 - Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą – obszar siedliskowy.
Na zachód od Kluczborka (ale jeszcze w jego administracyjnych granicach) występują zbiorowiska okresowo koszonych łąk ze szczawiami, rdestem wężownikiem, wierzbówką, turzycami oraz mozgą trzcinowatą i krwiściągiem lekarskim kształtujące się wzdłuż rzeki Stobrawy. Bardziej podmokłe fragmenty zarasta trzcina. Niektóre miejsca są odkształcone ze znacznym udziałem pokrzywy. Fragmenty położone w części wschodniej i południowo-wschodniej miejscami porasta dąb szypułkowy, olcha czarna i wierzby. Część łąk nosi ślady wiosennego wypalania. Stobrawa prowadzi czysta wodę, na wschodniej granicy łąk jest podpiętrzana niewielką śluzą. Przez łąkę prowadzony jest rów odwadniający zarośnięty trzcinami. Dno doliny wyścielają mady rzeczne, lokalnie namuły. Na znacznej części obszaru poziom wód gruntowych waha się między 0,5-1,0 m ppt. Pospolitym gatunkiem na łąkach jest żaba trawna. Gady reprezentowane są przez zaskrońca. Z obserwowanych ptaków wymienić należy skowronka polnego, pliszkę żółtą, świergotka łąkowego i czajkę. Na łąki zlatują bocian biały, gawron, szpak oraz polująca na gryzonie pustułka. Ssaki reprezentuje m. in. zając i sarna, chociaż nie są zbyt częste. Bogata jest fauna bezkręgowców. Wzdłuż rowu występują duże ilości winniczków. W miejscach gdzie pojawia się trzcina często występują ślimaki z rodzaju bursztynka (Succinella) oraz liczne gatunki pająków, w tym tygrzyk paskowany. W okresie kwitnienia rosnące tutaj gatunki roślin odwiedzane są przez rożne gatunki motyli, trzmieli, rusałki (pawik, pokrzywnik, admirał, kratkowiec, dostojki, przeplatki i inne), kilka gatunków modraszków, pazie królowej, połówce szachownica. W Stobrawie obserwowano kiełbia i płotkę, a na brzegach żabę jeziorową i żabę trawną.
Wartość przyrodnicza i znaczenie – obszar jest istotny dla ochrony 2 gatunków motyli z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Podstawowym zagrożeniem dla łąk w okolicach Kluczborka byłaby zmiana stosunków wodnych, długoterminowe zaniechanie ich użytkowania oraz zmiany w korycie Stobrawy.

Rezerwat przyrody jest obszarem obejmującym zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemy, w tym siedliska przyrodnicze, a także określone gatunki roślin i zwierząt, elementy przyrody nieożywionej, mające istotną wartość ze względów naukowych, przyrodniczych, kulturowych bądź krajobrazowych.
Na terenie gminy Kluczbork występuje obecnie jeden rezerwat przyrody: **„Bażany”.** Jest to rezerwat leśny na południe od Kluczborka, założony w 1969 r., o powierzchni 22,02 ha, położony na skraju Borów Stobrawskich. Rezerwat ma za zadanie zachowanie boru sosnowego na wydmach z obfitym stanowiskiem jałowca. Skład florystyczny to drzewostan o wieku 15 - 80 lat, przeważa sosna z udziałem brzozy i dębu szypułkowego, piękne okazy jałowca o wys. 2 -5,5 m, w podszyciu występują również - wierzba siwa, jarzębina, kruszyna; w runie leśnym: orlica, jałowiec włosisty, żarnowiec, dziurawiec zwyczajny, borówki czarna i brusznica, szczotlicha siwa i inne. Na terenie rezerwatu stwierdzono 58 roślin naczyniowych, w tym objęty ochroną częściową widłak jałowcowaty.

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska, o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie – wg. ustawy o ochronie przyrody.

Tabela 4. Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Kluczbork. Źródło UM Kluczbork

Lp	Nr rejestru wojewódzkiego	Obiekt	Miejscowość	Obręb	Podstawa prawna
1.	78	pojedynczy okaz z gatunku dąb szypułkowy (Quercus robur)	Kluczbork	Nowa Bogacica	Dz. Urz.Woj.Opolskiego z dnia 7 listopada 2005r. Nr 72, poz. 2231
2.	245	aleja cisów pospolitych (Taxus baccata) - 16 szt	Kluczbork	Kluczbork	
3.	387	pojedynczy okaz z gatunku olsza czarna (Alnus glutinosa)	Kluczbork	Kluczbork	
4.	388	pojedynczy okaz z gatunku dąb szypułkowy (Quercus robur)	Kluczbork	Kluczbork	
5.	641	pojedynczy okaz z gatunku dąb szypułkowy (Qercus robur)	Kluczbork	Bogdańczowice	Uchwała Nr LI/486/98 Rady Miejskiej w Kluczborku z dnia 3 czerwca 1998r.
6.	642	pojedynczy okaz z gatunku dąb szypułkowy (Qercus robur)	Kluczbork	Kluczbork	
7.	865	grupa drzew z gatunku cis pospolity (Taxus baccata) - 2 szt.	Kluczbork	Ligota Górna	Dz. Urz Woj. Opolskiego z dnia 29 listopada 2005r. Nr 77, poz. 2412
8.	65	dąb szypułkowy (Quercus robur) - 10 szt	Kluczbork	Nowa Bogacica	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 28 luty 2008r. Nr 15, poz. 427, zm. Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 30 grudnia 2008r. Nr 106, poz. 2448 o
9.	898	pojedynczy okaz z gatunku dąb szypułkowy (Qercus robur	Kluczbork	Żabiniec	
10.	899	pojedynczy okaz z gatunku dąb szypułkowy (Qercus robur)	Kluczbork	Żabiniec	
11.		pojedynczy okaz z gatunku dąb szypułkowy (Quercus robur)	Kluczbork	Żabiniec	
12.	900	pojedynczy okaz z gatunku buk zwyczajny (Fagus sylvatica)	Kluczbork	Żabiniec	
13.		Magnolia (Soulange'a)	Kluczbork	Kluczbork	Uchwała Nr XLIX/530/14 Rady Miejskiej w Kluczborku z dnia 30 czerwca 2014 roku

Parki zabytkowe

Duże walory przyrodnicze posiadają także parki. Większość z nich znajduje się w ewidencji i pod opieką wojewódzkiego konserwatora zabytków. Gmina Kluczbork posiada 5 parków znajdujących się w ewidencji:

- Bąków,
- Bogdańczowice,
- Maciejów,
- Kluczbork (dwa parki),

oraz 3 nierejestrowe: w Łowkowicach, w Bogdańczowicach i w Kluczborku. Nie wszystkie parki posiadają dokumentację konserwatorską.

Mapa 7. Obszary chronione na terenie gminy Kluczbork. Źródło. UM Kluczbork

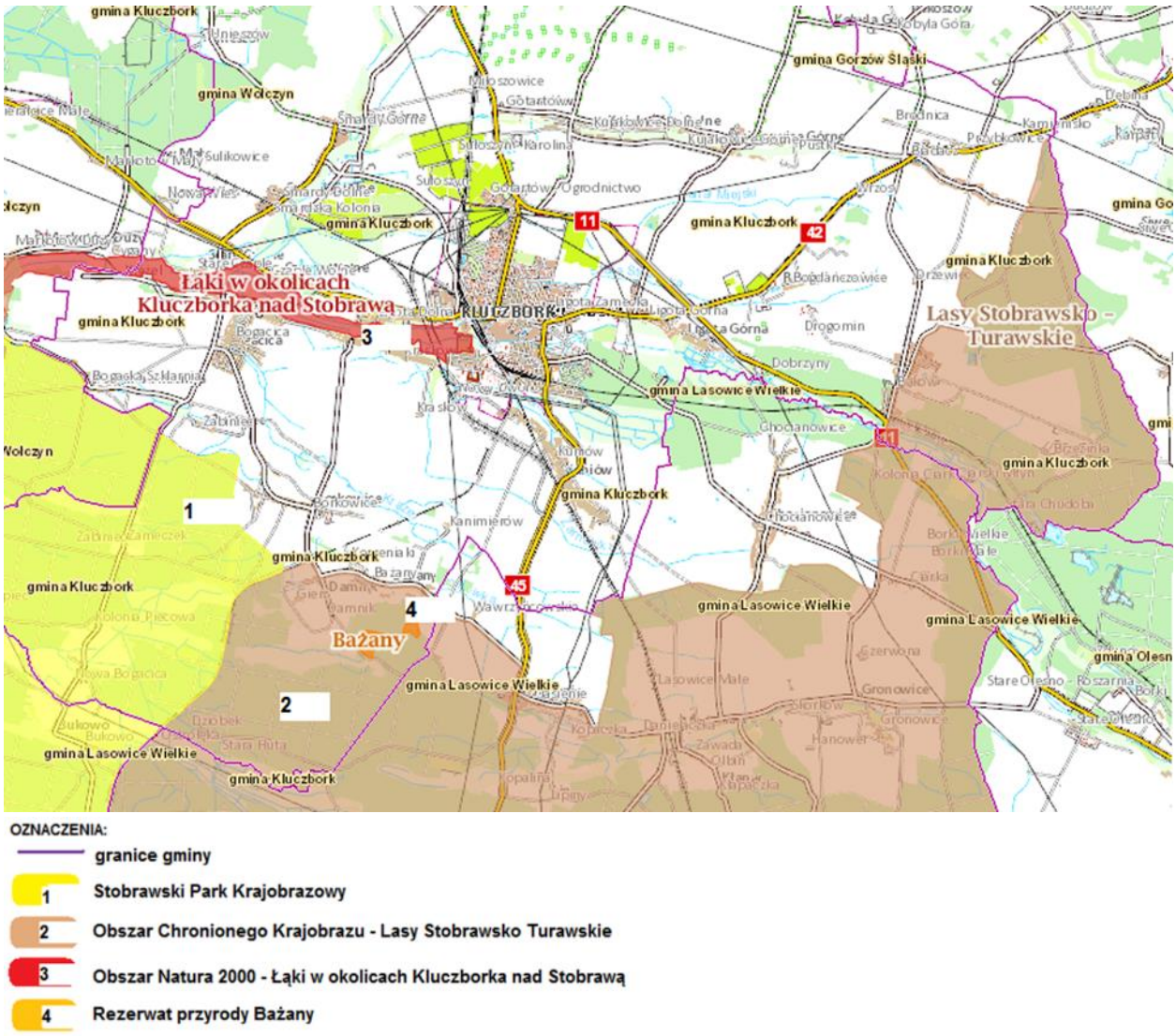

I.7.2 Ochrona środowiska

Zmiany klimatyczne zauważalne w ostatnich latach dotykają wielu sfer życia ogółu społeczeństwa, m.in. czystości powietrza, wód oraz zasobu wód (susze), co jest szczególnie istotne dla upraw rolniczych. Gmina Kluczbork podejmuje działania mające na celu zatrzymanie niekorzystnego oddziaływania na środowisko oraz stopniowe poprawianie warunków klimatycznych.

I.7.3 Powietrze

W roku 2018 Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Opolu przeprowadził ocenę jakości powietrza. Strefa opolska, w skład której wchodzi także gmina Kluczbork, została zakwalifikowana do klasy C, w której poziom stężeń przekracza wartość dopuszczalną/docelową powiększoną o margines tolerancji, gdzie niezbędne jest opracowanie programu ochrony powietrza (POP). Zaobserwowano przekroczenie dopuszczalnej częstości przekraczania poziomu dopuszczalnego 24-godz. stężeń pyłu zawieszonego PM10; – przekroczenie dopuszczalnego poziomu stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM2,5 dla fazy I (25 μg/m3) oraz dla tzw. fazy II (20 μg/m3 – obowiązuje od 1 stycznia 2020 r.) – przekroczenie poziomu docelowego stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu.[3]

Na terenie strefy opolskiej znajduje się 6 stacji pomiarowych, z czego jeden znajduje się w Kluczborku – OpKluczMicki.

Zdjęcie 1. Stacja pomiarowa czystości powietrza Źródło www.gios.gov.pl

[3] UCHWAŁA NR XX/193/2020 SEJMIKU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO z dnia 28 lipca 2020 r. w sprawie przyjęcia „Programu ochrony powietrza dla województwa opolskiego" Dz. Urz .Woj. Opolskiego 2020 poz. 2186.

W gminie Kluczbork w dużej mierze zauważalna jest emisja zanieczyszczeń ze spalania węgla w kotłowniach i paleniskach indywidualnych. Brak jest informacji na temat ilości nieekologicznych źródeł ciepła. Gmina nie przeprowadziła inwentaryzacji palenisk.

Prawdopodobna wielkość emisji zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł niskiej emisji jest trudna do oszacowania, ze względu na dużą ilość źródeł niskiej emisji, nie jest również możliwe monitorowanie każdego z nich, a tym samym określenie dokładnej ilości dostających się z nich do atmosfery zanieczyszczeń. W latach 2015-2020 zlikwidowano 479 palenisk starego typu na terenie gminy Kluczbork.

Na przełomie 2020 i 2021 rozpoczął się montaż czujników do pomiaru stężenia pyłu PM2,5 oraz PM10. Zamontowano 30 czujników, z czego 7 w mieście a pozostałe 23 w sołectwach.

W latach 2007 - 2018 istniała możliwość pozyskania przez mieszkańców gminy dotacji celowej na modernizację ogrzewania na proekologiczne, a także na budowę takiego ogrzewania w nowobudowanych budynkach. Od roku 2019 dotację celową można pozyskać wyłącznie na modernizację (wymianę) ogrzewania na ogrzewanie proekologiczne, obejmującą trwałą likwidację źródeł ciepła opalanych węglem lub koksem na proekologiczne urządzenia grzewcze.

Tabela 5. Dotacje celowe na modernizację lub budowę ogrzewania proekologicznego w latach 2015-2020. Źródło UM Kluczbork.

Rok	Kwota udzielonych dotacji (zł)	Liczba dotacji
2015	89.798,00	51
2016	59.850,00	35
2017	138.288,70	80
2018	307.209,00	168
2019	155.096,00	79
2020	117.321,00	66

I.7.4 Gospodarka wodna

Współcześnie **gospodarka wodna** rozumiana jest jako racjonalne zarządzenie wodą oraz ochronę jej zasobów[4]. Działania powinny obejmować wszystkie zagadnienia dotyczące zasobów, wykorzystania oraz czystości wody, między innymi dotyczy to przeciwdziałania powodzi, a z drugiej strony przeciwdziałania skutkom suszy.

Na terenie gminy Kluczbork o urządzenia wodne zlokalizowane na terenie gruntów rolnych dba Spółka Wodna gminy Kluczbork. Jej głównym celem jest zaspokajanie wskazanych

[4] Ministerstwo Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej, www.gov.pl/web/gospodarkamorska/gospodarka-wodna

przepisami ustawy Prawo wodne oraz określonych w Statucie Spółki potrzeb, w zakresie gospodarki wodnej.

Na terenie gminy Kluczbork występują cieki naturalne, która uzupełnione są gęstą siecią rowów melioracyjnych o przeznaczeniu nawadniającym i odwadniającym. Zasadnicze znaczenie w kształtowaniu gospodarki wodnej pełnią jazy, które umożliwiają stałe lub okresowe piętrzenie wód powierzchniowych, znajdujące się w dolinie rzeki Stobrawy, a mianowicie: jaz Ciarka, Bąków w km 69+420 , jaz Bąków w km 65+770, jaz Ligota Dolna w km 57+500 oraz jaz Ligota Dolna na rzece Stara Stobrawa w km 1+234, obejmujące teren gminy Kluczbork.

Cieki naturalne – rzeka Stobrawa, Stara Stobrawa, Miejski, Baryczka, Struga, Kujakowicki, Kanał Krężel, Rakowy, Leśny, Wilcza Woda, Borkówka, Kanał za stacją oraz Bogacica, które służą również do rolniczego wykorzystania. Łączna długość cieków naturalnych wynosi ok. 93 km, z których ok. 77 jest uregulowanych.

Rzeka Stobrawa wraz z Miejskim i Starą Stobrawą, stanowią główny odbiornik wód opadowych i roztopowych z terenu miasta Kluczborka oraz innych urządzeń wodnych, stanowiąc ochronę gminy i miasta Kluczbork przed podtopieniami.

Na terenie miasta Kluczborka oraz dwudziestu trzech sołectw znajduje się 250,5 km rowów melioracyjnych. Część z nich jest rowami stale prowadzącymi wodę, a ich zlewnie mają powierzchnię powyżej 20 km^2. Jednym z takich rowów jest rów R – K, który wraz z pięcioma dopływami tworzy zlewnię o powierzchni 21 km^2.

W czasie wiosennych roztopów oraz długotrwałych opadów atmosferycznych woda nie mieściła się w korycie rowu, przez co dochodziło do długotrwałych podtopień osiedla mieszkaniowego oraz użytków rolnych, w północno wschodniej części gminy. Aby zapobiegać podtopieniom, utworzono w naturalnej niecce terenowej zbiornik przeciwpowodziowy – suchy, na terenie gruntów rolnych sołectwa Kujakowice Górne. Wykonano zastawkę betonową o wysokości piętrzenia do 0,95 m, z możliwością zmagazynowania do 3800 m^3 wody.

W latach 2009-2012 podjęto się budowy zbiornika retencyjnego na rzece Stobrawie, w sołectwie Ligota Górna. Zbiornik pełni bardzo ważną funkcję przeciwpowodziową południowej części miasta. W przeważającej części znajduje się on na terenie gminy Kluczbork, a pozostała część zlokalizowana jest na terenie gminy Lasowice Wielkie. Ma powierzchnię 56 hektarów i przynajmniej 1,5 miliona metrów sześciennych wody. Jego maksymalna głębokość przy zaporze wynosi 4,5 metra. To pierwszy zbiornik retencyjny zbudowany na rzece Stobrawie. Zbiornik pełni jednocześnie kilka różnych niezwykle istotnych funkcji: retencja wód, transformacja fali przeciwpowodziowej, zapewnienie wody do nawodnień rolniczych oraz do ochrony przeciwpożarowej dla pobliskich wsi i obszarów leśnych.

Zdjęcie 2. Zbiornik retencyjny w Kluczborku. Źródło UM Kluczbork.

W dość krótkim czasie Zbiornik stał się popularnym miejscem spędzania wolnego czasu i rekreacji, nie tylko dla kluczborczan, ale także dla mieszkańców sąsiednich gmin i dzięki temu jest jedną z rozpoznawalnych atrakcji regionu. Od 2013 r. w okresie letnim

funkcjonuje tu kąpielisko z plażą oraz nadzorem ratowników. Możliwe jest wypożyczanie sprzętu pływackiego. W 2019 r. zbudowano kładkę łączącą oba brzegi rzeki Stobrawy i utworzono niemal 3,5 kilometrową ścieżkę spacerowo-rowerową. Zalew umożliwia rozwój wszelkich form wypoczynku, sportów wodnych i wędkarstwa (zbiornik zarybiany jest przez Polski Związek Wędkarski). W jego obrębie zorganizowano kąpielisko, plac zabaw, siłownię zewnętrzną, trasę rowerową oraz wzgórze widokowe.

Zdjęcie 3.Zbiornik retencyjny w Kluczborku

I.7.5 Ochrona środowiska, w tym gospodarka odpadami

Troska o środowisko naturalne jest aktualnie jednym z głównych priorytetów współczesnego zrównoważonego rozwoju. Jakość życia i zdrowia mieszkańców jest ściśle uzależniona od stanu środowiska naturalnego. Coraz większa liczba osób korzysta z dóbr natury w celu rekreacyjnym i zdrowotnym (np. uprawiając sport, spacerując po lesie, parku itd.), dlatego ważna jest jakość powietrza czy czystość wód. Z drugiej strony rozwój gospodarczy nieustannie czerpie z zasobów surowcowych, ekspansywna gospodarka kurczy i degraduje naturalne środowiska występowania wielu roślin i zwierząt, dodatkowo znaczący wpływ wywiera także intensywnie rozwijające się rolnictwo. Należy dodać, iż wiele codziennych działań i przyzwyczajeń mieszkańców może wywierać destrukcyjny wpływ na stan środowiska naturalnego (np. palenie węglem, wiosenne wypalanie traw, brak segregacji odpadów, czy pozostawianie śmieci w lasach, rowach itd.)

Niezwykle istotne jest aby korzystanie ze środowiska naturalnego odbywało się w sposób zrównoważony i z poszanowaniem ogólnie przyjętych norm i zasad. Niezbędne jest monitowanie stanu środowiska, ograniczanie destrukcyjnych działań, przywracanie elementów przyrody do stanu właściwego oraz dbanie by rozwój gospodarczo-ekonomiczny wywierał jak najmniejsze negatywne skutki środowiskowe.

Kształtowanie i wdrażanie polityki ekologicznej w gminie Kluczbork ma charakter procesu ciągłego, z jednoczesnym zastosowaniem metody programowania “kroczącego”, polegającej na cyklicznym weryfikowaniu perspektywicznych celów w przekrojach etapowych i wydłużaniu horyzontu czasowego.

Z zakresu ochrony środowiska, dla gminy Kluczbork wyznaczono następujące cele:

- środowisko dla zdrowia – dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- redukcja niskiej emisji,
- wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem oraz podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
- rozwój mikroretencji.

Najważniejszymi dokumentami regulującymi kwestie ochrony środowiska na terenie gminy Kluczbork są:

1. Program ochrony środowiska

Działania w zakresie ochrony środowiska, aby były skuteczne, muszą być prowadzone zgodnie z opracowanym uprzednio programem, sporządzonym na podstawie wnikliwej analizy sytuacji w danym rejonie. Zadanie takie ma spełniać wieloletni program ochrony środowiska. Program jest dokumentem planowania strategicznego, wyrażającym cele i kierunki polityki ekologicznej gminy Kluczbork i określającym wynikające z niej działania.

W Programie Ochrony Środowiska dla gminy Kluczbork na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024 przeprowadzono analizę środowiska i ocenę istniejącego stanu jego ochrony oraz określono główne cele i priorytety działań ekologicznych.

Cele i działania proponowane w Programie ochrony środowiska służą do tworzenia warunków dla takich zachowań ogółu społeczeństwa gminy Kluczbork, które będą się przyczyniać do poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Realizacja celów wytyczonych w programie powinna spowodować polepszenie warunków życia mieszkańców przy jednoczesnym zachowaniu walorów środowiska naturalnego na terenie gminy.

2. Plan usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Kluczbork

Odpady zawierające azbest, jako odpady niebezpieczne, wymagają szczególnego sposobu postępowania i dlatego powinny być objęte programem likwidacji azbestu i odpadów zawierających azbest. W czasie obróbki mechanicznej (np. kruszenie, cięcie itp.) następuje uwalnianie się włókien azbestowych do powietrza i zachodzi niebezpieczeństwo ich wchłaniania, stąd też proces usuwania wyrobów zawierających azbest powinien być przeprowadzony ze szczególnym zachowaniem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy.

Po raz pierwszy Plan usuwania azbestu na terenie gminy Kluczbork został opracowany w 2008 r., i został on przyjęty Uchwałą Nr LIII/691/10 Rady Miejskiej w Kluczborku z dnia 28 września 2010 r. Wcześniejsze działania polegały na informowaniu mieszkańców - za pośrednictwem Sołtysów wszystkich wsi z terenu gminy Kluczbork; jak również zarządców

wspólnot mieszkaniowych i gminnych jednostek organizacyjnych - o konieczności sporządzania i przekazywania burmistrzowi informacji o występowaniu wyrobów zawierających azbest.

Na podstawie przeprowadzonej w 2014 r. inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest (stanowiących pokrycia dachowe i elewacje obiektów budowlanych) na terenie gminy Kluczbork, wykonanej w 2014 r. stwierdzono, iż na terenie gminy Kluczbork znajduje się 130.840 m² płyt azbestowo-cementowych, co po przeliczeniu daje 1.439Mg. Około 95% wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych na terenie gminy Kluczbork stanowią płyty faliste, a 100% płyt zaliczonych zostało do III stopnia pilności usunięcia.

Największa powierzchnia wyrobów azbestowych znajduje się w miejscowości Kujakowice Górne (18.606m^2). Największa liczba obiektów budowlanych zawierających elementy konstrukcyjne z wyrobów azbestowo-cementowych znajduje się w mieście Kluczbork (100). W wodociągach gminnych na terenie gminy Kluczbork wykorzystuje się rury azbestowo-cementowe, łącznie 318Mg. Ponad 95% zinwentaryzowanych płyt azbestowo-cementowych jest własnością osób prywatnych, 1% należy do Skarbu Państwa, 1% płyt jest objęte współwłasnością, a około 3% stanowią płyty będące własnością gminy Kluczbork.

W latach 2015-2018 w ramach konkursów na dofinansowanie przedsięwzięć zgodnych z gminnymi programami usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie województwa opolskiego, ogłaszanych przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu – zutylizowano łącznie 357,952 Mg materiałów budowlanych zawierających azbest (24,9% zinwentaryzowanych).

W roku 2019, w związku z brakiem wyłonienia wykonawcy zadania, gmina Kluczbork wycofała wniosek o udzielenie pomocy finansowej w formie dotacji na przedsięwzięcia realizowane w ramach „Ogólnopolskiego programu finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest".

Gmina Kluczbork korzysta z „Bazy wyrobów i odpadów zawierających azbest (WBDA)"– www.bazaazbestowa.gov.pl. - zebrane od roku 2004 informacje od mieszkańców na temat wyrobów azbestowych, są umieszczone w bazie i są systematycznie uzupełniane.

Na koniec 2019 r. na terenie gminy Kluczbork występowało ok. 1 819,323 Mg (tj. ok. 165 393 m^2) wyrobów azbestowych, z tego:

- 1 428,475 Mg (tj. ok. 129 861 m2) - u osób fizycznych,
- 390,848 Mg (tj. ok. 35 532 m2) - u osób prawnych.

3. Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie gminy Kluczbork

Program ma zastosowanie w odniesieniu do wszystkich bezdomnych zwierząt domowych i gospodarskich, a w szczególności do psów i kotów przebywających w administracyjnych granicach gminy Kluczbork.

Podstawą prawną podjęcia przez Radę Miejską w Kluczborku uchwały w sprawie określenia Programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie gminy, jest ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz.U. z 2019 r. poz. 122 z późn. zm.).

Zgodnie z przepisami zawartymi w art. 11 ust. 1 oraz 11a powołanej wyżej ustawy o ochronie zwierząt rada gminy corocznie do dnia 31 marca, określa w drodze uchwały program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt.

Celem Programu jest:

1) zapobieganie wzrostowi populacji zwierząt bezdomnych, w szczególności poprzez sterylizację bezdomnych kotów i psów, a także usypianie ślepych miotów w uzasadnionych przypadkach;
2) zapewnienie opieki bezdomnym zwierzętom, w szczególności poprzez poszukiwanie nowych właścicieli dla zwierząt;
3) promowanie prawidłowych postaw i zachowania człowieka w stosunku do zwierząt oraz edukacja społeczeństwa w zakresie obowiązków spoczywających na właścicielach oraz opiekunach kotów i psów;
4) zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom.

Należy podkreślić, że znaczącą rolę w zmniejszeniu liczby psów odsyłanych do schroniska odegrał tymczasowy azyl (z którym gmina ma podpisaną umowę) umożliwiający podjęcie skutecznych działań informacyjnych zmierzających do zwrotu zwierząt właścicielom lub adopcji przez osoby zainteresowane.

4. Program likwidacji niskiej emisji

W latach 2007-2018 z budżetu gminy Kluczbork udzielana była dotacja celowa na dofinansowanie działań mających na celu ochronę powietrza przez ograniczenie niskiej emisji poprzez:

- modernizację (wymianę) źródeł ciepła opalanych węglem lub koksem na ekologiczne urządzenia grzewcze,
- zastosowanie w nowo budowanych budynkach mieszkalnych ekologicznych urządzeń grzewczych.

Od roku 2019, mając na uwadze ochronę powietrza na terenie gminy Kluczbork przez ograniczenie niskiej emisji określono stosowne zasady udzielania i rozliczania dotacji celowych, z budżetu gminy Kluczbork, wyłącznie na modernizację (wymianę) ogrzewania na ogrzewanie proekologiczne obejmującą trwałą likwidację źródeł ciepła opalanych węglem lub koksem na proekologiczne urządzenia grzewcze.

Beneficjentami dotacji na modernizację ogrzewania na ogrzewanie proekologiczne mogą być wyłącznie osoby fizyczne:

1) będące właścicielami budynków mieszkalnych;
2) będące właścicielami lokali mieszkalnych;
3) posiadające inny tytuł prawny do lokali mieszkalnych lub budynków mieszkalnych, za zgodą ich właściciela.

Gospodarka Odpadami

Jak wynika z danych, liczba wytwarzanych odpadów systematycznie rośnie. Zdecydowaną większość odpadów stanowią te wytwarzane przez gospodarstwa domowe. Od 1 stycznia 2021r. nie ma możliwości gromadzenia odpadów komunalnych w sposób nieselektywny. Wszyscy właściciele nieruchomości mają obowiązek segregowania odpadów.

Tabela 6. Ilość odpadów i udział odpadów z gospodarstw domowych w gminie Kluczbork. Źródło: GUS.

	Odpady ogółem [t]			Udział odpadów z gospodarstw domowych [%]		
	2017	**2018**	**2019**	**2017**	**2018**	**2019**
Gmina Kluczbork	11 097,88	11 492,21	11 251,65	88,7	88,5	90,9

Sukcesywnie wzrasta również udział odpadów segregowanych.

Tabela 7. Udział odpadów segregowanych w gminie Kluczbork. Źródło: GUS.

	udział odpadów sortowanych [%]		
	2017	**2018**	**2019**
gmina Kluczbork	19,6	22,2	32,8

Zgodnie z zapisami „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Opolskiego" na terenie gminy Kluczbork, w miejscowości Gotartów zlokalizowana została Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych dla Regionu Północnego Województwa Opolskiego. Instalacja jest zarządzana przez firmę EKO-REGION Spółka z o.o., 97-400 Bełchatów, ul. Bawełniana 18.

Zdjęcie 4. Instalacja Przetwarzania Odpadów komunalnych w Gotartowie.

W 2016 r. powstała sortownia odpadów komunalnych wraz z niezbędną infrastrukturą (budynek administracyjno – socjalny, place manewrowe, pomieszczenia magazynowe). Rozbudowa infrastruktury w Gotartowie ma na celu zmniejszanie ilości odpadów komunalnych (w tym biodegradowalnych) kierowanych do składowania oraz przyczynia się do odzysku surowców wtórnych (m.in. szkła, metali, aluminium, tworzyw sztucznych, makulatury).

Instalacja została zaliczona do regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) w zakresie:

I. mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych – MBP, które prowadzone jest:

1) w instalacji do mechaniczno-ręcznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i polega na ich przetwarzaniu, w celu wydzielenia z nich określonych frakcji dających się wykorzystać materiałowo lub energetycznie oraz frakcji wymagającej dalszego biologicznego przetwarzania,
2) w instalacji do biologicznego przetwarzania frakcji ulegającej biodegradacji o kodzie 19 12 12 wydzielonej ze zmieszanych odpadów komunalnych, składającej się z:
   - 4 tuneli (bioreaktorów),
   - systemu napowietrzania,
   - systemu ujmowania i oczyszczania powietrza procesowego w biofiltrze wyposażonym w płuczkę,
   - wydzielonej części placu dojrzewania/kompostowania przeznaczonego do dojrzewania odpadów po stabilizacji tlenowej w bioreaktorach (tunelach),
   - boksów magazynowych.

Maksymalną wydajność części mechanicznej instalacji MBP zmieszanych odpadów komunalnych określa się na ok. 100 tys. Mg/rok (średnio ok. 385 Mg/dobę), części biologicznej MBP – 30 tys. Mg/rok (średnio ok. 82 Mg/dobę).

Część mechaniczną instalacji MBP stanowi linia sortownicza znajdująca się w hali sortowni. Powierzchnia zabudowy hali 4 123,34 m^2 o wysokości 12,42 m. Hala wyposażona w instalacje: elektryczną, wentylacyjną, wodociągową, kanalizacyjną, W instalacji przetwarzane są niesegregowane, zmieszane odpady komunalne w ilości do 84 000 Mg/rok oraz odpady selektywnie zebrane w ilości do 30 000 Mg/rok.

Mechaniczne przetwarzanie odpadów zmieszanych polega na ich przetwarzaniu na linii technologicznej w celu wydzielenia frakcji:

a) mineralnej
b) podsitowej
c) nadsitowej

II. składowania pozostałości po mechaniczno-biologicznym przetwarzaniu zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowni odpadów komunalnych –

składowisko. W czerwcu 2018 roku oddano do użytku nową kwaterę składowiska o pojemności 219 500 m^3.

III. odzysku odpadów zielonych – kompostowania.

Istniejąca (oddana do użytkowania w 2013r.) instalacja stabilizacji tlenowej (zamknięte reaktory wraz z placem dojrzewania), zlokalizowana na terenie RIPOK w Gotartowie, pozwala na ustabilizowanie ok. 30 000 Mg rocznie frakcji 0-80 mm ze zmieszanych odpadów komunalnych oraz przekompostowanie ok. 6 000 Mg rocznie odpadów zielonych. Wydzielona część placu do kompostowania odpadów wynosi ok. 2 700 m2.

W wyniku kompostowania selektywnie zebranych odpadów ulegających biodegradacji (zwłaszcza selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów) wytwarzany jest produkt o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin spełniający wymagania przepisów odrębnych lub materiał po procesie kompostowania.

II. SFERA SPOŁECZNA

II.1 Ludność i procesy demograficzne

Na przestrzeni ostatnich lat, przebieg zjawisk demograficznych utrzymuje stałą tendencję zniżkową. Następuje sukcesywne i stałe zmniejszanie się liczy mieszkańców. Przyrost naturalny przyjmuje wartość ujemną, co oznacza, że w każdym roku umiera więcej osób niż rodzi się dzieci. Warto zauważyć, że wykazana liczba mieszkańców gminy jest liczbą wynikającą z danych o zameldowaniu, co oznacza że nie jest to rzeczywista liczba mieszkańców. Nie ma możliwości oszacowania precyzyjnej liczby osób mieszkających w gminie Kluczbork, które nie dokonały obowiązku meldunkowego, oraz brak takich, które widnieją w spisie mieszkańców, ale wyjechały ze względów zarobkowych lub edukacyjnych (np. studia).

Z danych uzyskanych na podstawie deklaracji opłaty za wywóz śmieci wynika, że na dzień 31 grudnia 2019 roku ogólna liczba mieszkańców gminy Kluczbork wynosiła 28 061, z czego w mieście 18 940, a na terenach wiejskich 9 121. Z danych meldunkowych mieszkańców ogólnie było 34 171 z czego w mieście 22 144, a na terenach wiejskich 12 057.

Tabela 8. Liczba mieszkańców w sołectwach gminy Kluczbork w latach 2015-2019. Źródło: UM Kluczbork.

Sołectwo	2015	2016	2017	2018	2019
Bażany	670	676	676	675	671
Bąków	927	915	890	894	899
Biadacz	643	640	644	637	633
Bogacica	1476	1471	1454	1439	1442
Bogacka Szklarnia	156	156	152	153	156

Bogdańczowice	147	146	148	149	149
Borkowice	817	812	826	830	822
Czaple Stare	159	160	158	161	154
Gotartów	538	552	565	597	634
Krasków	573	572	570	574	575
Krzywizna	401	399	394	387	389
Kujakowice Dolne	452	461	463	470	476
Kujakowice Górne	662	673	676	651	668
Kuniów	1037	1048	1042	1036	1035
Ligota Dolna	644	633	640	624	618
Ligota Górna	780	780	807	798	802
Łowkowice	570	549	573	573	576
Maciejów	153	150	145	144	140
Nowa Bogacica	144	143	139	140	141
Smardy Dolne	366	361	356	371	326
Smardy Górne	423	414	415	413	413
Unieszów	107	107	106	101	99
Żabiniec	210	211	203	202	203

Z przedstawionych danych wynika, że ilość mieszkańców w większości sołectw przez ostatnie 5 lat nieznacznie, ale sukcesywnie maleje. Tendencja wzrostowa obserwowana jest w Gotartowie i Ligocie Górnej, co częściowo skorelowane jest ze wzrostem w tych rejonach budowy domków jednorodzinnych oraz z aktywnością budownictwa deweloperskiego.

W gminie Kluczbork obserwujemy wyraźny i stały spadek liczby mieszkańców. Liczba urodzeń i przyrost naturalny zmniejszył się, a liczba zgonów jest większa od liczby urodzeń. Zarysowuje się kryzys demograficzny, którego wyrazem jest brak zastępowalności pokoleń. Przyczyn tej sytuacji należy upatrywać w przemianach gospodarczych, specyfice rynku pracy, ekonomizacji życia, bezrobociu, sytuacji mieszkaniowej, edukacji oraz zmianie systemu wartości i stylu życia.

Niekorzystnie na sytuację demograficzną gminy Kluczbork wpływa migracja zagraniczna zarówno stała jak i sezonowa. Należy zauważyć, iż zjawisko to, z dużym prawdopodobieństwem, do 2030 roku będzie miało charakter trwały. Szczególnie niekorzystny jest fakt, że emigranci zarobkowi to w większości ludzie w wieku produkcyjnym oraz coraz częściej – dobrze wykształceni. Spadek liczby mieszkańców, różnicę pomiędzy ilością urodzeń i zgonów obrazuje tabela nr 9.

Tabela 9. Liczba mieszkańców, urodzeń i zgonów w gminie Kluczbork w latach 2010-2019. Źródło: UM Kluczbork.

rok	Liczba mieszkańców	Spadek (-)/wzrost (+) liczby mieszkańców w danym roku w porównaniu do roku ubiegłego	urodzenia	zgony	Różnica między urodzeniami a zgonami
2010	36 867	- 179	259	379	120
2011	36 669	-198	255	375	120
2012	36 460	-209	214	354	140
2013	36 178	- 282	201	362	161
2014	35 802	-376	194	378	- 184
2015	35 511	-291	177	389	- 212
2016	35 178	-333	196	374	- 178
2017	34 834	-344	200	389	- 189
2018	34 473	-361	225	449	- 224
2019	34 171	-302	196	416	- 220

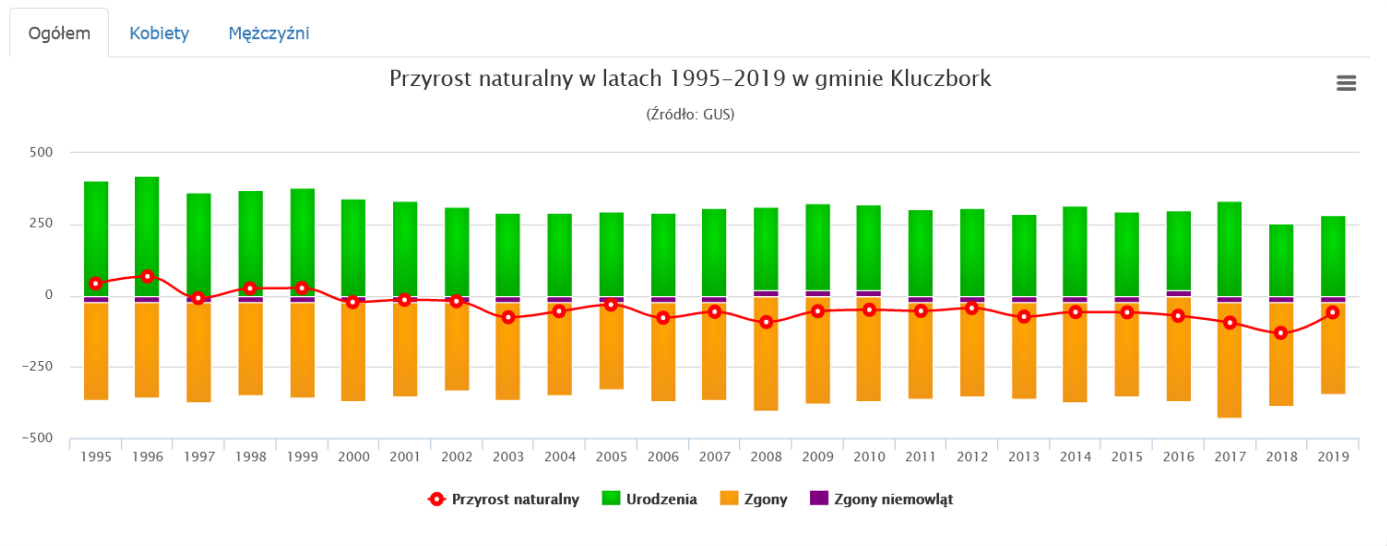

Wykres 1. Przyrost naturalny w latach 1995-2019 w gminie Kluczbork. Źródło GUS.

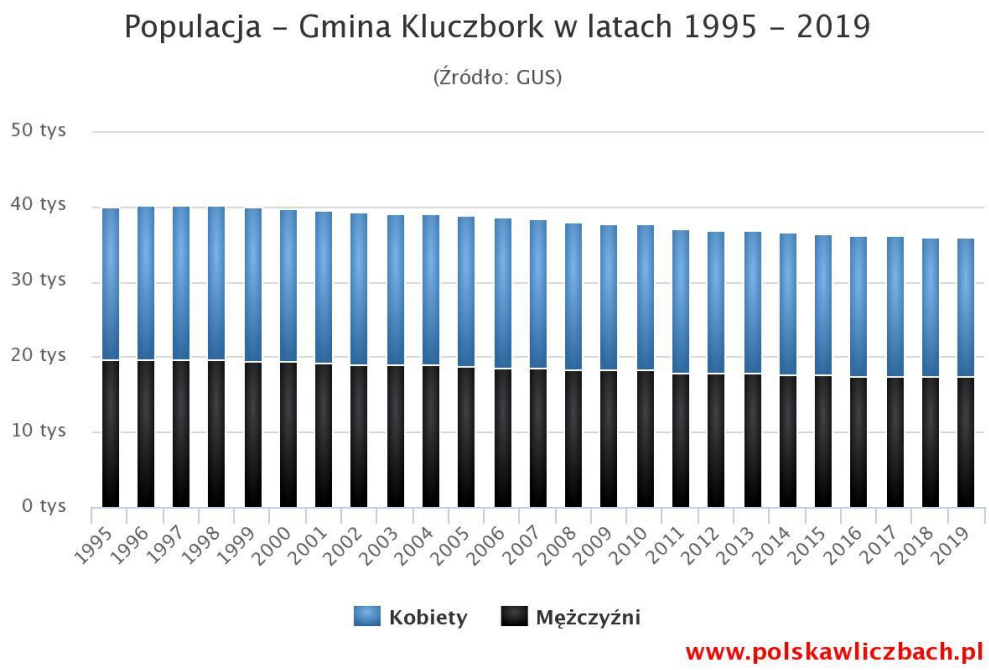

Wykres 2. Populacja w gminie Kluczbork w latach 1995-2019. Źródło GUS.

W gminie Kluczbork obserwuje się równomierny rozkład ludności pod względem płci z nieznaczną przewagą liczby kobiet.

Wykres 3. Biologiczne grupy wiekowe - gmina Kluczbork w roku 2019. Źródło GUS.

II.2 Ochrona zdrowia

Kluczbork jest centralnym miastem gminnym oraz powiatowym. Znajdują się w nim główne instytucje zajmujące się zdrowiem mieszkańców.
Na terenie Kluczborka do roku 2019 r. znajdowały się 3 szpitale[5] ;

- Powiatowe Centrum Zdrowia S.A. w Kluczborku,
- Szpital VITAL MEDIC Centrum Leczenia Kręgosłupa w Kluczborku,
- Centrum Kardiologii SCANMED

W Kluczborku funkcjonują również przychodnie POZ.

Sytuacja służby zdrowia na terenie powiatu kluczborskiego jest silnie połączona ze zjawiskami występującymi na poziomie województwa, a także i całego kraju. Ogólnopolskie problemy związane z ochroną zdrowia dotyczą m.in. niewystarczającej dostępności do świadczeń zdrowotnych, braków kadrowych personelu medycznego, niewystarczającego dofinansowania systemu ochrony zdrowia, niedostatecznej dostępności do innowacji w ochronie zdrowia itp.[6]

Do największych problemów opieki zdrowotnej można zaliczyć m.in.: barierę dostępności do szeregu usług na poziomie lecznictwa ambulatoryjnego i szpitalnego, wadliwy system wyceny usług i procedur, niewystarczające nakłady finansowe, braki kadrowe zarówno wśród lekarzy jak i pielęgniarek.

Wśród problemów służby zdrowia w województwie opolskim zawartych w Strategii ochrony zdrowia województwa opolskiego na lata 2014-2020 wymienia się m.in. deficyt lekarzy z dziedzin geriatrii, medycyny rodzinnej, pediatrii, radioterapii, interny, ginekologii, psychiatrii dziecięcej; zmniejszającą się liczbę lekarzy i pielęgniarek, dostęp do opieki długoterminowej i hospicyjno-paliatywnej oraz słabe wyposażenie w sprzęt oraz niski poziom informatyzacji jednostek ochrony zdrowia[7].

Gmina Kluczbork kontynuuje rozpoczęte przed laty programy zdrowotne:

- program szczepień przeciwko HPV dziewcząt w wieku 13 lat ;
- „Program szczepień profilaktycznych przeciwko meningokokom grupy C dzieci sześcioletnich zamieszkałych na terenie powiatu kluczborskiego" - program realizowany przez Powiat Kluczborski we współpracy z gminami powiatu kluczborskiego (Kluczbork, Wołczyn, Byczyna, Lasowice Wielkie).

[5] Urząd Statystyczny w Opolu, „Województwo Opolskie –podregiony, powiaty, gminy.", Opole 2013.

[6] „ Strategiczne kierunki rozwoju systemu ochrony zdrowia w Polsce" wyniki ogólnonarodowej debaty o kierunkach zmian w ochronie zdrowia – Ministerstwo Zdrowia, Warszawa 4 lipca 2019 r.
[7] Źródło: Starostwo Powiatowe w Kluczborku

W ostatnim czasie kluczborski szpital realizuje bądź będzie realizował następujące projekty:

1. Podniesienie wydajności usług medycznych i poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców w zakresie anestezjologii oraz intensywnej terapii poprzez inwestycje w niezbędny sprzęt i wyposażenie w Powiatowym Centrum Zdrowia S.A. w Kluczborku. Poprawa wydajności i skuteczności leczenia chorób cywilizacyjnych poprzez doposażenie w specjalistyczny sprzęt medyczny Powiatowego Centrum Zdrowia S.A. w Kluczborku – **koszt około 4 mln zł.** Dodatkowo, w celu przeciwdziałaniu pandemii Szpital pozyskał środki z przeznaczeniem na wydatki związane z przeciwdziałaniem koronawirusowi - **800 tys.zł**

2. Elektroniczne usługi publiczne - e-administracja dla Gminy Kluczbork, Powiatu Kluczborskiego i Powiatu Oleskiego – **1,5 mln zł**

Powiatowe Centrum Zdrowia S.A. w Kluczborku jest partnerem w Projekcie na podstawie umowy partnerskiej nr 3 na rzecz realizacji projektu: Elektroniczne usługi publiczne - e-administracja dla Gminy Kluczbork, Powiatu Kluczborskiego i Powiatu Oleskiego. Umowa zawarta w dniu 14.08.2020 r.

3. Opolskie wspiera szpitale w walce z COVID–19 – **430 tys.zł**

4. Poprawa wydajności usług medycznych w zakresie leczenia szpitalnego przez Powiatowe Centrum Zdrowia S.A. w Kluczborku - budowa łącznika – **3 mln zł**

5. Inwestycja związana z instalacją tlenu medycznego, polegająca w szczególności na wykonaniu m.in.: dokumentacji, budowie, rozbudowie, przebudowie, remoncie, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami – koszt **około 500 tys.zł**

Rysunek 2. Projekt budowy łącznika w PCZ S.A. w Kluczborku

Rysunek 3. Projekt nowego łącznika PCS.S.A. w Kluczborku.

Gmina Kluczbork w 2020 r. została udziałowcem szpitala obejmując akcje na kwotę 800 tys. zł oraz 500 tys. zł w 2021.

Rok 2020 przyniósł nieznane od dawna wyzwanie – pandemia koronawirusa opanowująca cały świat, wymusiła podejmowanie wielu niestandardowych i priorytetowych zadań. Służba zdrowia została postawiona w stan najwyższej gotowości, a wszelkie działania były podejmowane nagle i wynikały z konieczności ochrony życia ludzkiego.

Jedną z ważnych konsekwencji pandemi jest zwrócenie większej uwagi na problemy służby zdrowia i związana z tym konieczność większych nakładów finansowych.

LICZBA ZACHOROWAŃ I ZAPADALNOŚĆ NA WYBRANE JEDNOSTKI CHOROBOWE W POWIECIE KLUCZBORSKIM W PORÓWNANIU Z WOJEWÓDZTWEM OPOLSKIM W 2018 ROKU

Tabela 10. Liczba zachorowań i zapadalność na wybrane jednostki chorobowe w Powiecie Kluczborskim w porównaniu z Województwem Opolskim w 2018 roku. Źródło Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kluczborku. 2019.

JEDNOSTKA CHOROBOWA	WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE		PSSE KLUCZBORK		MIASTO I GMINA KLUCZBORK		MIASTO I GMINA WOŁCZYN		MIASTO I GMINA BYCZYNA		GMINA LASOWICE WLK.	
	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności
Wirusowe Zapalenie Wątroby typ A	8	0,81	**0**	**0**	0	0	0	0	0	0	0	0
Wirusowe Zapalenie Wątroby typu B przewlekłe i BNO	73	7,39	**10**	**15,8**	**8**	**23,2**	0	0	**1**	**10,9**	**1**	**14,9**
Wirusowe Zapalenie Wątroby typu: B ostre	2	0,20	**1**	**1,6**	0	0	**1**	**7,7**	0	0	0	0
Wirusowe Zapalenie Wątroby typu C wg definicji przypadku - 2014	73	7,39	**2**	**3,2**	**1**	**2,9**	**1**	**7,7**	0	0	0	0
Salmonellozy Zatrucia pokarmowe	284	28,74	**3**	**4,7**	**2**	**5,8**	0	0	**1**	**10,9**	0	0

Odra	9	0,91	**2**	**3,2**	**2**	**5,8**	0	0	0	0	0	0
Ospa wietrzna	4945	500,50	**172**	**271,5**	**134**	**388,5**	**13**	**99,7**	**18**	**196,9**	**7**	**104,9**
Różyczka	10	1,01	**1**	**1,6**	**1**	**2,9**	0	0	0	0	0	0
Płonica	440	44,53	**30**	**47,4**	**8**	**23,2**	**7**	**53,7**	**15**	**164,1**	0	0
Nagminne zapalenie przyusznic	65	6,58	**0**	**0**	0	0	0	0	0	0	0	0
Borelioza	694	70,24	**31**	**48,9**	**17**	**49,3**	**7**	**53,7**	**3**	**32,8**	**4**	**59,9**
Krztusiec	12	1,21	**0**	**0**	0	0	0	0	0	0	0	0

II.3 Pomoc społeczna

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Kluczbork odpowiedzialny jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy; 11) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 12) alkoholizmu lub narkomanii; 13) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 14) klęski żywiołowej lub ekologicznej. Najistotniejszym powodem przyznania świadczeń z pomocy społecznej jest ubóstwo, następne to: bezrobocie, długotrwała choroba, niepełnosprawność, bezradność i potrzeba ochrony macierzyństwa. Kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej określane jest progiem ubóstwa, osoby nie osiągające dochodów w nim ustalonych żyją w ubóstwie. Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje: osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty: 701 zł, zwanym dalej kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej; osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty: 528 zł.

Wykres 4. Dominujące powody przyznania pomocy społecznej w gminie Kluczbork w latach 2015-2018. Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Kluczborku.

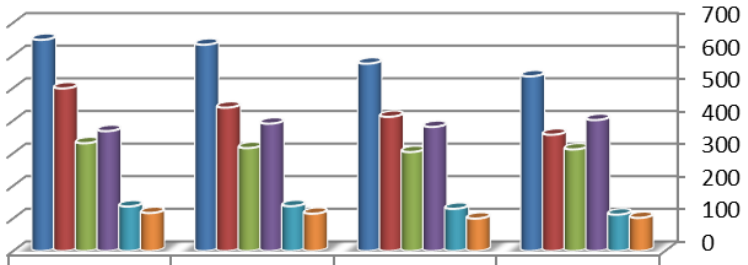

	2015	2016	2017	2018
Ubóstwo	648	633	575	536
Bezrobocie	499	440	412	357
Niepełnosprawność	331	316	304	312
Długotrwała choroba	368	391	381	402
Bezradność	137	138	130	112
Potrzeba ochrony macierzyństwa	117	115	100	102

Pomoc społeczna finansowana jest z budżetu własnego gminy oraz dotacji z budżetu państwa. OPS realizuje także tzw. zadania zlecone, które finansowane są z budżetu państwa. Pomoc osobom potrzebującym udzielana jest w różnej formie: finansowej, rzeczowej i usługowej. Najważniejsze (obligatoryjne) zadania pomocy społecznej to :

1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych;
2) sporządzanie, zgodnie z art. 16a, oceny w zakresie pomocy społecznej;
3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
8) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
9) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
10) praca socjalna;

11) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
13) dożywianie dzieci;
14) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
15) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
16) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
18) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
19) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
20) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

W Ośrodku Pomocy Społecznej, realizowanych jest szereg zadań z zakresu polityki społecznej. W szczególności należą do nich zadania, wynikające z :

1) ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
2) ustawy o świadczeniach rodzinnych;
3) ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
4) ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

Jednym z istotnych zadań jest wsparcie skierowane do rodziny. W strukturze OPS funkcjonuje Świetlica Terapeutyczno Wychowawcza PARASOL, jest to ośrodek wsparcia dziennego, przeznaczony dla 30 dzieci. Działalność świetlicy, skupia się przede wszystkim na poprawie funkcjonowania psychospołecznego dzieci, poprzez objęcie ich w czasie wolnym od zajęć szkolnych opieką oraz zajęciami profilaktycznymi, terapeutycznymi, rozwojowymi i edukacyjnymi. Świetlica współpracuje ściśle z Towarzystwem Przyjaciół Dzieci, Ośrodkiem kuratorskim przy Sądzie Rejonowym w Kluczborku, pedagogami i szkołami, do których uczęszczają wychowankowie świetlicy. Świetlica poprzez swoje działania, stara się przeciwdziałać i zapobiegać zjawisku nieprzystosowania społecznego swoich wychowanków, a także wspiera rodziców w pełnieniu ich funkcji. Kolejnymi elementami systemu wsparcia rodziny są:

- asystenci rodziny, którzy pracują z rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze. Praca skupia się w głównej mierze na diagnozie problemów, planowaniu wsparcia i pomocy w dążeniu do poprawy ich funkcjonowania;
- pedagog, który udziela poradnictwa zarówno dla rodzin podlegających asyście jaki i rodzin i dzieci korzystających z placówki wsparcia dziennego.

Wspieranie rodziny to również ponoszenie odpłatność za pobyt dzieci skierowanych do pieczy zastępczej tj. rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Kolejnym ważnym zadaniem jest wsparcie finansowe rodzin, poprzez szereg świadczeń z ustawy o świadczeniach rodzinnych. Świadczeniami rodzinnymi są: 1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego, 2) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne, 3) zapomoga wypłacana przez gminy, na podstawie art. 22a (patrz ustawa o świadczeniach rodzinnych), 4) świadczenia wypłacane przez gminy na podstawie art. 22b (patrz ustawa o świadczeniach rodzinnych), 5) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, 6) świadczenie rodzicielskie. Zasiłek rodzinny przysługuje osobom, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 674,00 zł. W przypadku gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 764,00 zł .

Zadania wynikające z realizacji ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, koncentrują się na wsparciu osób uprawnionych do alimentów w przypadku bezskuteczności egzekucji oraz na prowadzeniu postępowań wobec dłużników alimentacyjnych. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują do ukończenia 18 roku życia przez osobę uprawnioną a gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia, albo w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności – bezterminowo. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 800 zł.

Stosunkowo nowym zadaniem realizowanym w ośrodku jest przyznawanie i wypłata świadczeń wychowawczych (500+). Prawo do świadczenia wychowawczego przysługuje osobom jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres, w jakim mają otrzymywać świadczenie wychowawcze. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Od lipca 2019 roku świadczenie wychowawcze jest powszechne, czyli przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18 roku życia, bez względu na dochody.

Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, zasiłków rodzinnych, świadczeń z Funduszu alimentacyjnego i świadczeń wychowawczych w latach 2015-2018. Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Kluczborku.

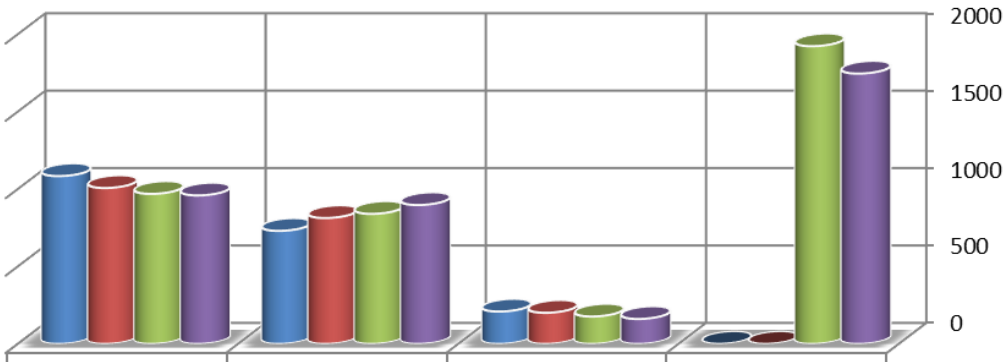

	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	Liczba rodzinach korzystających z zasiłków rodzinnych	Liczba rodzin korzstających z funduszu alimentacyjnego	Liczba rodzin korzystających z świadczeń wychowawczych
2015	1084	730	209	0
2016	1007	813	201	0
2017	969	840	177	1923
2018	959	897	161	1746

Wykres 6. Wydatki na świadczenia pieniężne z: pomocy społecznej, świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego i świadczenia wychowawcze w gminie Kluczbork w latach 2015-2018. Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Kluczborku.

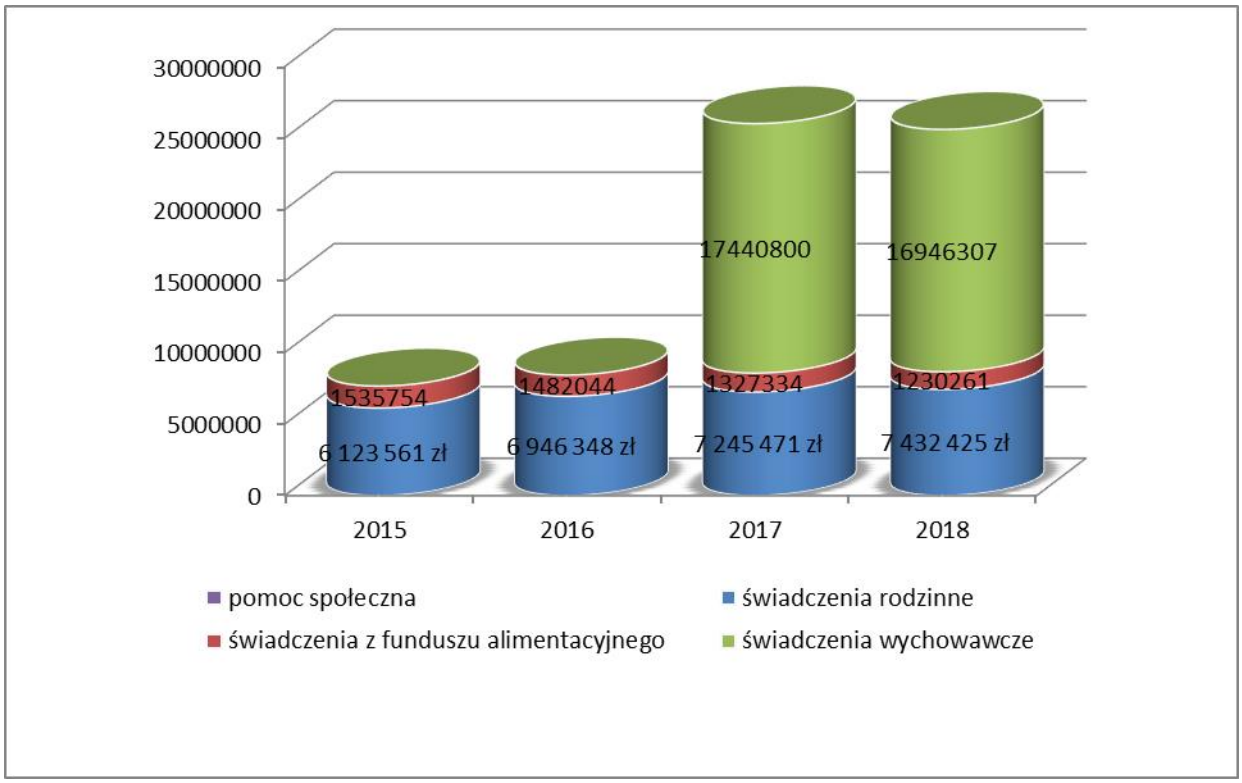

Na terenie gminy od 1997 roku działa Środowiskowy Dom Samopomocy – dzienny ośrodek wsparcia dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie powiatu. Ośrodek posiada siedzibę główną w budynku przy ul. Zamkowej 6 z oraz filię w Kuniowie. Ośrodki dostosowane są do potrzeb osób niepełnosprawnych (pozbawione barier architektonicznych), wyposażone w niezbędny sprzęt służący rehabilitacji społecznej i ruchowej. W Środowiskowym Domu Samopomocy prowadzone są grupowe bądź indywidualne zajęcia, których celem jest rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, zwłaszcza kształtowanie umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania, motywowanie do aktywności zawodowej, leczenia i rehabilitacji. ŚDS rozbudował filię w Kuniowie, celem objęcia wsparciem osób ze stwierdzoną chorobą Alzheimera, których rodziny pracują. Zapewnienie dziennego wsparcia chorym pozwoli na pozostawienie ich w środowisku rodzinnym, a rodzinom na kontynuowanie pracy zarobkowej. Problem osób chorych na Alzheimera związany z zapewnieniem im profesjonalnej opieki i wsparcia pogłębia się, gdyż brak jest ośrodków, które mogłyby zapewnić dzienną opiekę tym osobom.
W 2020 roku uruchomiono kolejną placówkę dla osób niepełnosprawnych - Zakład Aktywności Zawodowej, w którym osoby o znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności podjęły zatrudnienie.

Gmina wypłaca również dodatki mieszkaniowe dla osób spełniających warunki ustalone ustawą o dodatkach mieszkaniowych.

II.4 Zasoby mieszkaniowe

Wielkość zasobu mieszkaniowego gminy Kluczbork na dzień 31 grudnia 2019 r. obejmowała 592 lokale komunalne, o łącznej powierzchni użytkowej 27 634m^2. Zasoby mieszkaniowe zlokalizowane są w 213 obiektach budowlanych, z czego 32 obiektami zarządza Miejski Zarząd Obiektów Komunalnych w Kluczborku, natomiast 182 obiektami zarządzają zarządy bądź zarządcy poszczególnych wspólnot mieszkaniowych, a 5 obiektami zarządza Administracja Oświaty. Na łączną liczbę 592 mieszkań, 56 lokali znajduje się na terenach wiejskich. W obiektach komunalnych zlokalizowanych jest od 2 do 32 lokali mieszkalnych. Wybudowane zostały w technologii tradycyjnej, ze stropami drewnianymi, więźbą dachową pokrytą dachówką lub papą, stolarką okienną najczęściej skrzynkową i wyposażone są w większości w ogrzewanie piecowe. Wszystkie obiekty posiadają instalację elektryczną oraz wodno-kanalizacyjną. Na terenach wiejskich część obiektów podłączona jest do kanalizacji sanitarnej, a część posiada przyobiektowe oczyszczalnie ścieków lub szamba. W 2019 r. zwiększono ilość lokali socjalnych do 86.

Tabela 11. Stan i wykorzystanie komunalnych zasobów mieszkaniowych w latach 2008-2018. Źródło: Miejski Zarząd Obiektów Komunalnych w Kluczborku.

Rok	Lokale mieszkalne			Roczne przydziały		Sprzedaż lokali	Przyrost lokali mieszkalnych	Liczba oczekujących na mieszkanie	
	Wszystkie	Socjalne	m^2	Stałe	Socjalne			Stałe	Socjalne
2008	764	72	35 999	28	5	37	32	62	48
2009	741	52	34 915	10	6	23	-----	77	74
2010	716	63	33 737	8	2	25	-----	77	98
2011	698	59	32 889	10	3	17+1	-----	66	102
2012	689	68	32 299	12	16	16	7	61	84
2013	671	67	31 467	9	3	18	-----	39	91
2014	664	75	31 053	2	11	8	1	42	89
2015	665	75	31 885	5	3	13	17	46	76
2016	640	78	30 865	9	12	20	-----	41	64
2017	626	84	29 330	3	6	14	1	29	57
2018	606	82	28 377	8	5	21	1	30	63

Większość budynków mieszkalnych wybudowana została przed 1945 rokiem, zatem z uwagi na wiek tych obiektów wymagane są bieżące remonty i modernizacje w szczególności związane z pokryciami dachowymi, ogrzewaniem i wentylacją, elewacjami, stolarką okienną i drzwiową. Na przełomie lat 2011-2012 dokonano kapitalnego remontu i przebudowy budynku mieszkalnego w Kluczborku przy ulicy Mickiewicza 12a, uzyskując 8 lokali socjalnych.

W odniesieniu do lat poprzednich zwiększa się corocznie ilość lokali z przeznaczeniem na najem socjalny (w grudniu 2018 – to 82 lokale) oraz utrzymuje się w dyspozycji 2 pomieszczenia tymczasowe, z przeznaczeniem na eksmisje. W 2018 r. z zasobu mieszkaniowego wyodrębniono 2 lokale z przeznaczeniem na mieszkania chronione, a w 2020 r. planuje się pozyskanie kolejnego lokalu dla potrzeb podopiecznych Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku, pod którym te lokale pozostają w dyspozycji.

Przewiduje się, że w kolejnych latach będzie następował dalszy wzrost ilości lokali z przeznaczeniem na najem socjalny do 120, a część z tych lokali utrzymywana jest od 2005 r. Zwiększenie lokali z przeznaczeniem na najem socjalny podyktowane jest dużym zapotrzebowaniem na lokale dla osób/rodzin o niskich dochodach, natomiast wzrost liczby pomieszczeń tymczasowych uzależniony zostaje od bieżących potrzeb. Istnieje konieczność powiększenia zasobu lokali komunalnych poprzez budowę nowych obiektów na potrzeby rodzin/osób, które uprawnione zostały do przydziału gminnego lokalu.

II.5 Kultura

Do czynników wpływających na rozwój regionu zaliczyć należy świadomość oraz aktywność kulturalną mieszkańców, która oddziałuje na rozwój więzi społecznych. Działania w zakresie kultury w gminie Kluczbork prowadzone są w taki sposób, aby oferta kulturalna dawała możliwość atrakcyjnego spędzania wolnego czasu.

Działalność kulturalna prowadzona jest przez gminne jednostki organizacyjne: Muzeum im. Jana Dzierżona w Kluczborku, Miejską i Gminną Bibliotekę w Kluczborku, Kluczborski Dom Kultury, CAL - Kino Bajka, a także w świetlicach wiejskich. Do podstawowych zadań jednostek należy prowadzenie edukacji kulturalnej i społecznej dzieci, młodzieży i dorosłych, popularyzacja i promocja twórczości artystycznej ze wszystkich dziedzin sztuki, prowadzenie i wspieranie zespołów artystycznych, promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną, prowadzenie własnych zespołów artystycznych, nawiązanie, rozwijanie i aktywne prowadzenie międzynarodowych kontaktów w zakresie wymiany kulturalnej oraz wymiany dzieci, młodzieży i dorosłych. Wszystkie te działania skierowane są do mieszkańców miasta i gminy Kluczbork, a zakresem oddziaływania obejmują również mieszkańców powiatu kluczborskiego.

II.5.1 Muzeum im. Jana Dzierżona w Kluczborku

W roku 2019 Muzeum im Jana Dzierżona w Kluczborku obchodziło 60-lecie swojego istnienia. Początki działalności sięgają roku 1959, kiedy to muzeum zaczęło funkcjonować jako Oddział Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu. Od 1962 roku stało się ono muzeum regionalnym, które dba o dobra kultury z terenu Ziemi Kluczborskiej i północnej Opolszczyzny.

Siedziba Muzeum ma dla miasta historyczne znaczenie i jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych budynków w mieście. Został on wzniesiony na fundamentach zamku stojącego przy murach miejskich, niedaleko tzw. Bramy Polskiej (Krakowskiej). Przylegająca do budynku od strony południowej dawna baszta zamkowa została w 1907 roku przebudowana na wieżę ciśnień, z charakterystycznym dwustopniowym dachem namiotowym.

W Muzeum funkcjonują działy: archeologii, historii i etnografii ze szczególnym uwzględnieniem pszczelarstwa. Odrębną i znaczącą dla regionu kolekcję stanowią zbiory dzierżonowskie – zespół pamiątek po ks. Janie Dzierżonie (1811-1906), twórcy nowoczesnego pszczelarstwa i patronie Muzeum. W kluczborskiej placówce gromadzona jest ikonografia pszczelarska, dokumentacja fotograficzna dotycząca Muzeum i regionu, dokumenty życia współczesnego, pomocnicze zbiory wystawiennicze. Muzeum prezentuje szereg wystaw czasowych o różnorodnej tematyce, opierając się na zbiorach własnych oraz wypożyczonych z innych muzeów i instytucji.

Wizytówką Muzeum jest wystawa stała *Pszczelarstwo dawne i nowe*, eksponowana w salach II piętra, prezentująca dzieje hodowli pszczół od czasów najdawniejszych do

współczesności oraz dwie wystawy plenerowe: *Ule figuralne* w pawilonie przed budynkiem oraz *Ule* na skwerku zaaranżowanym w 2006 roku.

Muzeum prowadzi także lekcje muzealne uzupełniające i urozmaicające program nauczania dzieci i młodzieży. Organizowane są pokazy i wernisaże, w tym lokalnych twórców.

Tabela 12. Liczba odwiedzających Muzeum im. Dzierżona w Kluczborku w latach 2014-2019. Źródło: Muzeum im. Jana Dzierżona w Kluczborku.

	2014	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Liczba odwiedzających	5620	7045	7327	7762	7123	5405
Liczba grup zorganizowanych	170 (3572 osoby)	234 (4929 osób)	234 (4692 osoby)	243 (4793 osoby)	211 (4503 osoby)	156 (3269 osób)
Liczba grup oprowadzonych	87 (1861 osób)	137 (2786 osób)	186 (3693 osoby)	205 (4108 osób)	206 (4309 osób)	205 (3983 osoby)
Liczba lekcji muzealnych	76 (1637 osób)	21 (473 osoby)	33 (726 osób)	37 (790 osób)	18 (363 osoby)	34 (770 osób)
Liczba warsztatów plastycznych	50 (858 osób)	86 (1626 osób)	113 (2368 osób)	143 (2724 osoby)	111 (2076 osób)	82 (1620 osób)
Liczba grup uczestniczących w pokazach batikowych	7 (121 osób)	8 (162 osoby)	1 (12 osób)	1 (34 osoby)	1 (25 osób)	1 (22 osoby)
Liczba konkursów	1 (125 osób)	1 (159 osób)	1 (108 osób)	1 (115 osoby)	1 (47 osób)	1 (85 osób)
Liczba osób biorących udział w Nocy Muzeów	147	156	425	217	435	246
Liczba osób biorących udział Plenerze Rzeźbiarskim	533	500	579	586	600	Brak danych
Liczba wystaw czasowych	15	17	16	18	19	16

Zbiory muzealne według jednostek inwentarzowych:

- na dzień **31.12.2014 r.** – 5 704 zabytki,
-na dzień **31.12.2015 r**. – 6 003 zabytki,
-na dzień **31.12.2016 r.** – 6 035 zabytków,
- na dzień **31.12.2017 r.** – 6 036 zabytków,
- na dzień **31.12.2018 r.** – 6 101 zabytków,
- na dzień **31.12.2019 r.** – 6 129 zabytków.

II.5.2 Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Kluczborku

Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Kluczborku powstała w 1946 roku, a od 2001 roku pełni zadania przewidziane dla powiatowej biblioteki publicznej Powiatu Kluczborskiego. Merytoryczny nadzór nad biblioteką sprawuje Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smołki w Opolu.

Od 2020 r. na terenie gminy Kluczbork znajduje się łącznie 7 placówek bibliotecznych (biblioteka główna oraz 6 filii bibliotecznych). Filie biblioteczne znajdują się w: Kluczborku (ul. Gałczyńskiego), Bąkowie, Bogacicy, Borkowicach, Kuniowie i Ligocie Górnej.

Biblioteka wraz z filiami gromadzi przede wszystkim literaturę piękną i popularno-naukową z uwzględnieniem poszczególnych grup wiekowych, książkę mówioną dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych mających trudności z czytaniem, niedowidzących, niewidomych oraz niepełnosprawnych.

Celem działalności biblioteki jest zaspakajanie potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej z zakresu kultury, edukacji i informacji z uwzględnieniem optymalnego wykorzystania zasobów bibliotecznych, infrastruktury i kadry bibliotecznej oraz ochrona i promowanie dorobku kulturowego regionu.

Do podstawowych zadań należą: gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, wypożyczanie zbiorów bibliotecznych na zewnątrz i na miejscu, prowadzenie działalności informacyjnej, bibliograficznej, dokumentacyjnej, edukacyjnej, instrukcyjno-metodycznej, organizowanie czytelnictwa i udostępnianie materiałów bibliotecznych osobom chorym i niepełnosprawnym, współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami i organizacjami w zakresie rozwoju czytelnictwa i zaspakajania potrzeb edukacyjnych i kulturalnych mieszkańców gminy Kluczbork, podejmowanie innych działań wynikających z potrzeb mieszkańców oraz realizacji polityki oświatowej, kulturalnej, informacyjnej miasta Kluczbork oraz promowanie wiedzy i kultury.

Poza działalnością podstawową, biblioteka prowadzi szeroko pojętą działalność edukacyjną i kulturalną, organizując zajęcia edukacyjne dla dzieci (np. „Planeta Twórczego Myślenia", „Słoń w kratkę: lekcja o tolerancji", „Nie ważne jak wyglądam, ważna jest prawda: przeciwdziałanie przemocy słownej", „Mały żółty i mały niebieski – jesteśmy kolorowi, czyli o tolerancji") i młodzieży (np. „Spotkanie z literaturą i sztuką", „Kim byli – kim są: portrety znanych osób pochodzących z Kluczborka", „Polscy laureaci Literackiej Nagrody Nobla"), debaty czytelnicze, lekcje biblioteczne, spotkania autorskie, tematyczne wykłady dla różnych grup wiekowych.

Biblioteka włącza się także w ogólnopolskie akcje promujące czytelnictwo (Noc Bibliotek, Narodowe Czytanie, Tydzień Bibliotek, Odjazdowy Bibliotekarz, Tydzień Zakazanych Książek). Pozyskuje i realizuje projekty promujące książkę i czytelnictwo, np. w 2019 roku: „Plan B – Młodzieżowa Strefa Kreacji i Inspiracji" z programu grantowego Fundacji LOTTO, „Wkręć się w bibliotekę na kołach" w ramach programu grantowego „Moje miejsce na Ziemi" Fundacji Orlen, „Mała Książka - Wielki Człowiek" – projekt Instytutu Książki, realizuje Program Wieloletni „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa" (Priorytet 1 – Zakup nowości

wydawniczych do bibliotek publicznych), który ma przyczynić się do wzmocnienia aktywności czytelniczej społeczeństwa oraz rozwoju bibliotek w Polsce.

W celu ochrony i promowania dorobku kuturowego regionu w bibliotece tworzona jest od 1999 roku, w oparciu o prasę lokalną, Bibliografia Powiatu Kluczborskiego (dostępna również on-line). Organizuje się wykłady poświęcone historii i współczesności miasta Kluczborka dla różnych grup wiekowych (np. „Dzieje Kluczborka w pigułce", „Ziemia Kluczborska w okresie powstań śląskich", „Historia Kluczborka zapisana w architekturze"). Opracowuje się dokumenty życia społecznego miasta i gminy Kluczbork (druki ulotne typu foldery, ulotki, plakaty). Promuje lokalnych twórców i współpracuje z instytucjami kulturalnymi, oświatowymi i wychowawczymi, organizacjami pozarządowymi, Radami Sołeckimi.

Biblioteka w swoich działaniach dąży do tego, aby nadal była miejscem aktywnego i twórczego spędzania wolnego czasu, miejscem otwartym dla wszystkich mieszkańców, niezbędną w otoczeniu instytucją, wpływającą pozytywnie na wizerunek gminy Kluczbork.

Tabela 13. Poziom czytelnictwa w gminie Kluczbork. Źródło: GUS.

	czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności (osoby)					wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
gmina Kluczbork	135	127	121	120	125	20,9	21,9	21,6	21,6	21,9

II.5.3 Kluczborski Dom Kultury

Głównym celem działalności Kluczborskiego Domu Kultury (KDK) jest szeroko rozumiana działalność kulturalna, edukacja i wychowanie poprzez sztukę. Prowadzone są zajęcia artystyczne dla dzieci, młodzieży oraz dla osób dorosłych. Oferta KDK jest szeroka i obejmuje zajęcia z zakresu różnych form tańca, śpiewu, muzyki, recytacji, plastyki, ceramiki i innych. Koła zainteresowań prowadzą swoją działalność cyklicznie przez cały rok szkolny. W czasie letnich wakacji szkolnych i ferii zimowych prowadzone są tematyczne zajęcia warsztatowe. Rezultatem całorocznej pracy są przygotowane m.in. choreografie taneczne, piosenki, programy artystyczne, wystawy, przedstawienia, które prezentowane są przez dzieci, młodzież i dorosłych podczas szeregu imprez okolicznościowych (w tym organizowanych na terenie całego kraju). Oferta dla osób dorosłych obejmuje zajęcia w kołach zainteresowań, spotkania klubowe, koncerty, wystawy, plenery, kursy i warsztaty.

1. STUDIO MUZYCZNE

Studio Muzyczne skierowane jest do osób zainteresowanych rozwojem indywidualnym jako przyszły wokalista czy muzyk. Studio prowadzi m.in.:

- zajęcia wokalne – kształcenie i rozwój wokalnych talentów od podstaw do technik wokalnych wysoko zaawansowanych ukierunkowanych na jazz czy muzykę rozrywkową. Zajęcia bez ograniczeń wiekowych pod okiem profesjonalnych instruktorów - magistrów

sztuki wokalnej. Zajęcia obejmują wszelkie zagadnienia związane z rozgrzewką, techniką śpiewu, emisją głosu oraz interpretacją utworu.
- zajęcia gry na instrumentach - zajęcia indywidualne z gry na gitarze (klasycznej, akustycznej i elektrycznej), pianinie i instrumentach klawiszowych, puzonie, trąbce, gitarze basowej oraz perkusji - to zajęcia prowadzone przez wykwalifikowanych muzyków pozbawione teorii, a nasycone otwartością na zainteresowania muzyczne adeptów studium.
- pracownie muzyczne **–** dostępne są dla wszystkich zainteresowanych rozwojem swoich pasji dotyczących różnych form muzyki. Udostępniane są sale do prób wyposażone w podstawowy sprzęt muzyczny i nagłośnieniowy. Możliwe jest także podjęcie współpracy z profesjonalnym kompozytorem, aranżerem i inżynierem dźwięku.

- ORKIESTRA DĘTA ŁOWKOWICE powstała w 1926 r. i zespół liczy około 40 muzyków. Kapelmistrzem Orkiestry jest p. Wiktor Poloczek. W repertuarze orkiestry znajdują się zarówno utwory klasyczne jak i utwory muzyki współczesnej. Orkiestra koncertuje w kraju i za granicą. Od szeregu lat bierze udział w Przeglądach Regionalnych Orkiestr OSP zajmując tam czołowe miejsca. Występom orkiestry często towarzyszy grupa MAŻORETEK „VICTORIA". Mażoretki wykonują różne choreografie taneczne, głównie przy akompaniamencie z orkiestry dętej, lecz mają także przygotowane układy taneczne do muzyki popularnej.
- "BIG ROLL BAND" – 21 osobowy zespół estradowy preferujący muzykę jazzową, która niesie nieprzebrane bogactwo wartości przede wszystkim artystycznych. Poprzez muzykę narodów świata, jaką proponuje Big-Roll-Band, muzycy amatorzy mają możliwość szerokiego rozwoju artystycznego. Doceniony przez kluczborskie środowisko zespół czynnie uczestniczy w szeregu koncertaów w kraju jak i poza jego granicami.

- ORKIESTRA DĘTA BAZANY - 30 osobowy zespół z tradycjami, który posiada bardzo zróżnicowany i „odmłodzony" repertuar. Orkiestra uczestniczy w przeglądach i festiwalach zdobywając nagrody i wyróżnienia.

- POWRÓĆMY JAK ZA DAWNYCH LAT – zespól wokalny złożony z uczestników w wieku 60+. Wokaliści rozwijają umiejętności słuchania i rozumienia muzyki. Kształtują i rozbudzają radość kontaktu z piosenką.

- ZESPÓŁ „SIE ŚPIEWA" – powstał na początku 2019 roku. Preferuje piosenki ludowe do współczesnych aranżacji muzycznych. Skład zespołu to młodzi wokaliści wywodzący się ze Studia Piosenki działającego przy KDK. Poprzez uczestnictwo w zespole młodzi adepci sztuki wokalnej rozwijają się muzycznie, obcując z charakterystyczną harmonią ludowej pieśni.

2. STUDIO TEATRALNE

O!POLSKI TEATR ROZMAITOŚCI oraz KLUB POD CZARCIM PAZUREM – grupa twórców amatorów w różnym wieku. Poprzez swoje role, dzielą się z odbiorcami swoja artystyczną pasją oraz zamiłowaniem do różnych form teatralnych i kabaretowych.

3. STUDIO PLASTYCZNE

STUDIO PLASTYCZNE - zajęcia kierowane są zarówno do dzieci, młodzieży jak i osób dorosłych. Uczestnicy zapoznają się z różnymi technikami plastycznymi (grafiką, malarstwem, rysunkiem, etc.) uczą się prawidłowej kompozycji, podnoszą swoje umiejętności. W ramach studia działa pracownia ceramiczna, w której można zapoznać się z techniką lepienia w glinie, glazurowania i wypalania.

GRUPA TWÓRCÓW NIEPROFESJONALNYCH "WENA" - działa od 2006 roku, wspierając różne inicjatywy kulturalne. Działalność grupy skoncentrowana jest na twórczości plastycznej. Wspólna pasja jej członków, zapał i zaangażowanie owocują i przynoszą wymierne efekty w postaci organizowanych wystaw autorskich, wernisaży i plenerów. Nie obowiązują limity wiekowe.

ZAJĘCIA PLASTYCZNO-TECHNICZNE "WESOŁE NOŻYCZKI" – oferta skierowana dla najmłodszych (4-7 lat), gdzie mają możliwość rozwijać swoje umiejętności, wzbogacają warsztat plastyczny, kształtują i rozwijają własne uzdolnienia.

4. KOŁO TANECZNE

KOŁO TANECZNE - jest miejscem, gdzie każdy młody miłośnik tańca odkryje nowe, niesamowite znaczenie ruchów i gestów. Zajęcia pozwalają poznać różne techniki taneczne takie jak: jazz, hip - hop, step amerykański, taniec współczesny, klasyka. Zespoły działające w studio tanecznym:

- **„AGAT I" - grupa starsza;**
- **„AGAT II" - grupa rekreacyjna;**
- **MINI FORMACJA „DEMI";**
- **Grupa Baletowa „Mini Demi";**
- **Grupa Baletowa „Pettit Demi";**
- Soliści i Mini Formacje
- Zespoły Wokalno - Ruchowe „ Śmieszki" i „Mini Śmieszki"
- **Grupa Stepująca**
- **ZESPOŁ „AGAT"**
- **GRUPY BALETOWE** - uczą się podstawa tańca klasycznego z elementami gimnastyki i stretchingu;
- **SOLIŚCI I MINI FORMACJE** - to uczestnicy wywodzący się głównie z grup tanecznych „AGAT" i „DEMI"
- **ZESPÓŁ „ŚMIESZKI" I „MINI ŚMIESZKI" –** zajęcia dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.
- **TANIEC TOWARZYSKI –** zajęcia prowadzone są przez dyplomowanego nauczyciela tańca w formie kursów o różnym stopniu zaawansowania.
- **BREAKING**
- **„MIX DANCE –** zajęcia w różnych stylach tanecznych dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.
- **ZAJĘCIA FITNESS/SLAVICA**
- **ZAJĘCIA DLA KOBIET W CIĄŻY**

Najważniejsze wydarzenia cykliczne organizowane przez KDK to: Dni Kluczborka, Kluczborskie Koncerty Muzyki Organowej i Kameralnej, Międzynarodowy Festiwal Piosenki „Kluczborskie Trele", Stolica Reggae Festiwal, Ogólnopolski Konkurs Talentów Muzycznych, Dożynki Gminne, Koncert Bożonarodzeniowy, Koncert Świąteczno-Noworoczny, Ogólnopolski Plener Malarsko-Rzeźbiarski, Festiwal Big Bandów, Wojewódzki Festiwal Piosenki Dziecięcej „Wesołe Nutki", Konkurs Recytatorsko Poetycki, Festiwal Siódme Poty Teatru.

II.5.4 Centrum Aktywności Lokalnej – KINO "BAJKA"

Na terenie miasta Kluczborka działa obecnie jedno kino lokalne – KINO BAJKA. Budynek został odkupiony z rąk prywatnych przez gminę Kluczbork w roku 2009. Budynek przez lata nie pełnił swojej funkcji i był dość mocno zaniedbany.

Kino zostało gruntownie wyremontowane i zmodernizowane. Główna bryła budynku, pochodząca z lat 20 XX wieku, pozostała nienaruszona. Z uwagi na zły stan techniczny zaplecza, zostało ono wyburzone, a w jego miejsce dobudowano nowe zaplecze. Scena jest profesjonalna, mobilna, wykonana z grubych desek, specjalnie wygłuszana. Nagłośnienie jest nie tylko kinowe, ale i sceniczne (mikrofony , odsłuchy). Zainstalowany został podwójny system nagłośnienia: kinowy i sceniczny oraz profesjonalne oświetlenie. Na zapleczu znajduje się rampa, miejsce dla reżysera – tzw. okienko. Są dwie garderoby z ośmioma stanowiskami aktorskimi oraz również miejsce socjalne dla aktorów. Aparatura kinowa została przystosowana do wyświetlania filmów w technologii cyfrowej.

Zgodnie z obowiązującymi wymogami i standardami, budynek został także dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. W sali kinowej kluczborskiej Bajki są łącznie 184 miejsca (w tym cztery na wózki dla osób niepełnosprawnych).

Całkowity koszt remontu obiektu wyniósł 6.525.945 zł. Prace trwały od 2014 do 2016 roku.

Po gruntownej modernizacji gmina Kluczbork uruchomiła Kino Bajka 7 października 2016 roku. Kluczborskie kino Bajka jest instytucją samorządową, dlatego ceny biletów określane są przez Burmistrza Miasta Kluczborka. Od 2018 roku kino stanowi odrębną jednostkę budżetową pod nazwą Centrum Aktywności Lokalnej. Od roku 2021 jest instytucją kultury.

W budynku kina organizowane są także spektakle, koncerty, konferencje oraz różne projekty skierowane do mieszkańców gminy.

W 2019 roku odbyło się 1426 seansów filmowych. Wyświetlono 181 tytułów filmowych, które obejrzało 78 973 widzów. W 2019 odbyło się także 113 wydarzeń innego rodzaju, spektakle, koncerty, rocznice, projekty edukacyjne, działa Kino Konesera, Kino Kobiet itp., w których łącznie brało udział 10 630 widzów.

II.5.5 Świetlice wiejskie

Na terenach wiejskich, funkcję centrów kultury pełnią tzw. świetlice wiejskie. Są to miejsca przeznaczone do spędzania wolnego czasu, rekreacji, rozwijania zainteresowań, organizowania zajęć dla dzieci i młodzieży, czy zebrań mieszkańców wsi. Działalność świetlic wiejskich służy poprawie warunków życia mieszkańców sołectw i przyczynia się do integracji lokalnej społeczności.

W gminie Kluczbork znajdują się 23 sołectwa i w większości nich zlokalizowane jest świetlica wiejska. Jedynie trzy sołectwa nie posiadają świetlic wiejskich: Bogacka Szklarnia, Smardy Dolne i Żabiniec.

II.6 Sport i rekreacja

Na przestrzeni ostatnich dekad można zaobserwować zmianę w społecznym podejściu do tematu sportu i rekreacji. Coraz większą uwagę przywiązuje się do dobrego samopoczucia psychicznego i fizycznego. Dbanie o siebie poprzez sport stało się elementem świadomego wyboru zdrowego stylu życia.

W gminie Kluczbork obserwuje się coraz większe zainteresowanie uprawianiem sportu amatorskiego, profesjonalnego oraz szeroko pojętej aktywnej rekreacji. Infrastruktura sportowa znajdująca się w gminie Kluczbork oraz warunki przyrodniczo-naturalne, stwarzają możliwości do aktywnego spędzania czasu wolnego oraz do uprawiania różnego rodzaju sportu. Na terenie gminy działa wiele organizacji pozarządowych, w tym klubów sportowych, działających w zakresie szeregu dyscyplin sportowych. Obserwuje się także trend wzrostowy aktywności niezrzeszonej, gdzie mieszkańcy gminy (niezależnie od wieku) oraz okolicznych miejscowości podejmują różne aktywności ruchowe w ramach dbania o swoje zdrowie, np. spacerując, biegając, jeżdżąc na rowerze, morsując czy uprawiając Nordic Walking.

Aby utrzymać i rozwijać wzrastający trend do podejmowania aktywności ruchowej wśród mieszkańców, należy szczególnie dbać o rozwój wychowania fizycznego wśród dzieci i młodzieży w szkołach, organizować imprezy rekreacyjno-sportowe mobilizujące do aktywności, współdziałać z lokalnymi organizacjami społecznymi a także dbać o dostęp i stan infrastruktury sportowej. Warto nadmienić, że uczestnikami wielu rozgrywek i zmagań sportowych są nie tylko sportowcy, ale także widzowie i kibice, dla których także należy przygotować odpowiednią ofertę i warunki.

II.6.1 Infrastruktura sportowa

Gmina Kluczbork posiada szereg obiektów sportowych i terenów rekreacyjnych, dzięki czemu tworzone są dogodne warunki dla mieszkańców do aktywnego spędzania wolnego czasu i uprawiania sportu. Poza podstawową funkcją, infrastruktura sportowa przyczynia się

także do zwiększenia atrakcyjności turystycznej gminy. Należy mieć na uwadze, że część obiektów sportowych powstawała już jakiś czas temu, stąd też część z nich wymaga modernizacji, przebudowy lub dostosowania do obecnych potrzeb i wymogów.

Na terenie gminy Kluczbork znajduje się następująca infrastruktura sportowa i rekreacyjna:

1) **Kryta pływalnia** o wymiarach niecki basenu 8m x 25m, która posiada także brodzik do nauki pływania o wymiarach 3,5m x 8m oraz dwie sauny fińskie.

2) **Hala widowiskowo-sportowa** na ok. 500 miejsc siedzących oraz wymiarach parkietu 28,5m x 40m i powierzchni 1949 m^2.

3) **Kompleks boisk sportowych** wraz z szatniami i zapleczem socjalnym, o wymiarach boiska do piłki nożnej: 30m x 62m i powierzchni 1860m^2 oraz boiska do koszykówki i siatkówki o wymiarach 19,1m x 32,1m i powierzchni 613,11m^2 (przy PSP nr w Kluczborku)

4) **9 boisk trawiastych** należących do Ludowych Zespołów Sportowych.

5) **Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy w Bąkowie** przeznaczony do wypoczynku letniego mieszkańców miasta i gminy Kluczbork. Ośrodek posiada 52 miejsca noclegowe w murowanych domkach 3 i 4-osobowych, pole namiotowe dla 100 osób, 29 stanowisk na przyczepy kempingowe z przyłączami do energii elektrycznej i TV, kuchnię turystyczną, sanitariaty z umywalkami i prysznicami oraz miejsce parkingowe. Na terenie ośrodka znajduje się: basen kąpielowy o wymiarach: 50m x 20m i głębokości 140-190 cm, brodzik o wymiarach: 20m x 10m, boiska: do piłki siatkowej, siatkówki plażowej, koszykówki; kort do tenisa ziemnego, zalew wodny utworzony na rzece Stobrawa o pow. 3 ha ze sprzętem pływającym (kajaki, rowery wodne), plac zabaw dla dzieci, park linowy, pole paintballowe oraz Centrum Szkoleniowo-Konferencyjne "EKOTUR".

6) **Zbiornik retencyjny z funkcją rekreacyjno-wypoczynkową w Ligocie Górnej** posiadający miejsce przeznaczone do kąpieli, dwa stanowiska pod prysznice, wypożyczalnię sprzętu wodnego (prywatna firma), a także plac zabaw, siłownię zewnętrzną i miejsce piknikowe.

7) **Wojewódzki Kampus Sportowo-Rekreacyjny Stobrawa -** interdyscyplinarna baza sportowo – rekreacyjna dla zawodników, drużyn, młodzieży oraz mieszkańców nie tylko z Kluczborka lecz również z całego regionu, jego powierzchnia wynosi 12 ha, a w jego skład wchodzą:

a) **Internat sportowy**, w którym znajduje się ok. 50 miejsc noclegowych w pokojach 1,2 i 3 osobowych. Każdy pokój wyposażony jest w pełny węzeł sanitarny. Internat posiada także kuchnię z wyposażeniem, stołówkę oraz salę konferencyjną na około 30 osób.

b) **Hala sportowa**, która dzieli się na trzy strefy funkcjonalne: pierwsza o powierzchni użytkowej 1564m^2, wymiary parkietu sportowego 23m x 41,8m i powierzchni 964m^2. Druga strefa to pomieszczenia o funkcji sportowej: zespół szatni wraz z pełnym węzłem sanitarnym, pokój trenerów z własnym odrębnym węzłem sanitarnym, pomieszczenia przeznaczone do badań wydolnościowych i fizjologicznych oraz pomieszczenia odnowy biologicznej (sauna, jacuzzi, siłownia oraz gabinet masażu). Trzecia strefa to pomieszczenia o funkcji techniczno-administracyjnej w skład których wchodzą pomieszczenia biurowe, socjalne oraz sala konferencyjna. Powierzchnia zabudowy hali

przed remontem wynosiła 1574,46 m^2, natomiast po rozbudowie 1746,12 m^2, wysokość budynku to 10,69 m. Budynek hali jest dostosowany dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

c. **Pawilon sportowy -** położony przy stadionie piłkarsko-lekkoatletycznym o powierzchni 508 m2. Pawilon stanowi zaplecze sportowo-socjalne dla ekip kompleksu sportowego, posiada szatnie z pełnym węzłem sanitarnym oraz salę konferencyjną na 50 osób.

8) **Stadion Miejski** o wymiarach boiska 106m x 69m oraz powierzchni 2776 miejsc siedzących w tym 500 w sektorze gości, posiada szatnie meczowe z pełnym węzłem sanitarnym, pomieszczenia trenerów, sędziów, medyczne, salę konferencyjną dla mediów, sztuczne nawodnienie płyty boiska, monitoring oraz ogrodzony parking.

9) **Stadion piłkarsko-lekkoatletyczny** to obiekt spełniający wymogi PZPN do rozgrywania meczów IV ligi, wymiary boiska 104m x 65m, ilość miejsc siedzących 200 i 500 stojących.

10) **Pełnowymiarowe boisko piłkarskie ze sztuczną nawierzchnią,** które znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie stadionu miejskiego. Płyta boiska o wymiarach 102 m x 64 m z zamontowanymi piłkochwytami o wysokości 5m.

11) **Boisko wielofunkcyjne ze sztuczną trawą** to obiekt o wysokim standardzie, pokryty elastyczną nawierzchnią poliuretanową, boisko ma wymiary 30m x 50m jest ogrodzone i monitorowane. Obiekt jest wielofunkcyjny przystosowany do gry w koszykówkę, siatkówkę, piłkę nożną i piłkę ręczną ma charakter otwarty i ogólnodostępny.

12) **Boiska treningowe trawiaste** trzy ogólnodostępne o doskonale utrzymanej nawierzchni trawiastej z wyposażeniem treningowym.

13) **Korty tenisowe -** na terenie kampusu znajduje się 6 kortów, z czego 4 należą do prywatnego właściciela wraz ze szkółką tenisową i wypożyczalnią sprzętu sportowego.

14) **Boisko wielofunkcyjne** przy PSP5 w Kluczborku – w 2020 boisko otrzymało nową nawierzchnię modułową z polipropylenu COURTY™ - zdjęcie nr

Zdjęcie 5. Boisko wielofunkcyjne z nawierzchnią modułową przy PSP nr 5 w Kluczborku. Źródło: UM Kluczbork 2020.

Rysunek 4. Wojewódzki Kampus Sportowo-Rekreacyjny w Kluczborku.

II.6.2 Kluby i stowarzyszenia sportowe

Na terenie gminy Kluczbork działa szereg organizacji pozarządowych oraz klubów sportowych. Są to zarówno stowarzyszenia, które posiadają szeroką działalność statutową w tym także sport oraz takie, które zajmują się tylko wyłącznie sportem a także kluby sportowe, które najczęściej są wyspecjalizowane i zajmują się poszczególnymi dziedzinami sportu. Część klubów sportowych bierze udział we współzawodnictwie sportowym na poziomie ogólnopolskim, a nawet międzynarodowym. Wśród klubów sportowych najwięcej jest uczniowskich klubów sportowych (UKS).

Na terenach wiejskich działają Ludowe Zespoły Sportowe (LZS), które zrzeszone są w Gminnym Związku Ludowych Klubów Sportowych. Poza LZS działają jeszcze mniejsze stowarzyszenia np. odnowy wsi, które w swojej aktywności także zajmują się sportem.

Najaktywniejsze kluby sportowe:

- ✓ UKS MICKIEWICZ – piłka siatkowa mężczyzn
- ✓ KLUCZBORSKI KLUB KARATE - karate tradycyjne. Kluczborscy karatecy mają w swoim dorobku wiele medali mistrzostw Polski, Europy i Świata.
- ✓ MIEJSKI KLUB SPORTOWY – piłka nożna mężczyzn,
- ✓ GMINNY ZWIĄZEK „Ludowe Kluby Sportowe" – zrzeszenie Ludowych Klubów Sportowych działających głównie na terenach wiejskich. Zajmują się różnymi dziedzinami sportu m.in. tenis stołowy, piłka nożna, szachy
- ✓ UKS JEDYNKA – piłka siatkowa dziewcząt
- ✓ UKS STOBRAWA – kolarstwo
- ✓ UKS JUNIOR – pływanie
- ✓ UKS BASZTA – piłka ręczna
- ✓ ULKS BOGDAŃCZOWICE – piłka nożna dziewcząt
- ✓ Akademie Piłkarskie

II.7 Edukacja

Edukacja jest jednym z podstawowych zadań władz samorządowych. Na poziomie gminnym zadania te obejmują m. in.:

- edukacja przedszkolna, w tym dla dzieci ze specjalnymi potrzebami,
- edukacja w szkołach podstawowych, w tym z oddziałami integracyjnymi, z wyjątkiem szkół specjalnych,
- edukacja w szkołach artystycznych.

Szkoły i przedszkola mogą być prowadzone przez podmioty publiczne lub prywatne. Nadzór pedagogiczny nad tymi placówkami należy do kuratorów oświaty. Gmina, jako organ prowadzący placówki oświatowe, ma za zadanie zapewnić odpowiednie warunki działania placówek i wyposażenie placówek, dba o odpowiedni stan techniczny infrastruktury oświatowej oraz o poziom świadczenia usług edukacyjnych.

II.7.1 Wychowanie przedszkolne

Wychowanie przedszkolne ma na celu nauczenie dzieci podstawowych umiejętności i przekazanie wiedzy, która będzie im potrzebna do kontynuowania edukacji na szczeblu szkolnym. Dzieci mają dobre warunki do wspólnej zabawy, dzięki czemu już od najmłodszych lat uczą się współdziałania, dzielenia, współpracy i podejmowania wspólnie decyzji. Wychowanie przedszkolne pozwala także na rozwinięcie postaw patriotycznych, umiłowanie ojczyzny i kształtowanie przynależności społecznej.

Na terenie gminy Kluczbork w 2019 roku działało 6 przedszkoli publicznych i 7 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych w Bąkowie, Kujakowicach Dolnych i Kuniowie. Usytuowanie przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w różnych częściach gminy umożliwia zapewnienie skorzystania z wychowania przedszkolnego wszystkim dzieciom, których rodzice przystąpili do postępowania rekrutacyjnego. Ofertę edukacyjną przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych uzupełnia oferta niepublicznych przedszkoli: „Niepubliczne Przedszkole-Agatka", „Niepubliczne Przedszkole -Tęczowa Dolina" z filią.

Dla dzieci do lat 3 gmina prowadzi grupy wczesnoprzedszkolne, które funkcjonują w Publicznym Przedszkolu nr 7 w Kluczborku. Wg stanu na koniec grudnia 2019 r. do grup tych uczęszczało 75 dzieci. Jednocześnie na terenie gminy Kluczbork działają niepubliczne żłobki - Centrum Radosnej Edukacji „Piąteczka" w Kluczborku, „Baśniowy Zakątek" w Ligocie Górnej, „Pod jabłonką" w Gotartowie, Niepubliczny Żłobek „Tęczowa Dolina".

W 2019 roku z form wychowania przedszkolnego korzystało 1165 dzieci, z tego w przedszkolach samorządowych opieką objęto 1108 dzieci. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkola na poziomie 5-latków wyniosła 92,0%, wskaźnik uczestnictwa 6-latków w edukacji przedszkolnej jest wysoki.

Tabela 14. Wskaźnik uczestnictwa 6-latków w edukacji przedszkolnej w gminie Kluczbork. Źródło: Administracja Oświaty w Kluczborku.

Roczniki	**Liczba dzieci (dane z wydziału meldunkowego)**	**Liczba dzieci w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych**	**% dzieci korzystających z przedszkoli**
2013	289	285	99%
2014	314	291	93%
2015	276	264	96%
2016	269	238	88%
2017 (dzieci 2,5 letnie w szczególnie uzasadnionych przypadkach przyjmowane do przedszkoli)	303	18	6%

II.7.2 Szkoły podstawowe

Od 1 września 2019 r. na terenie gminy Kluczbork działają szkoły podstawowe bez oddziałów gimnazjalnych, które zostały wygaszone z dniem 31 sierpnia 2019 r. Od tej chwili obowiązuje ośmioklasowy system edukacji. Dzieci i młodzież realizuje obowiązek szkolny w 7 szkołach podstawowych prowadzonych przez gminę Kluczbork oraz Katolicką Niepubliczną Szkołę Podstawową w Biadaczu i Zespół Szkół Ogólnokształcących STO w Kluczborku. W roku szkolnym 2019/20 obowiązek szkolny realizowało 2311 uczniów.

Za realizację zadań z zakresu edukacji na terenie gminy Kluczbork odpowiedzialna jest Administracja Oświaty w Kluczborku. Jednostki oświatowe gminy Kluczbork posiadają dobrą bazę lokalową do realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. Jednak infrastruktura edukacyjna wymaga ciągłych modernizacji i remontów.

Priorytetowym zadaniem w tym zakresie jest poprawa bazy sportowej i rekreacyjnej w szkołach a w niektórych przypadkach całkowita modernizacja (boiska asfaltowe, bieżnie, boiska w salach gimnastycznych).

Kolejnym priorytetowym zadaniem jest całkowita modernizacja systemu monitoringu w szkołach. Obecne systemy monitoringu zostały zainstalowane 10-15 lat temu, a co za tym idzie, nie spełniają wymogów i dostosowań w zakresie bezpieczeństwa i kontroli.

Kadra pedagogiczna szkół i przedszkoli posiada wysokie kwalifikacje, w tym specjalistyczne umożliwiające realizację zadań edukacyjnych. W ramach swojej działalności jednostki oświatowe realizują programy edukacyjne i profilaktyczne poprawiające bezpieczeństwo uczniów. Uczniowie mają do dyspozycji bogatą ofertę edukacyjną zajęć pozalekcyjnych, które w znacznej części realizowane są z pozabudżetowych środków, w tym z projektów unijnych.

Tabela 15. Liczba uczniów/wychowanków w poszczególnych placówkach oświatowych w roku szkolnym 2019/2020 w gminie Kluczbork. Źródło: Administracja Oświaty w Kluczborku.

Nazwa jednostki	Liczba uczniów/ wychowanków	Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych	Liczba oddziałów	
			ogółem	liczba oddz. przedszkolnych
Publiczne przedszkola				
PP nr 1 w Kluczborku	140			6
PP nr 2 z OI w Kluczborku	198			10
PP nr 5 w Kluczborku	187			8
PP nr 7 w Kluczborku	123/75 wczesnoprzedszkolne			5/3 oddz. wczesnoprzedszkolne
PP nr 8 w Kluczborku	199			9
PP w Bogacicy	123			5

Razem przedszkola	970 /75			43/3
Publiczne szkoły podstawowe				
PSP nr 1 w Kluczborku	447	-	21	0
PSP nr 2 w Kluczborku	764	-	34	0
PSP nr 5 z OI w Kluczborku	569	-	28	0
PSP z OP w Bąkowie	88	30	10	2
PSP w Bogacicy	224	-	13	0
PSP z OP w Kujakowicach D.	134	63	8	3
PSP z OP w Kuniowie	85	45	7	2
Razem szkoły podstawowe	**2311**	**138**	**121**	**7**
Szkoła Muzyczna I stopnia w Kluczborku	141			

Gmina odpowiedzialna jest również za dowóz uczniów. Jednostką odpowiedzialną za przewozy uczniów, wychowanków i dzieci przedszkolnych z terenu gminy Kluczbork jest Administracja Oświaty w Kluczborku. Obsługą transportową objęte jest miasto Kluczbork oraz sołectwa gminy Kluczbork.

Przewozy wykonywane są dziewięcioma pojazdami następującego typu:

- **samochód osobowy** (8+1 miejsc) - 5 szt. (przystosowane do przewozu osób na wózkach inwalidzkich).
- **autobus / bus** (14 + 1) - 2 szt.
- **autobus** (28 + 1) - 1 szt. (przystosowany do przewozu osób na wózkach inwalidzkich).
- **samochód osobowy** (8+1 miejsc) - 1 szt. (przystosowane do przewozu osób na wózkach inwalidzkich), w dyspozycji Publicznego Przedszkola Nr 2 w Kluczborku.

II.7.3 Edukacja ponadpodstawowa

Młodzież kończąca naukę w szkołach podstawowych ma możliwość kontynuowania edukacji w szkołach średnich znajdujących się na terenie miasta Kluczborka. Organem prowadzącym szkół ponadpodstawowych jest Starostwo Powiatowe w Kluczborku:

- Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Adama Mickiewicza w Kluczborku,
- Zespół Szkół nr 1 w Kluczborku,
- Zespół Szkół nr 2 - Centrum Kształcenia Ustawicznego w Kluczborku,
- Zespół Szkół Licealno-Technicznych w Kluczborku,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. M Konopnickiej w Kluczborku,
- Społeczne Liceum STO.

II.7.4 Szkoła artystyczna

GMINNA SZKOŁA MUZYCZNA I stopnia w Kluczborku

Poza szkołami podstawowymi, gmina Kluczbork prowadzi Szkołę Muzyczną I stopnia w Kluczborku, która w 2018 roku obchodziła jubileusz 50-lecia istnienia. Jest to szkoła państwowa prowadzona przez gminę Kluczbork. Nadzór pedagogiczny sprawuje Minister Kultury. Jest szkołą przygotowującą do nauki w szkołach II stopnia. W szkole uczy się 141 uczniów (w wielu 6-18 lat), których edukacją i rozwojem muzycznych talentów zajmuje się 22 nauczycieli. Uczniowie w zależności od wieku kształcą się w 6- lub 4-letnim cyklu nauczania. Szkoła oferuje naukę gry na fortepianie, skrzypcach, wiolonczeli, gitarze, akordeonie, flecie, klarnecie, saksofonie, trąbce, puzonie, tubie i perkusji. W 2018 roku szkole nadano imię Ignacego J. Paderewskiego. Nabór do szkoły muzycznej jest coraz bardziej popularny, a osiągnięcia uczniów są bardzo znaczące na arenie wojewódzkiej, jak i całego kraju.

Od 2018 roku szkoła zmieniła swoją siedzibę i mieści się w budynku Publicznej Szkoły Podstawowej nr 2 w Kluczborku, ul. Wolności 18.

II.8 Kapitał społeczny – aktywne społeczeństwo

Jednym z wyznaczników zrównoważonego rozwoju gminy jest aktywność jej mieszkańców. Wynika ona m. in. z poczucia odpowiedzialności i chęci uczestnictwa w życiu społecznym. Zwiększa umiejętność współpracy i samoorganizowania się. Przekłada się także na większe zainteresowanie uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych czy sportowych, a także na częstsze angażowanie się w życie lokalne i troskę o otoczenie.

II.8.1 Trzeci sektor - organizacje pozarządowe

Gmina Kluczbork znacząco angażuje się w rozwój społeczny, który między innymi przejawia się poprzez wsparcie tzw. trzeciego sektora. Na terenie miasta, a także na terenie sołectw, działa szereg organizacji pozarządowych o dużej rozpiętości obszarów działania, jak choćby pomoc społeczna, kultura, sport, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, profilaktyka antyalkoholowa, edukacja czy ekologia.

Umocnienie i wspieranie działalności stowarzyszeń przekłada się na jakość życia mieszkańców (większy dostęp do usług, do kultury, rekreacji itp.), a także na ich aktywizację, poczucie wspólnotowości i więzi. Stowarzyszenia otrzymują od gminy wsparcie finansowe (głównie dotacje) i pozafinansowe (lokalowe, sprzętowe, merytoryczne). Istotną kwestią jest

łączenie działań samorządowych z działaniami organizacji pozarządowych, a także grup nieformalnych. Ważne jest aby gmina wspierała inicjatywy obywatelskie, jak również delegowała część zadań do efektywnie działających podmiotów Trzeciego Sektora

Finansowe wsparcie organizacji pozarządowych przez gminę Kluczbork z roku na rok sukcesywnie wzrasta, co obrazuje poniższy wykres nr 7.

Wykres 7. Wysokość środków finansowych przekazana na wsparcie organizacjom pozarządowym. Źródło: UM Kluczbork.

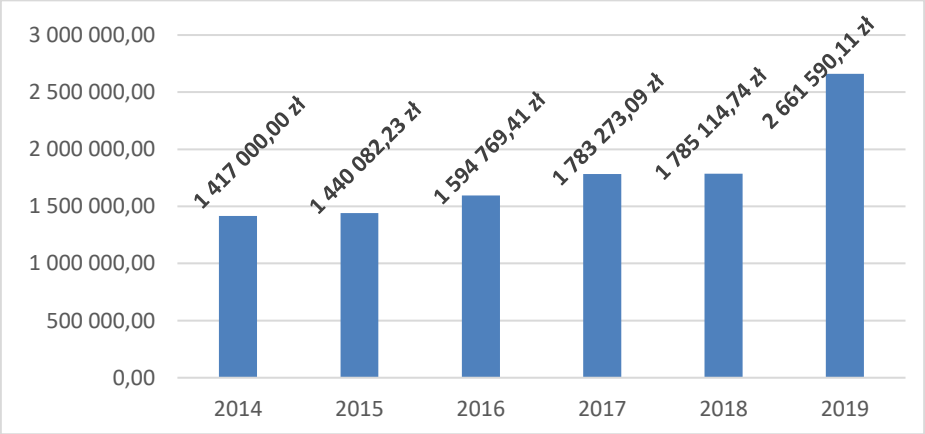

<u>Priorytetowymi obszarami współpracy gminy z organizacjami są:</u>

- **pomoc społeczna, ochrona i promocja zdrowia** – pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans, opieka domowa, opieka hospicyjna, przygotowywanie posiłków dla osób potrzebujących, pomoc terapeutyczna, wypożyczanie sprzętu medycznego;

- **działalność na rzecz osób niepełnosprawnych** – aktywizacja osób niepełnosprawnych, pomoc rodzinom osób niepełnosprawnych, upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy na temat problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych;
- **oświatę i wychowanie** – wspieranie aktywności młodzieży, wspieranie zadań o tematyce etycznej, moralnej, poznawczej;
- **sport i kultura fizyczna** – wsparcie różnorodnych dyscyplin sportu amatorskiego i wyczynowego;
- **rozwój kultury** – wspieranie kultury i sztuki w różnych dziedzinach i formach artystycznych, wspieranie organizacji imprez artystycznych;
- **przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym** – wspieranie programów profilaktycznych, pomocy psychologicznej i pedagogicznej skierowanej do dzieci, młodzieży, osób dorosłych, całych rodzin, osób uzależnionych i współuzależnionych;
- **ochrona przeciwpożarowa** – podnoszenie gotowości bojowej przeciwpożarowej.

Tabela 16. Procentowy podział dotacji udzielnych organizacjom pozarządowym przekazanych w danym roku.

l.p.	Obszar działania	2015	2016	2017	2018	2019
1	Pomoc społeczna	34%	30%	27%	28%	19%
2	Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	1%	1%	1%	1%	1%
3	Oświata i wychowanie	1%	1%	1%	1%	1%

4	Sport i kultura fizyczna	44%	45%	42%	52%	61%
5	Rozwój kultury	8%	10%	9%	10%	7%
6	Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym	11%	9%	8%	8%	5%
7	Ochrona przeciwpożarowa	1%	4%	12%	-	6%
		100%	100%	100%	100%	100%

Z powyższej tabeli wynika, iż znaczna część środków dotacyjnych przekazywana jest na obszar dotyczący sportu i kultury fizycznej. Na drugim miejscu plasuje się obszar pomocy społecznej. Jednocześnie widać, iż z roku na rok pula dotacji sukcesywnie wzrasta, ale równocześnie zauważalne jest zwiększenie zapotrzebowania wykazywane przez organizacje pozarządowe.

Tabela 17. Dofinansowanie Trzeciego Sektora w gminie Kluczbork w latach 2015-2019. Źródło: UM Kluczbork.

	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba stowarzyszeń, które otrzymały dotację	45	58	52	45	62
Liczba projektów, które dostały dofinansowanie	59	70	65	63	74
Kwota wnioskowana przez stowarzyszenia [zł]	1 696 315,80	2 111 281,00	1 997 733,00	1 959 895,82	2 964 354,50
Kwota wykorzystana [zł]	1 440 082,23	1 594 769,41	1 783 273,09	1 785 114,74	2 661 590,11

Z analizy sprawozdań z rocznych programów Współpracy, wynika iż wielkość dofinansowania jest uwarunkowana od specyfiki projektu i waha się od kilkuset złotych (przy jednorazowych niewielkich przedsięwzięciach kulturalnych, sportowych) do kilkudziesięciu czy nawet kilkuset tysięcy (przy zadaniach całorocznych wymagających wysokich nakładów – np. profilaktyka antyalkoholowa, pomoc społeczna, sport).

Tabela 18. Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło: GUS.

	Organizacje pozarządowe na 1000 mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019
gmina Kluczbork	2,77	2,90	2,99	3,09	3,20

Powszechnie występujące problemy i bariery Trzeciego Sektora, nie omijają także organizacji działających na terenie gminy Kluczbork. Część z nich znajduje się na wysokim poziomie organizacji instytucjonalnej, czyli posiadają siedziby, księgowość, wiedzą jak

poruszać się w gąszczu przepisów prawnych, posiadają nawet etatowych pracowników. Jednak większość boryka się na co dzień z wieloma problemami m.in.:

- brak stabilności finansowej i trudności w pozyskiwaniu środków,
- częste uzależnienie organizacji od środków publicznych,
- niewystarczająca organizacja instytucjonalna, trudności w znalezieniu i opłacaniu siedziby, braki wyposażenia i sprzętu,
- braki i trudności kadrowe, szczególnie dotyczące sfery księgowości i wolontariuszy – nieliczne organizacje mogą pozwolić sobie na zatrudnienie etatowych księgowych – brak osób gotowych do zaangażowania,
- gąszcz oraz skomplikowanie przepisów prawnych,
- konkurencja ze strony innych organizacji,
- niewystarczająca współpraca w samym środowisku organizacji pozarządowych.

Wsparcie Trzeciego Sektora jest niezwykle istotne dla podnoszenia standardów działań społecznych, rozwoju i polepszania warunków i poziomu życia mieszkańców gminy, a także dla pobudzania aktywności społecznej. Ważne jest aby działania samorządowe miały charakter zrównoważone - by wspierać rozwój organizacji, a nie uzależniać od finansów publicznych.

II.8.2 . Kluczborska Rada Młodzieżowa i Kluczborska Rada Seniorów

W gminie Kluczbork działa **Kluczborska Rada Seniorów**, która składa się z 18 przedstawicieli różnych organizacji pozarządowych zajmujących się tematyką seniorów. Pełni ona funkcję opiniodawczą i doradczą. Jest także pomysłodawcą wielu przedsięwzięć np. zewnętrznej siłowni w parku miejskim czy stolików szachowych. Rada integruje przede wszystkim środowisko senioralnych organizacji pozarządowych. Dzięki samodzielnie przygotowywanej corocznie imprezy „Piknik w kapeluszach" przyczynia się do aktywowania mieszkańców Kluczborka i zwiększenia ich wrażliwość na problemy dotykające osoby w wieku senioralnym.

W Kluczborku działa także Młodzieżowa Rada Miejska, w której skład wchodzą przedstawiciele szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu gminy. Rada Młodzieżowa opiniuje i inicjuje działania dotyczące tematu młodzieży. Powołanie Rady miało w dużym stopniu wymiar edukacyjny, ponieważ umożliwiło młodym ludziom zapoznanie się z postawami administracji w państwie, ukazuje w jaki sposób można wpływać na swoje otoczenie, ale przede wszystkim uczy odpowiedzialności i buduje tożsamość lokalną.

II.8.3 Kluczborski Budżet Obywatelski

Jako jedna z pierwszych gmin na Opolszczyźnie, Kluczbork wprowadził z własnej inicjatywy tzw. budżet obywatelski. Umożliwił on mieszkańcom bezpośrednie wskazywanie spraw, które są dla nich szczególnie ważne oraz dał możliwość współdecydowania o przeznaczeniu części gminnych środków finansowych. Wartością dodaną budżetu obywatelskiego jest współpraca i integrowanie się mieszkańców oraz pobudzanie do działania (w tym głosowania) aby osiągnąć wspólny, wcześniej wskazany cel.

Od roku 2018 instytucja budżetu obywatelskiego została wprowadzona ustawowo i jest dla gmin obowiązkowa. Kluczborski Budżet Obywatelski wprowadzono po raz pierwszy w 2015 roku i jest realizowany nieprzerwanie każdego roku. W pierwszej edycji miasto nie zostało podzielone na obszary. W drugiej i trzeciej wprowadzany został podział na 5 obszarów i w każdym obszarze był realizowany 1 projekt. W czwartej edycji dokonano podziału na 2 obszary, a w piątej edycji wprowadzono dodatkowy trzeci obszar – teren parku miejskiego. Podział obejmował wyłączenie tereny miasta Kluczbork. Obszary zostały tak podzielone, aby zapewnić zrównoważony rozwój wszystkich terenów miejskich, nawet tych z małą liczbą mieszkańców.

Tabela 19. Wykaz projektów realizowanych w Kluczborskim Budżecie Obywatelskim (KBO) w latach 2016-2020.

Rok realizacji	Projekt	Wartość projektu
2016	**Kluczbork dla rodziny – nowy plac zabaw przy ul. Ossowskiego**	50 000
2016	**Ossowskiego – siłownia zewnętrzna dla dorosłych obok Przedszkola nr 8**	50 000
2016	**AKTYWNA GÓRKA – Strefa zabaw dzieci szkolnych przy ul. Grunwaldzkiej**	50 000
2016	**Ossowskiego obok Przedszkola nr 8 – poszerzenie parkingu i przejazd**	48 000
2016	**AKTYWNA GÓRKA –Strefa ruchu seniora i osób niepełnosprawnych przy ul. Grunwaldzkiej**	50 000
2017	**Modernizacja placu zabaw przy ul. Konopnickiej (dawne miasteczko ruchu drogowego) -**	50 000
2017	**Strefa ruchu dla aktywnych siłownia napowietrzna – plac pomiędzy ulicami Tuwima a Morcinka**	50 000
2017	**Radosny plac zabaw przy ul. Kochanowskiego**	50 000
2017	**Rozbudowa placu zabaw pomiędzy ulicą Podwale i Armii Krajowej**	48 300
2017	**Rekreacyjny „lasek" w sąsiedztwie (przy ul. Gen. Andersa) – plac zabaw i urządzenia fitness**	50 000
2018	**Kluczbork dla młodzieży. Aktywnie i bezpiecznie, ul. Ossowskiego, Norwida**	49 999,80
2018	**Bezpieczeństwo i radość psów- psi park-wybieg na Błoniach Kluczborskich**	49 994,01

2018	**Aktywne podwórko- Strefa aktywności-ul. Kochanowskiego, Sienkiewicza i Reymonta**	50 000
2018	**Plac zabaw z elementami siłowni zewnętrznej ul. Wołczyńska- teren DPS**	47 286
2019	**Kluczborskie Centrum Lekkoatletyczne**	125 000
2019	**Budowa miejsc parkingowych przy ul. Cybisa**	57 000
2020	**Pokrycie boiska asfaltowego nawierzchnią sportowo-modułową „gerflor sport court" Publicznej Szkoły Podstawowej nr 5 z o.i. im. Emilii Plater w Kluczborku**	125 000
2020	**Zakup i montaż trampolin ziemnych w Parku Miejskim w Kluczborku**	49 999,50
	SUMA	**1 050 579,30**

II.8.4 Aktywność obywatelska

Specyficznym rodzajem kapitału społecznego jest aktywność obywatelska, której miernikiem jest udział w wyborach.

Tabela 20. Frekwencja w wyborach w gminie Kluczbork.

Rok	Wybory	Frekwencja w gminie Kluczbork
2020	Wybory prezydenckie 2020 II tura	60,82%
2020	Wybory prezydenckie 2020 I tura	57,39%
2019	Wybory parlamentarne	53,71%
2019	Wybory do Europarlamentu	40,25
2018	Wybory samorządowe	47,78
2015	Wybory prezydenckie 2015 II tura	42,55%
2015	Wybory prezydenckie 2015 I tura	42,42%
2015	Wybory parlamentarne	44,10%
2014	Wybory samorządowe	37,61%
2014	Wybory do Europarlamentu	18,10%
2011	Wybory parlamentarne	43,04%
2010	Wybory samorządowe	39,59%
2010	Wybory prezydenckie II tura	48,07%
2010	Wybory prezydenckie I tura	47,42%
2009	Wybory do Europarlamentu	21,09%

W zestawieniu wszystkich wyborów jakie odbyły się w latach 2009-2020 udział mieszkańców gminy Kluczbork w wyborach sukcesywnie wzrasta. Największa frekwencja osiągana jest w wyborach prezydenckich, natomiast stosunkowo niskie wartości osiągane są w wyborach do Europarlamentu.

III. SFERA GOSPODARCZA

III.1 Gospodarka i Rynek Pracy

Rynek pracy jest dynamicznym i szybko zmieniającym się obszarem życia, który zależny jest od wielu czynników i aktualnych trendów takich jak: zmiany demograficzne, społeczne, gospodarcze, szybka urbanizacja, czy rozwój nowych technologii. Aktualne i pojawiające się tendencje wywierają bezpośredni wpływ na ilość miejsc pracy, ewolucję zawodów, rozwój pracowników, a także na sam charakter pracy. Mając na uwadze tak wiele zmiennych wpływających na rynek pracy, staje się on obszarem niezwykle trudnym do prognozowania.

Rynek pracy przez ostatnie lata ulegał wielu zmianom. Tuż po wstąpieniu Polski w struktury unijne, wskaźnik bezrobocia osiągał największą wartość ze wszystkich krajów UE. W latach 2008-2009 obserwowano wysokie bezrobocie, które było następstwem globalnego kryzysu gospodarczego. Od roku 2010 rozwój gospodarczy cechował się stabilnym tempem wzrostu, co przełożyło się na zmniejszającą się liczbę rejestrowanych bezrobotnych w urzędach pracy. W latach 2018 -2019 stopa bezrobocia był na rekordowo niskim poziomie (najniższa w krajach UE).

Tabela 21. Bezrobotni w gminie Kluczbork. Źródło: GUS.

	2016	2017	2018	2019
Liczba bezrobotnych	937	794	728	716
Udział liczby zarejestrowanych jako bezrobotne osób w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%].	4,1	3,5	3,3	3,3
Pracujący na tysiąc ludności	235	242	237	235

Tabela 22. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w gminie Kluczbork.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w gminie Kluczbork	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Ogółem	4,1	3,5	3,3	3,3
Mężczyźni	3,1	2,6	2,1	2,2
Kobiety	5,1	4,5	4,6	4,4

Można zauważyć również, że tendencja spadku poziomu bezrobocia ma generalnie charakter stały. Jednakże sytuacja epidemiczna może ten trend zmienić.

Tabela 23. Udział liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]. Źródło: GUS.

	2015	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**ZMIANA 2019:2015**
gmina Kluczbork	4,4	4,1	3,5	3,3	3,3	↓ 25%

Według danych na koniec roku 2019 r. w gminie Kluczbork na 1000 mieszkańców pracowało 235 osób. 47,9% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 52,1% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w gminie Kluczbork wynosiło w 2019 roku 6,4% (8,6% wśród kobiet i 4,4% wśród mężczyzn). Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Kluczbork 2 471 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 2 189 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -282.

24,8% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Kluczbork pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 30,5% w przemyśle i budownictwie, a 16,0% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 2,1% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)[8].

W gminie Kluczbork w roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 4 049 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 2 918 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 270 nowych podmiotów, a 145 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2017 najwięcej (349) podmiotów zarejestrowano w roku 2009, a najmniej (208) w roku 2017. W tym samym okresie najwięcej (332) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej (145) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2019 roku. Według danych z rejestru REGON wśród

[8] https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kluczbork Źródło: GUS, 31.XII.2018

podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Kluczbork najwięcej (256) jest stanowiących spółki cywilne.

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (3 908) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 1,6% (63) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 22,0% (892) podmiotów, a 76,4% (3 094) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Kluczbork najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (26.8%) oraz budownictwo (15.9%).[9]

Tabela 24. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Kluczbork. Źródło: GUS.

Wyszczególnienie	Ogółem		Sektor prywatny		zmiana w sektorze prywatnym (%)
	2015	2019	2015	2019	
Gmina Kluczbork	1 133	1 131	957	932	-2,61%

Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna

Od lat władze Kluczborka prowadzą działalność ukierunkowaną na przyciągnięcie inwestorów. W 2006 r. utworzono w Ligocie Dolnej Podstrefę Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej o wielkości 54 ha. Teren został uzbrojony we wszystkie media. Dzięki funduszom UE wybudowano drogę dojazdową do terenów inwestycyjnych i połączenie z drogą krajową 42.

Do roku 2014 cały 54-hektarowy teren został wykupiony. Aktualnie działają już wszystkie wybudowane przedsiębiorstwa, w których inwestorzy stworzyli ok 700 nowych miejsc pracy:

1. Marcegaglia Poland Sp. z o.o. – 44 ha – zakład produkcji wyrobów ze stali rur (2010)
2. Inpol-Krak Tubes Service Center Sp. z o.o. - 2,5 ha, nowoczesne centrum cięcia rur i profili (2012)
3. ASPÖCK Automotive Polska sp. z o.o. – 2,44ha - przedsiębiorstwo produkujące układy oświetleniowe do pojazdów użytkowych, naczep, przyczep (otwarcie zakładu 2014r.),
4. COSMA POLAND sp. z o.o. - 1 ha - produkcja głowic szlifierskich i maszyn do obróbki drewna. Otwarcie zakładu pod koniec (otwarcie zakładu 2018)
5. CEDROB S.A - zakupił w 2014 ostatnie 3,95ha- lider w produkcji mięsnej i przetworów drobiowych (otwarcie wytwórni pasz we wrześniu 2018 r.)

[9] Źródło: GUS, 31.XII.2019

Od 2009 roku przy Strefie zlokalizowana jest Ocynkownia Śląsk należąca do Grupy Seppeler. Zajmuje obszar o wielkości 2,2ha. Zakład posiada najszerszą wannę w Europie .

Zdjęcie 6. Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna Ligota Dolna. Źródło: UM Kluczbork.

Druga specjalna strefa ekonomiczna o powierzchni 9,9 ha powstała w Kluczborku przy ul. Wołczyńskiej, na terenach byłego tartaku.

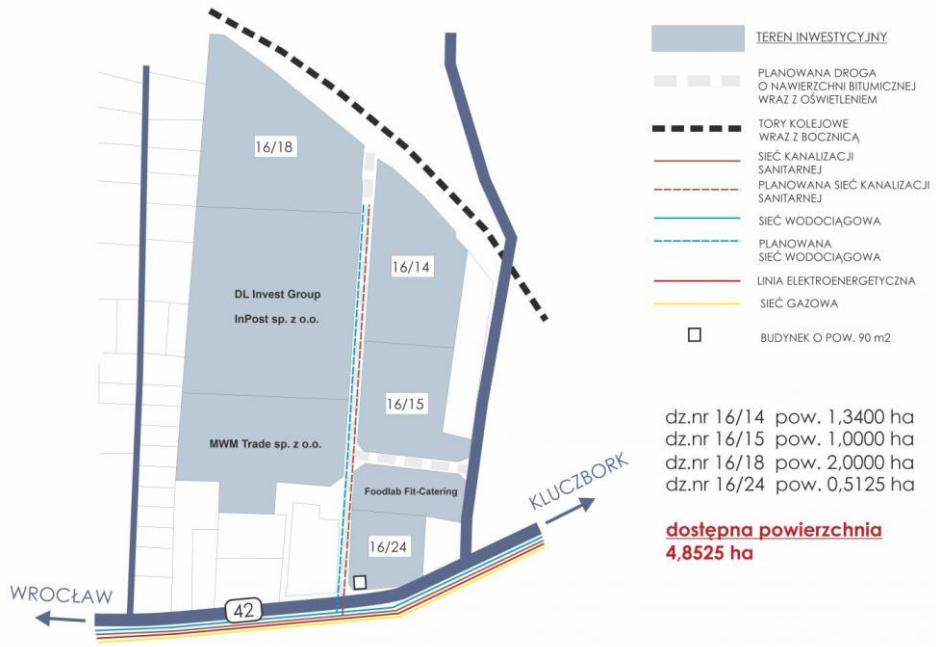

Rysunek 5. Specjalna Strefa Ekonomiczna przy ul. Wołczyńskiej - teren dawnego tartaku. Źródło: UM Kluczbork.

Mapa 8. Specjalna Strefa Ekonomiczna przy ul. Wołczyńskiej - teren dawnego tartaku. Źródło: UM Kluczbork.

Jedna działka o pow. 0,5 ha została już sprzedana firmie

1. FOODLAB sp z. o.o. która dostarcza w całej Polsce zdrowe i pożywne zestawy fit,
2. MWM Trade sp. z o.o. – planowana budowa magazynu meblowego, należącego do sklepu meblowego meblemwm.pl. Docelowo będzie to największy magazyn meblowy w okolicy. Planowane uruchomienie: koniec 2022 roku.
3. DL Invest Group (wraz z InPost sp. z o.o.) – 3 ha – planowana budowa magazynu dystrybucyjnego o łącznej powierzchni zabudowy 5 500 m^2 (w tym pomieszczenia biurowe o powierzchni ok. 800m^2) – planowane uruchomienie 2022 r.

Pozostało na strefie 9,41 ha wolnych terenów.

III.2 Turystyka i baza noclegowa

Gmina Kluczbork pod względem turystycznym rozwija się w kierunku turystyki weekendowej i sentymentalnej. Ta druga skierowana jest głównie do turystów z Niemiec i pełni drugorzędną rolę. Natomiast w zakresie turystyki weekendowej budowana jest oferta atrakcji turystycznych bazujących na aktywnym wypoczynku. Cała gmina pokryta jest siecią szlaków rowerowych (122 km) oraz pieszych (100 km). Na terenie gminy znajduje się również szlak kajakowy na rzece Stobrawie oraz istnieje możliwość wypożyczenia kajaków. Atrakcje przyrodnicze to głównie kompleks leśny Borów Stobrawskich obejmujący m.in. Stobrawski Park Krajobrazowy, obszar NATURA 2000, zabytkowe parki w tym miejski i przypałacowe w Bąkowie, Maciejowie i Smardach Dolnych, liczne pomniki przyrody w tym przydrożna aleja dębów w Nowej Bogacicy. Dużą atrakcją turystyczną stał się również zbiornik retencyjny, który wykorzystywany jest również w celach rekreacyjnych. Znajduje się tam strzeżone kąpielisko z plażą oraz wypożyczalnia sprzętu wodnego.

Z zabytków architektury warto wymienić pałace w Bąkowie, Maciejowie (status muzeum) i Smardach Dolnych oraz kościoły m.in. ewangelicki w Kluczborku z wieżą widokową, w Bogacicy, Kujakowicach Górnych, Kuniowie czy w Łowkowicach oraz drewnianą architekturę sakralną w Bąkowie, Maciejowie i Ligocie Górnej. Oferta turystyczna jest wzbogacona poprzez ogólnodostępną infrastrukturę sportową: boiska wielofunkcyjne, ścianka wspinaczkowa, kryta pływalnia, hale sportowe itp.

Baza noclegowa

W okresie od 2014 r. ilość miejsc noclegowych wzrosła do ok.880. Bazę noclegową w gminie stanowią hotele, zajazd i dworek, internaty i camping w Bąkowie z ośrodkiem turystyczno-wypoczynkowym oraz szkolne schronisko młodzieżowe:

- hotel Spałka w Kluczborku otwarty w 2013r. posiada standard 4 gwiazdki (jako pierwszy w województwie opolskim) – 50 miejsc, 23 pokoje, w tym 3 apartamenty. Hotel posiada windę oraz dostosowany jest do europejskich norm obsługi osób niepełnosprawnych – w 2020 r. zaprzestał działalności.
- Villa „Castello" w Kluczborku (10 miejsc w pokojach 1- i 2-osobowych)
- Kampus STOBRAWA (hotel sportowy) w Kluczborku (47 miejsc)
- Internat Wojewódzkiego Ośrodka Dokształcania i Doskonalenia Zawodowego w Kluczborku (ok. 50-60 miejsc)
- hotel-restauracja „Nad Stawem" w Bogacicy (14 miejsc)
- "Sommer Residence Hotel Spa & Wellness" w Kuniowie w standardzie 4-gwiazdkowym (73 miejsca)
- camping OSiR w Bąkowie (52 miejsca w domkach i 100 miejsc na polu namiotowym)
- zajazd „Gościniec Staropolski" w Bąkowie (50 miejsc, w tym 24 miejsca w 6-osobowych domkach campingowych)
- dworek „Ostoja" w Krzywiźnie (16 miejsc)
- Internat przy Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Bogdańczowicach (45 miejsc)
- szkolne schronisko młodzieżowe w Bażanach (50 miejsc)
- dotychczasowy hotel „Korona" zmienił funkcję z hotelu na apartamenty na wynajem
- Powstały kolejne gospodarstwa (jest ogółem 7 działających) oferujące miejsca noclegowe, których na koniec czerwca 2019 r. było ok. 50

Na terenie gminy Kluczbork funkcjonują 3 wioski tematyczne:

1) Maciejów „Miodowa Kraina",
2) Borkowice „Wieś drewna i lasu",
3) Bogacica „Wieś pól i łąk".

Wieś tematyczna jest produktem turystycznym, który ma na celu ożywić dynamikę życiową i gospodarkę wsi. Przy niewielkim nakładzie finansowym można stworzyć podstawy do dobrze prosperującego przedsiębiorstwa zajmującego się turystyką w warunkach

gospodarki opartej na wiedzy i globalizacji. Wsie tematyczne bazują na lokalnych zasobach kulturowych, historycznych lub przyrodniczych tworząc ofertę edukacyjno-turystyczną w formie warsztatów, gier terenowych i zabaw przeprowadzanych przez mieszkańców wsi.

Wsie tematyczne charakteryzują się ciekawą i indywidualną ofertą skierowaną do grup jak i do osób indywidualnych. Osoby lubiące spędzanie w sposób aktywny czasu wolnego mogą brać udział w grach terenowych, rozwiązując zadania i questy, a przy okazji uczyć się nowych rzeczy. Wokół wsi tematycznych powstają także inne atrakcje oferowane przez zainteresowanych przedsiębiorców i artystów ludowych, którzy dodatkowo wzbogacają ofertę wsi tematycznych. Wieś tematyczna na nowo kształtuje osobowość mieszkańców, ich stosunku do samych siebie, jak i swoich sąsiadów, a w dalszej kolejności do miejscowości, która w końcu okazuje się atrakcyjna pod każdym względem.

Dostępna jest oficjalna aplikacja turystyczna Gminy Kluczbork, dzięki której można poznać najciekawsze miejsca i atrakcje ziemi kluczborskiej. Aplikacja KLUCZBORK MIODEM PŁYNĄCY to mobilny przewodnik turystyczny zawierający atrakcje turystyczne, obiekty przyrodnicze, bazę noclegową, bazę gastronomiczną. Każdy obiekt zawiera opis, lokalizację położenia na mapie z możliwością wyznaczenia trasy dojazdu, zdjęcia, pliki audio, interaktywne dane kontaktowe.

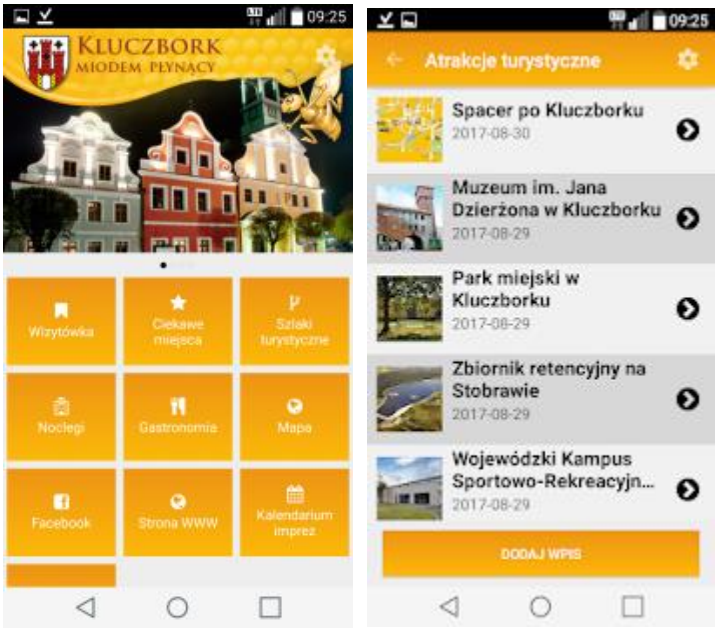

Rysunek 6. Aplikacja turystyczna gminy Kluczbork.

Atrakcje turystyczne gminy Kluczbork:

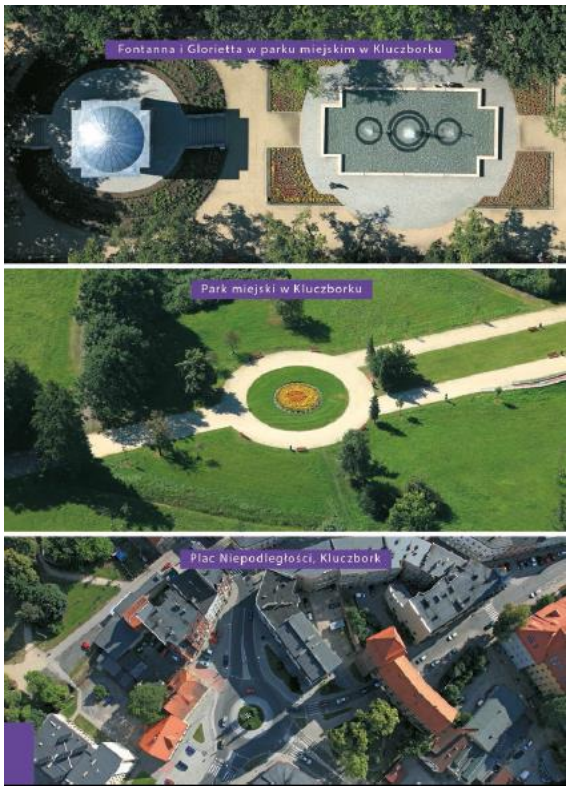

Zdjęcie 7. Atrakcje turystyczne gminy Kluczbork - Park Miejski. Źródło UM Kluczbork.

Zdjęcie 8. Zalew Kluczborski. Źródło: UM Kluczbork

Zdjęcie 9. Zalew Kluczborski. Źródło UM Kluczbork

Zdjęcie 10. Zalew Kluczborski. Źródło: UM Kluczbork.

Zdjęcie 11. Atrakcje turystyczne gminy Kluczbork - drewniane kościółki.

Zdjęcie 12. Atrakcje turystyczne gminy Kluczbork - Ośrodek Wypoczynkowy w Bąkowie.

Zdjęcie 13. Atrakcje turystyczne gminy Kluczbork - Muzeum im. ks. Jana Dzierżona w Kluczborku.

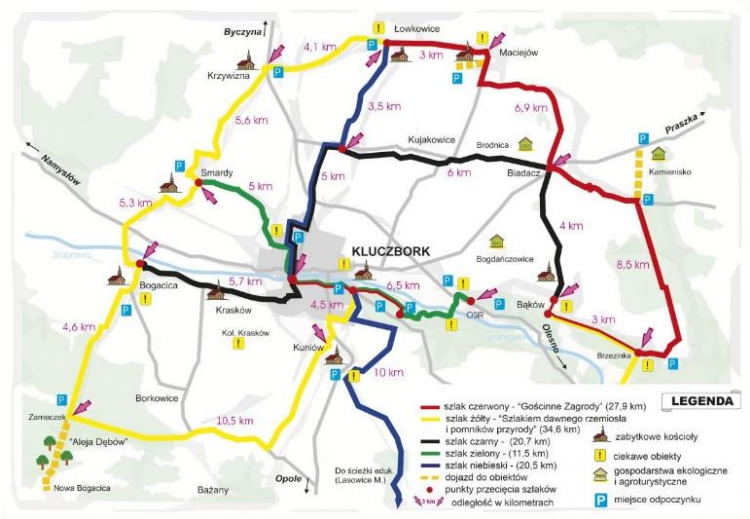

Mapa 9. Atrakcje turystyczne gminy Kluczbork - szlaki rowerowe. Źródło: UM Kluczbork.

IV. Finanse gminy Kluczbork

IV.1 Kształtowanie się budżetu gminy

Funkcjonowanie samorządu jest ściśle uzależnione od dostępności środków finansowych jakie są do dyspozycji w budżecie gminy. Dochody oraz wydatki gminy Kluczbork na przestrzeni ostatnich lat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25. Dochody i wydatki gminy Kluczbork w latach 2016-2019.

Rok		2016	2017	2018	2019
Dochody ogółem		122 465 789,84	124 366 076,69	142 805 828,42	167 322 145,56
w tym:	własne	65 584 273,05	67 798 947,85	73 744 552,06	83 664 528,95
	subwencje	22 693 552,00	22 509 325,00	23 565 596,00	27 966 672,00
	dotacje	33 526 768,92	38 892 331,54	37 055 428,41	42 033 206,51
	dotacje UE	393 612,87	1 992 345,71	8 440 251,95	11 657 738,10
Wydatki ogółem		120 456 789,84	134 524 130,48	146 788 749,00	172 248 402,38
w tym: majątkowe		9 366 376,28	13 829 415,42	19 124 813,22	28 581 063,69
Wykorzystanie środków unijnych		393 612,87	1 992 345,71	8 440 251,95	11 657 738,10
Poziom zadłużenia		53 225 000,00	54 542 510,00	60 546 192,93	66 162 470,37

W całym badanym okresie 2016-2019 widoczny jest trend wzrostowy dochodów gminy. Prognozuje się, iż trend ten utrzyma się w kolejnych latach.

IV.2 Zadłużenie gminy Kluczbork

Wiarygodność kredytowa gminy Kluczbork została oceniona w **INC Rating 2018**[10] - gmina Kluczbork uzyskała długoterminowy rating kredytowy BBB-. Rating odzwierciedla wyniki operacyjne gminy Kluczbork, jej wysoką zdolność do finansowania inwestycji ze środków własnych, wzorową sytuację płynnościową budżetu oraz niski w stosunku do środków operacyjnych poziom obsługi zadłużenia. Rating bierze również pod uwagę poziom zadłużenia spółek gminnych.

W ratingu określono stabilną perspektywę, a poziom ryzyka inwestycyjnego ustalono jako umiarkowany. Zadłużenie ogółem gminy w latach 2012 – 2017 wzrastało przeciętnie o 5,09% rocznie do poziomu 55,09 mln PLN, co stanowi 51,48% dochodów bieżących.

[10] INC Rating Ranking kredytowy JST - 7.09.2018 r.

Stosunek zadłużenia bezpośredniego do dochodów własnych obniżył się z poziomu 98,61% w 2012 roku do 80,63% w 2017 roku. Wydatki na obsługę zadłużenia bezpośredniego w 2017 roku wyniosły 6,19% dochodów własnych i były wyższe jedynie o 0,09 p.p. niż w roku wcześniejszym.

Przeciętny koszt długu gminy wynosi 3,89%, natomiast średni okres spłaty zadłużenia – czyli przedział czasowy, w którym gmina spłaciłaby swoje zobowiązania przy założeniu, że przeznaczałaby na ten cel całą swoją nadwyżkę operacyjną zgodnie z wykonaniem dla roku 2016 wynosi 10,5 roku. (INC Rating)

W grudniu 2018 r. w ratingu zmieniono perspektywę na negatywną co wynikało ze stosunkowo niskiej nadwyżki budżetowej, która przekładała się na obniżenie środków operacyjnych. Poziom ryzyka pozostał bez zmian. W 2019 INC Rating zaktualizowano na BBB (podtrzymanie oceny).[11] Poziom ryzyka pozostał bez zmian.

Z danych zawartych w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Kluczbork wynika, iż zadłużenie gminy Kluczbork, którego w 2021 r. wartość wynosi 62 815 500,- zł, będzie sukcesywnie zmniejszane, aż do całkowitej spłaty do roku 2036. W roku 2030 zadłużenie powinno zostać zmniejszone do kwoty 27 460 000,- zł. Dane zwarte są na poniższym wykresie.

Wykres 8. Prognozowana kwota zadłużenia gminy Kluczbork.

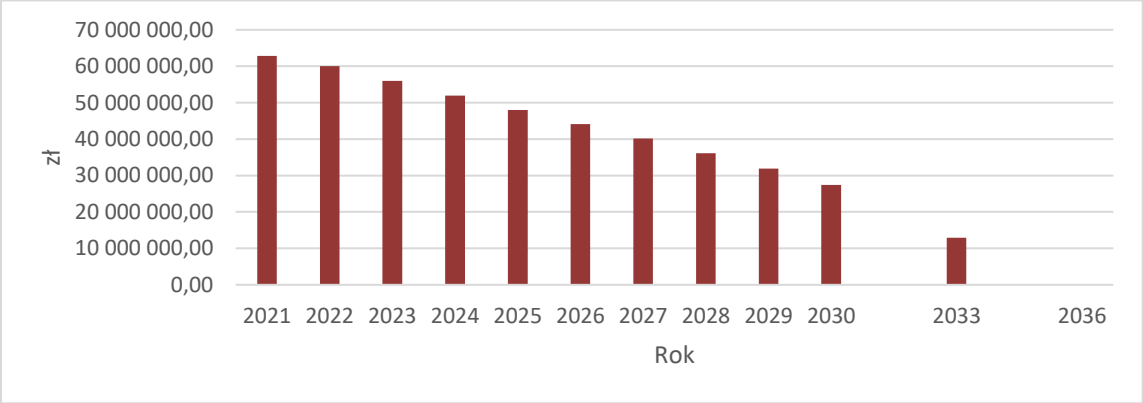

IV.3 Wykorzystanie środków unijnych

Od wielu lat gmina Kluczbork z powodzeniem sięga po fundusze europejskie (zazwyczaj w ramach Programów Regionalnych czy Programów Operacyjnych), dzięki czemu możliwa jest realizacja szeregu inwestycji i projektów z różnych obszarów tematycznych tj. infrastruktura, informatyzacja, ochrona środowiska, projekty społeczne czy kulturalne. Dzięki

[11] http://incrating.pl/aktualizacja-ocen-ratingowych-szesciu-samorzadow/

możliwości sfinansowania lub dofinansowania projektów, Kluczbork staje się nowocześniejszy, piękniejszy, a przede wszystkim bardziej przyjazny dla mieszkańców i przyjezdnych.

W poniższej tabeli zebrano projekty finansowane ze środków unijnych przez ostatnie 6 lat (**2014-2020**). Aktualny wykaz projektów realizowanych przez gminę Kluczbork jest dostępny na www.kluczbork.pl oraz na www.mapadotacji.gov.pl

Tabela 26. Wykaz projektów zrealizowanych przy udziale pozyskanych środków zewnętrznych (zł). Źródło: UM Kluczbork.

Lp.	Nazwa projektu	Wartość całkowita projektu	Dofinansowanie	Udział Gminy
1	Przebudowa drogi w Kujakowicach	3 907 821,01	2 380 390,00 zł	1 527 431,00
2	TERMOMODERNIZACJA BUDYNKU PRZEDSZKOLA W BOGACICY	1 232 300,82 zł	499 162,98 zł	733 137,84
3	„Budowa oczyszczalni przydomowych w miejscowości Bażany”.	3 745 121,96 zł	1 937 415,53 zł	1807 706,43
4	REWITALIZACJA MIASTA KLUCZBORKA POPRZEZ PODNIESIENIE JAKOŚCI PRZESTRZENI PUBLICZNEJ ORAZ ZAPOBIEGANIE I PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	12 752 058,29	6 832 182,04	5 919 876,25
5	ELEKTRONICZNE USŁUGI PUBLICZNE - E-ADMINISTRACJA DLA GMINY KLUCZBORK, POWIATU KLUCZBORSKIEGO I POWIATU OLESKIEGO	644 100,00 zł	547 485,00 zł	96 615,00
6	„BUDOWA OBWODNICY MIASTA KLUCZBORKA OD DROGI KRAJOWEJ NR 42 W LIGOCIE DOLNEJ DO SKRZYŻOWANIA Z DROGĄ POWIATOWĄ NR DP 1321 O SMARDY DOLNE”	19 775 738,72	10 133 910,16	9 641 828,56
7	MODERNIZACJA SALI WIEJSKIEJ W ŁOWKOWICACH	762 216,90 zł	484 998,00 zł	277 218,90
8	WZROST JAKOŚCI USŁUG ADMINSITRACYJNYCH W DZIERŻONIOWIE, KLUCZBORKU,KĘDZIERZYNIE-KOŹLU, NAMYSŁOWIE, PRUDNIKU”	1 143 548,74 zł	963 782,87 zł	179 765,86 zł
9	OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ W GMINIE KLUCZBORK	1 972 879,49	1 676 947,55	295 931,94
10	Termomodernizacja budynków oświatowych Gminy Kluczbork (Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 2)	1 901 401,66	800 000,00	1 101 401,66
11	Utworzenie Centrum Edukacji "Stobrawa"	164260,09	104518	59 742,09
12	Utworzenie miejsc rekreacji na terenie gminy Kluczbork	493 222,18	300 426,00	192796,18

13	Likwidacja indywidualnych, wysokoemisyjnych źródeł ciepła w gminie Kluczbork	3 008 975,00	1 023 051,50	622 690,00
14	Zwiększenie dostępności zasobów kulturowych regionu poprzez remont budynku Muzeum im. Jana Dzierżona w Kluczborku	648 667,97	299 999,96	348 668,01
15	Modernizacja świetlicy wiejskiej w Kraskowie	660 894,22	398 256,00	262 608,22

V. Obszary strategicznej interwencji

Zgodnie z koncepcją rozwoju przestrzennego, która została określona w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego (PZPWO 2019), rozwój województwa powinien koncentrować się na 5 obszarach integracji funkcjonalnej (mapa nr 10).

Gmina Kluczbork z uwagi na położenie oraz powiązania funkcjonalne, znalazła się w tzw. **Stefie północnej** – czyli w części województwa opolskiego, która poddawana jest relatywnie słabej presji depopulacyjnej. Gminy strefy północnej charakteryzują się wciąż przeciętną w skali województwa zamożnością, a dynamika wzrostu dochodów własnych jest zdecydowanie wysoka, w porównaniu z innymi strefami (dotyczy to w szczególności gmin wiejskich, które w porównaniu z podobnymi gminami innych stref dokonują wyraźnego postępu). Strefa północna była także największym beneficjentem środków europejskich w latach 2013–2017.

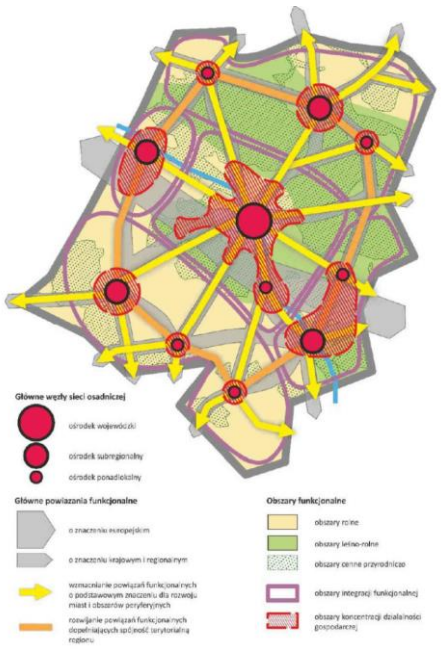

Mapa 10. Obszary integracji funkcjonalnej opracowane na potrzeby Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do roku 2030 (Opole listopad 2020). Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego.

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) - Przy określaniu OSI oraz zakresu kierowanej do nich interwencji należy brać pod uwagę występujące na ich terenie uwarunkowania oraz powiązania funkcjonalne (wynikające np. z dostępu do rynku pracy, usług publicznych, zasobów środowiska, infrastruktury technicznej). Pozwalają one na identyfikację występujących na danym terenie problemów, barier lub potencjałów, co w konsekwencji prowadzi do wyboru zasięgu obszarów strategicznej interwencji, do których adresowane będą instrumenty wdrożeniowe, odpowiadające na ich potrzeby rozwojowe.[12] Na poziomie regionalnym samorząd województwa może wyznaczać swoje obszary strategicznej interwencji, takie m.in. jak subregiony, miejskie obszary funkcjonalne, obszary przygraniczne, poprzemysłowe, zdegradowane czy tzw. wewnętrzne peryferia.

W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030), wyznaczone zostały obligatoryjne Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), które mają być wspierane z poziomu regionalnego. Kluczbork znalazł się **w obszarze miast średnich tracących swoje funkcje społeczne**

W projekcie Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego „OPOLSKIE 2030" (SRWO 2030), która musi uwzględniać zapisy KSRR 2030, wyznaczono 5 OSI, które uwzględniają istniejące lub potencjalne powiązania funkcjonalne, a także różnią się między sobą szczególnymi warunkami społecznymi, gospodarczymi i przestrzennymi:

1. OSI Subregion Aglomeracja Opolska,
2. OSI Subregion Brzeski,
3. OSI Subregion Kędzierzyńsko-Strzelecki,
4. OSI Subregion Północny,
5. OSI Subregion Południowy.

Kluczbork znalazł się w **OSI Subregion Północny**, który został zdefiniowany w SRWO 2030 jako obszar z mniejszymi ośrodkami miejskimi oraz dużym udziałem obszarów wiejskich o najtrudniejszej sytuacji rozwojowej, a także o największym wśród subregionów udziale gmin o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług (Domaszowice, Gorzów Śląski, Lasowice Wielkie). Wschodnia część subregionu ma długą tradycję przemysłu meblarskiego o uznaniu międzynarodowym. Dwa miasta średniej wielkości: Kluczbork oraz Namysłów zostały wskazane na poziomie krajowym, jako ośrodki wymagające wsparcia (niestety nie zaliczono do tej grupy trzeciego ważnego ośrodka miejskiego tego subregionu – Olesna. W Subregionie znajdują się ponadto cztery małe miasta, które wymagają wsparcia ze względu na utratę funkcji społeczno-gospodarczych: Byczyna. Dobrodzień, Praszka i Wołczyn. Spośród obszarów wiejskich jako obszary interwencji na poziomie krajowym wskazano gminy: Wilków, Domaszowice, Świerczów, Wołczyn, Gorzów Śl., a także Radłów

[12] Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (Warszawa, wrzesień 2019)

VI. Związki, Stowarzyszenia

Samorządy mogą tworzyć różne związki i stowarzyszenia samorządowe, których celem jest przede wszystkim wymiana doświadczeń, współdziałanie dla dobra swoich mieszkańców, efektywniejsze wykonywanie zadań publicznych czy też realizacja wspólnych inwestycji i przedsięwzięć.

Gmina Kluczbork należy do następujących związków/stowarzyszeń:

1. Związek Gmin Śląska Opolskiego – celem związku jest dążenie do rozwoju gmin, ich promocja, działalność doradcza oraz prowadzenie przedsięwzięć gospodarczych.
2. Związek Miast Polskich – ogólnopolski związek wspierający polskie miasta w działaniach na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego oraz upowszechniania dobrych praktyk nowoczesnego i innowacyjnego zarządzania samorządowymi wspólnotami mieszkańców
3. Stowarzyszenie Subregion Północny Opolszczyzny - ma na celu wspieranie i rozwój społeczno-gospodarczy JST tworzących obszar funkcjonalny Kluczbork-Namysłów-Olesno. W skład wchodzą gminy: Byczyna, Dobrodzień, Domaszowice, Gorzów Śląski, Kluczbork, Lasowice Wielkie, Namysłów, Olesno, Pokój, Praszka, Radłów, Rudniki, Świerczów, Wilków, Wołczyn, Zębowice
4. Stowarzyszenie Gmin, Powiatów, Województw „Droga S11" - powstało w lipcu 2006 r. Głównym celem jest doprowadzenie do powstania drogi ekspresowej S11 (ok. 550 km) przebiegającej przez terytorium 4 województw (zachodniopomorskie, wielkopolskie, opolskie i śląskie). Aktualna liczba członków i sympatyków to 56 jednostek samorządu terytorialnego.

VII. Analiza SWOT i badania ankietowe

VII.1 SWOT

GOSPODARKA (G)

Tabela 27. SWOT GMINA KLUCZBORK OBSZAR GOSPODARKA [G].

SZANSE zewnętrzne i wewnętrzne	MOCNE STRONY/ ATUTY	SŁABE STRONY/SŁABOŚCI	ZAGROŻENIA zewnętrzne i wewnętrzne
G1: dogodne położenie komunikacyjne w pobliżu szlaków drogowych i kolejowych G2: planowana budowa drogi ekspresowej S11 G3: istnienie oraz rozwój specjalnych stref ekonomicznych (WSSE) G4: rezerwy przestrzenne dla nowych inwestycji (tereny po dawnym tartaku) G5: bliskość dużych ośrodków miejskich (Wrocław, Opole, Śląsk) umożliwiająca dostępność do dużych rynków zbytu oraz ośrodków szkolących kadry G6: sprzyjająca polityka regionalna (OSI) G7: polityka sprzyjająca rozwojowi odnawialnych źródeł energii	G1: Koncentracja i specjalizacja przemysłu ciężkiego, metalowego i budowlanego (Marcegaglia, Protea, Ocynkownia Śląsk, In-Pol Krak, Stegu, Famak, Rialex) G2: tereny przemysłowe, magazynowe, specjalne strefy ekonomiczne (WSSE) G3: duży potencjał produkcyjny i tradycje przemysłowe miasta G4: potencjał turystyczny i rekreacyjny oparty na zabytkowym parku miejskim, zbiorniku wodnym, terenach leśnych, kampusie sportowym, campingu w Bąkowie G5: gospodarstwa agroturystyczne G6: wysoka specjalizacja produkcji rolnej, w tym w zakresie produkcji ekologicznej; gospodarstwa wzorcowe G7: dobra dostępność do usług około biznesowych oraz instytucji (banki, usługi notarialne, urzędy, ZUS, KRUS, itp.)	G1: niezidentyfikowany i niewypromowany produkt turystyczny G2: słabo zróżnicowana struktura przemysłu G3:niska innowacyjność przedsiębiorstw w szczególności sektorze MSP G4: Brak środków na inwestycje w przedsiębiorstwach oraz mała skłonność do pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania	G1: Brak długofalowej strategii promocji gminy G2: niewystarczająca informacja o ofercie turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej G3: trudności w wejściu młodych ludzi na rynek pracy (niskie zarobki) G4: wzrost ilości i stopnia skomplikowania przepisów prawnych na szczeblu krajowym G5: skomplikowane i nieprzejrzyste przepisy i procedury podatkowe, nowe wymogi i podatki G6: rosnące ceny nieruchomości (kupna i najmu) G7: odpływ wykwalifikowanej kadry z terenu gminy (brak dobrze płatnych stanowisk pracy, wybór miejsca zamieszkania poza gminą Kluczbork, emigracja zarobkowa) G8: malejąca liczba osób w wieku produkcyjnym z równoczesnym wzrostem liczebności grupy poprodukcyjnej G9: stan techniczny infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej

G8: rozwinięta infrastruktura techniczna – dostęp do gazu, energii elektrycznej, ciepła, wody, ścieków G9: zasoby wody dla rozwoju przemysłu (w tym spożywczego i innych wodochłonnych) G10: składowisko odpadów w Gotartowie, regionalna instalacja do przetwarzania odpadów G11: współpraca w ramach Subregionu Północnego Opolszczyzny (Kluczbork-Namysłów-Olesno) G12: programy, w tym UE, sprzyjające zakładaniu i rozwojowi firm G:12 dostępność środków UE na inwestycje i projekty (w tym: RPOWO, POKL, PROW, POIG i in.	G8: rozwinięte działania dotyczące ekonomii społecznej (ZAZ), OWES G9: Obwodnica miasta Kluczborka.		

PRZESTRZEŃ (P)

Tabela 28. SWOT GMINA KLUCZBORK OBSZAR PRZESTRZEŃ [P].

SZANSE zewnętrzne i wewnętrzne	MOCNE STRONY/ ATUTY	SŁABE STRONY/SŁABOŚCI	ZAGROŻENIA zewnętrzne i wewnętrzne
P1: polityka krajowa sprzyjająca rozwojowi odnawialnych źródeł energii P2: rozwój Spółki Wodnej na terenie gminy P3: programy i możliwość pozyskiwania funduszy na rozwój odnawialnych i ekologicznych źródeł energii dla osób fizycznych P4: wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa	P1: rozwinięta infrastruktura techniczna miasta - dostęp do gazu, energii elektrycznej, ciepła, wody i ścieków P2: miasto Kluczbork siedzibą gminy i powiatu kluczborskiego (instytucje, urzędy, sądy) P3: obwodnica miasta Kluczborka P4: skupione i wyodrębnione tereny przemysłowe -strefy ekonomiczne P5: korzystne warunki środowiska przyrodniczego krajobraz sprzyjający rozwojowi turystyki i rekreacji P6: zbiornik retencyjny Kluczbork-Ligota Górna, pełniący jednocześnie funkcję wypoczynkowo-rekreacyjną P7: dobra jakość wody pitnej P8: Zrewitalizowany obszar po dawnej Famprze – ZAZ, Kino, Świetlica Parasol	P1: nieład urbanistyczny i brak ładu przestrzennego występujący na niektórych obszarach gminy P2: niewystarczające skomunikowanie miejscowości w gminie (transport publiczny) P3 : Niedostateczna infrastruktura parkingowa, w szczególności w centrum miasta, przy budynkach użyteczności publicznej, w strefach osiedlowych wielomieszkaniowych P4: eksploatacja i stan techniczny infrastruktury sportowo-rekreacyjnej P5: skrzyżowania utrudniające płynny ruch pojazdów (w tym skrzyżowania kolizyjne) P6: niebezpieczne przejścia dla pieszych P7: nieodpowiedni stan infrastruktury drogowej oraz jej przepustowości P8: niewystarczająco skoordynowana gospodarka w zakresie kształtowania i utrzymania terenów zielonych w mieście	P1: niska świadomość roli ładu przestrzennego w kreowaniu procesów rozwoju w długim okresie czasu P2: ułomny system planowania przestrzennego w kraju P3: niewystarczające środki własne gminy na budowę, modernizację i remonty infrastruktury P4: niepełny dostęp do sieci kanalizacyjnej i gazowej na terenach wiejskich P5: stan techniczny podwórek przy kamienicach P6: zmiany klimatyczne, gwałtowne zjawiska pogodowe (susza, gwałtowne ulewy, podtopienia, obniżanie poziomu wód gruntowych) P7: postępująca intensyfikacja rolnictwa, zanieczyszczanie wód głównie związkami azotowymi P8: nieekologiczne nawyki mieszkańców P9: wzrost liczy samochodów w mieście

SPOŁECZEŃSTWO (S)

Tabela 29. SWOT GMINA KLUCZBORK OBSZAR SPOŁECZEŃSTWO [S].

SZANSE zewnętrzne i wewnętrzne	MOCNE STRONY/ ATUTY	SŁABE STRONY/SŁABOŚCI	ZAGROŻENIA zewnętrzne i wewnętrzne
S1: budowa nowej krytej pływalni S2: zwiększanie możliwości i dostępności ofert aktywnego spędzania czasu wolnego S3: rosnąca świadomość dbania o zdrowie i otoczenie S4: programy i projekty umożliwiające pozyskiwanie środków finansowych na zadania z zakresu integracji społecznej S5: współpraca administracji samorządowej z organizacjami pozarządowymi S6: wspieranie aktywność grup senioralnych S7: działania zwiększające dostęp do usług medycznych (w tym szpitala) S8: rozwój nowoczesnych usług administracyjnych	S1: wielokulturowość mieszkańców gminy Kluczbork S2: aktywne organizacje pozarządowe S3: duża zdolność do samoorganizacji mieszkańców sołectw S4: struktura i baza oświatowa na potrzeby osób niepełnosprawnych dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych S5: ośrodki kultury – CAL z kinem, KDK, Muzeum, Biblioteka S6: dobra baza sportowa – Kampus, Hala OSiR, boiska, orliki (z uwagi na stan techniczny obiektów – wymagają częściowych remontów) S7: działania na rzecz osób niepełnosprawnych – edukacja, ŚDS, ZAZ S8: dobra baza edukacyjna (z uwagi na stan techniczny obiektów – wymagają	S1: niekorzystne procesy demograficzne – starzenie się społeczeństwa, zmniejszająca się liczba mieszkańców, emigracja zarobkowa S2: wykluczenie cyfrowe ze względu na wiek i ubóstwo S3: długotrwałe uzależnienie korzystających z systemu pomocy socjalnej S4: polaryzacja społeczeństwa S5: przewaga działań ratowniczych nad profilaktycznymi w opiece społecznej S6: niewystarczająca oferta wspierania rodziny i pieczy zastępczej S7: niski poziom instytucjonalny organizacji pozarządowych S8: niewystarczający poziom dostosowania infrastruktury dla potrzeb osób niepełnosprawnych	S1: starzenie się społeczeństwa generujące zwiększone zapotrzebowanie na rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych oraz dostępu do domu dziennego pobytu S2: marginalizacja obszaru integracji społecznej i niski prestiż zawodowy kadr zajmujący się pomocą społeczną S3: rosnąca liczba dzieci wymagających umieszczenia w pieczy zastępczej oraz niska skuteczność działań na rzecz powrotu dzieci do rodzin biologicznych S4: brak ośrodka wsparcia dla osób ze sprzężona niepełnosprawnością S5: ograniczona opieka wytchnieniowa dla opiekunów osób niepełnosprawnych S6: pogarszający się stan infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. S7: niewystarczający monitoring miejsc niebezpiecznych narażonych na wandalizm

S9: wzrost oczekiwań społecznych co do przejrzystości działań samorządu S10: zbiornik retencyjny Kluczbork – Ligota Górna k. Kluczborka pełniący funkcje rekreacyjne (siłownia zewnętrzna, plac zabaw, plaża)	częściowych remontów i wymiany wyposażenia) S9: Zrewitalizowany obszar po dawnej Famprze – ZAZ, Kino, Świetlica Parasol	S9: niedostosowane do współczesnych potrzeb obiekty sportowo-rekreacyjne wymagające remontów lub nowych inwestycji (kryta pływalnia, OTW Bąków, itd.) S10: brak stadionu lekkoatletycznego S11: niewystarczająca liczba kadry medycznej S12: niewystarczający poziom dostępu do usług medycznych, profilaktycznych S13 niewystarczająca ilość mieszkań socjalnych i komunalnych	

VII.2 Badania ankietowe

W trakcie prac nad strategią przeprowadzono ankietę wśród mieszkańców gminy Kluczbork w celu uzyskania oceny dotychczas podejmowanych działań oraz określenia kierunków rozwoju i najważniejszych działań jakie mają być zrealizowane do 2030 r.

Ankietę można było wypełnić i wysłać za pośrednictwem Internetu ze strony internetowej www.kluczbork.eu lub dostarczyć w wersji papierowej do Urzędu Miejskiego. Udział w ankiecie wzięło jedynie 158 mieszkańców gminy czego bezpośrednią przyczyną może być trwająca pandemia wywołana przez koronawirusa COVID-19 i brak możliwości zorganizowania bezpośredniego spotkania z mieszkańcami w sprawie strategii.

Większość respondentów - 60% stanowiły osoby w wieku 36 – 65 lat, 31% to mieszkańcy w wieku 19 – 35 lat, 6% to seniorzy powyżej 65 lat, natomiast jedynie 3% respondentów stanowiła młodzież do 18 roku życia. 73% respondentów mieszka w mieście, a 25% na obszarach wiejskich gminy Kluczbork, pozostała część (2%) nie mieszka na terenie gminy. 55% respondentów to mężczyźni, a 45% to kobiety.

W pierwszej kolejności zapytano o ocenę stopnia realizacji działań dotychczas podejmowanych w gminie Kluczbork w celu określenia czy w opinii mieszkańców należy kontynuować realizowane cele czy skoncentrować się na nowych wyzwaniach.

W ramach tej części ankiety trudno jest znaleźć zadanie, które w ocenie mieszkańców całkowicie zostało zakończone, tak samo jak nie ma zadań, które w ogóle nie zostały zrealizowane. Według respondentów zadaniem w największym stopniu ukończonym jest zbiornik retencyjny (52%) chociaż jak wynika z dalszej części ankiety istnieje potrzeba lepszego zagospodarowania przestrzeni wokół niego. Zagadnienia, które wymagają jeszcze sporej liczby działań to według ankietowanych: Infrastruktura komunalna, tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój obszarów wiejskich oraz pomoc dla osób niepełnosprawnych.

Respondenci oceniali, które kierunki rozwoju gminy Kluczbork są według nich najważniejsze, a które bez znaczenia. Wśród kierunków, które są bardzo ważne dla znacznej większości mieszkańców są między innymi: stwarzanie warunków do tworzenia nowych miejsc pracy (85% ankietowanych wskazało ten kierunek jako bardzo ważny), ochrona środowiska (78%), edukacja (75%), przedsiębiorczość (74%) i przemysł (74%). Innym najczęściej wymienianym kierunkiem rozwoju gminy Kluczbork była służba zdrowia i łatwiejszy dostęp do niej. Szczegółowe wyniki prezentują poniższe wykresy.

Wykres 9-19 Ankieta - ocena wagi poszczególnych zagadnień dla rozwoju gminy Kluczbork.

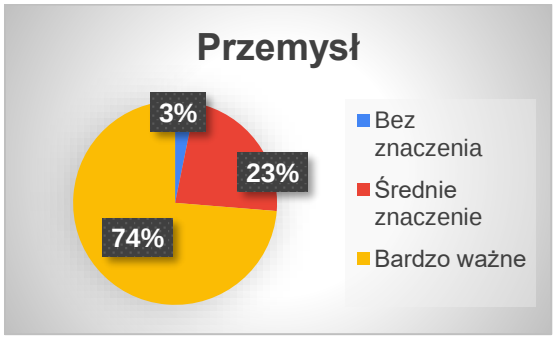

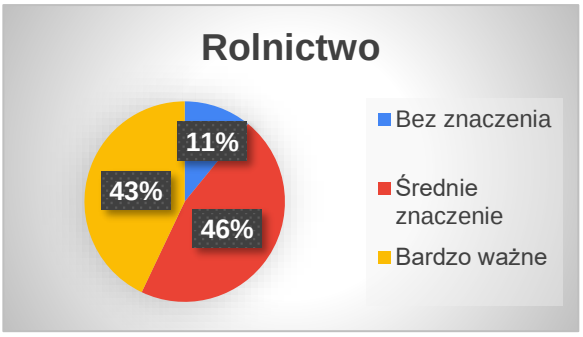

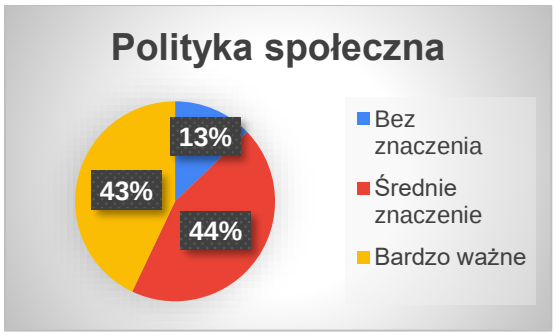

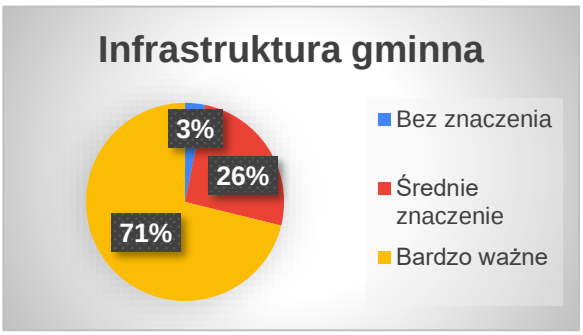

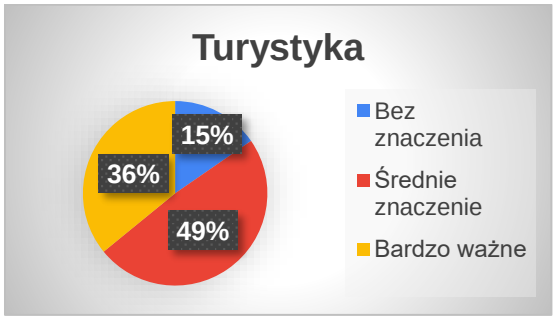

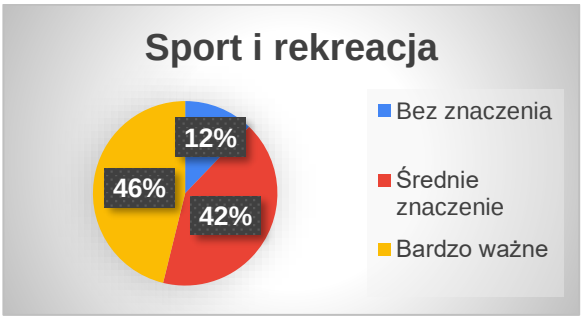

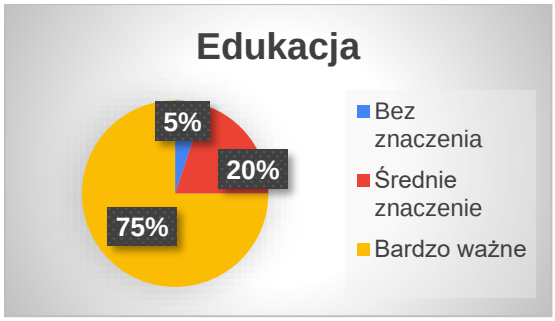

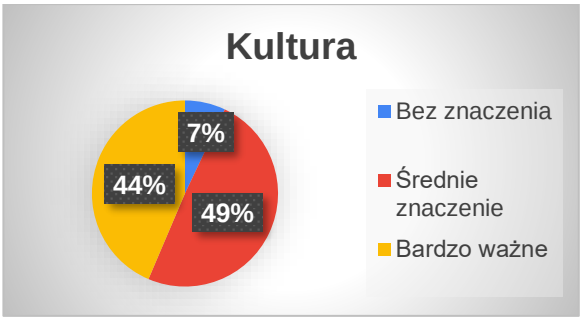

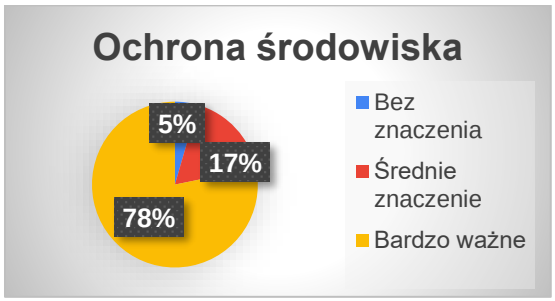

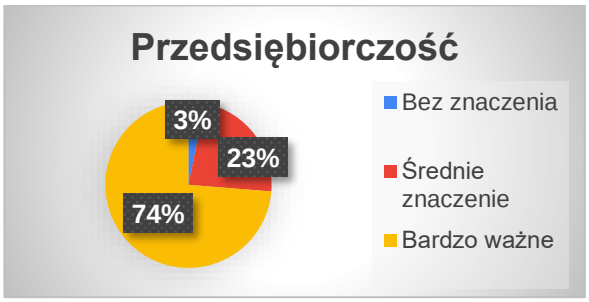

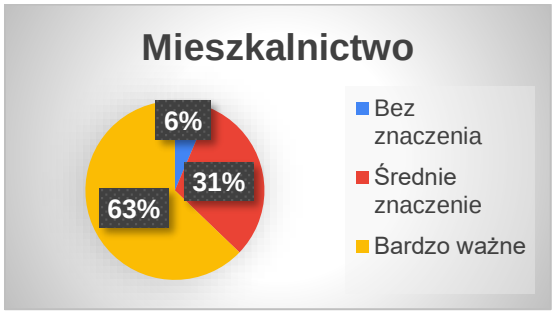

Respondenci oceniali także które działania/przedsięwzięcia powinny być realizowane do 2030 r. Wśród działań, które są bardzo ważne dla znacznej większości mieszkańców są między

innymi: stwarzanie warunków do tworzenia nowych miejsc pracy (85% ankietowanych wskazało ten kierunek jako bardzo ważny), ochrona czystości powietrza (77%), remonty dróg, budowa nowych i modernizacja istniejących dróg oraz ciągów pieszo-rowerowych (76%) i zapobieganie suszy/powodzi, oraz poprawa jakości wody (70%). Szczegółowe wyniki prezentują poniższe wykresy.

Wykres 20-49. Ankieta – znaczenie działań/przedsięwzięć, które powinny być zrealizowane do 2030 roku.

Poprawa estetyki i zagospodarowanie przestrzeni publicznych
14%
40%
46%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

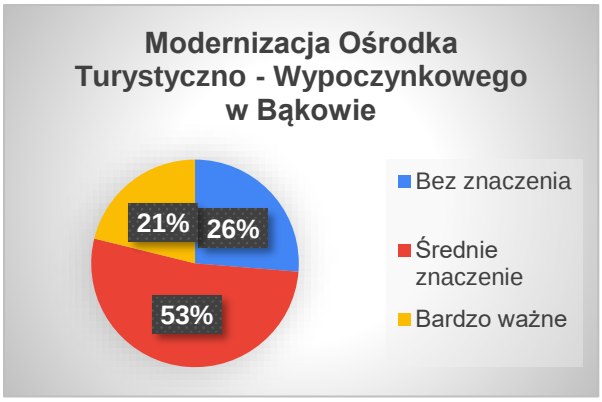
Modernizacja Ośrodka Turystyczno - Wypoczynkowego w Bąkowie
21%
26%
53%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

Remonty i doposażenie placówek oświatowych
8%
33%
59%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

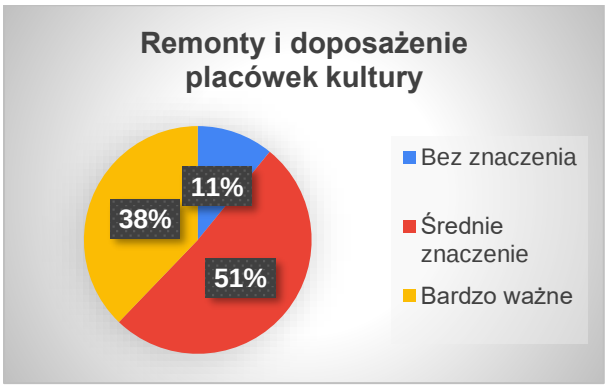
Remonty i doposażenie placówek kultury
11%
38%
51%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

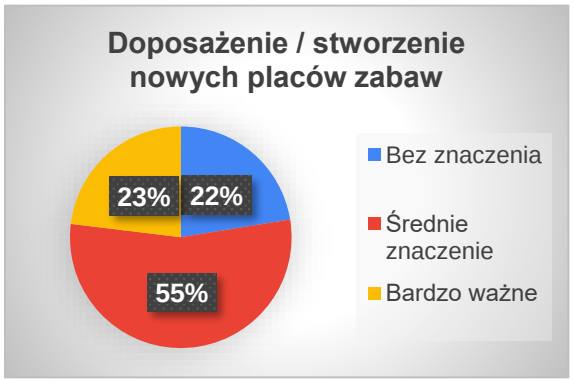
Doposażenie / stworzenie nowych placów zabaw
23%
22%
55%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

Poszerzenie/stworzenie stref inwestycyjnych
6%
28%
66%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

Stwarzanie warunków do tworzenia nowych miejsc pracy
2%
13%
85%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

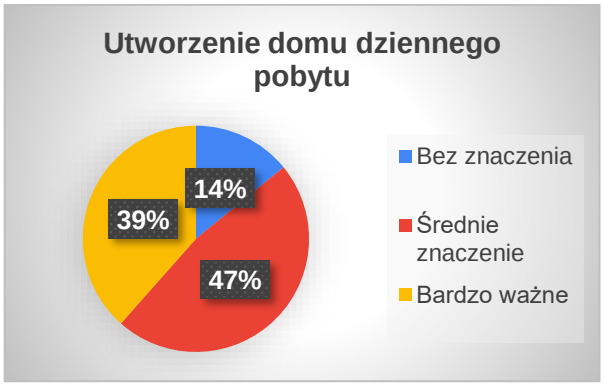
Utworzenie domu dziennego pobytu
14%
39%
47%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

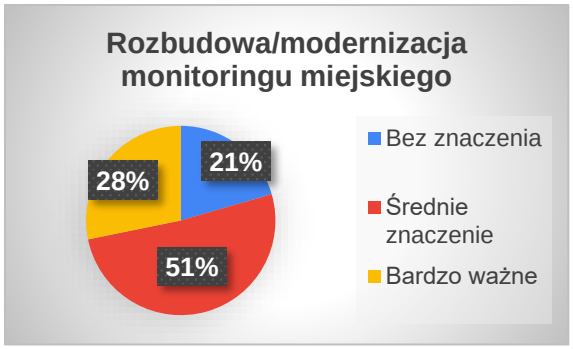
Rozbudowa/modernizacja monitoringu miejskiego
21%
28%
51%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

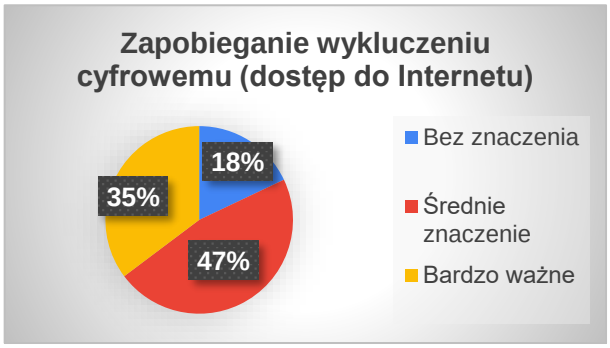
Zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu (dostęp do Internetu)
18%
35%
47%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

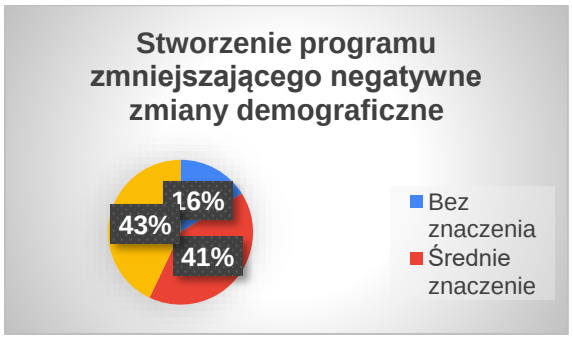
Stworzenie programu zmniejszającego negatywne zmiany demograficzne
16%
43%
41%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie

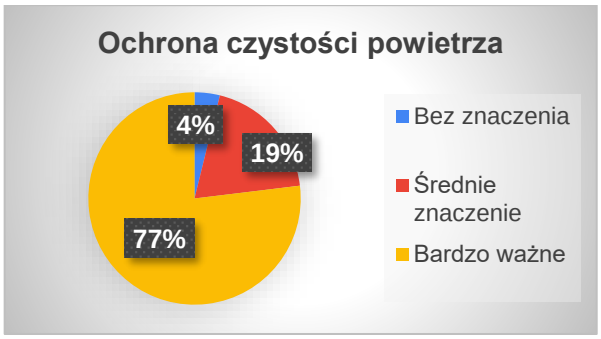
Ochrona czystości powietrza
4%
19%
77%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

Zapobieganie suszy/powodzi, oraz poprawa jakości wody
6%
24%
70%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

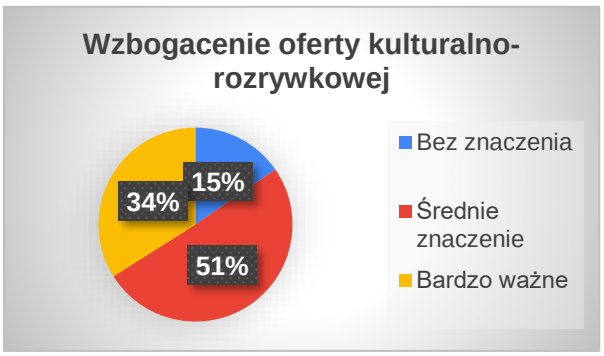
Wzbogacenie oferty kulturalno-rozrywkowej
15%
34%
51%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

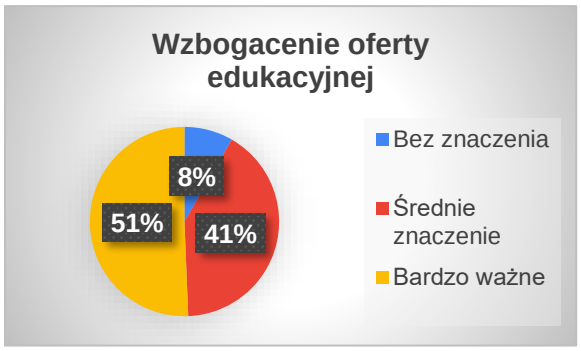
Wzbogacenie oferty edukacyjnej
8%
51%
41%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

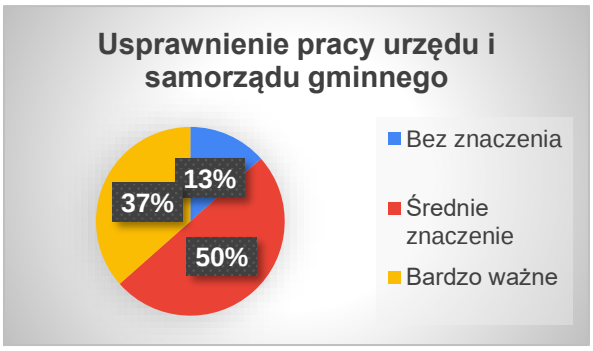
Usprawnienie pracy urzędu i samorządu gminnego
13%
37%
50%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

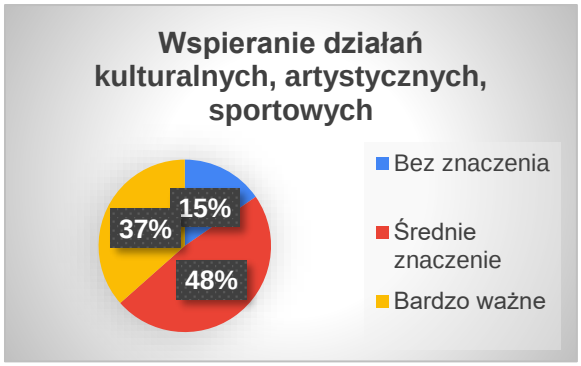
Wspieranie działań kulturalnych, artystycznych, sportowych
15%
37%
48%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

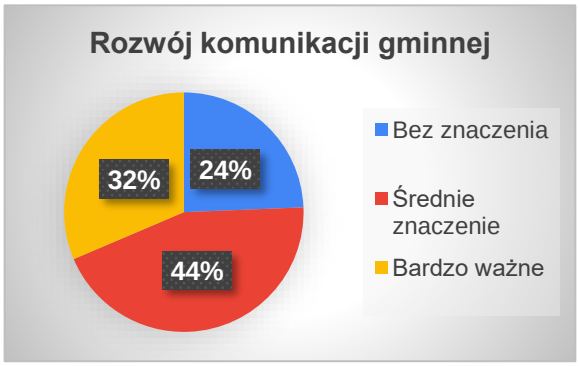
Rozwój komunikacji gminnej
24%
32%
44%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

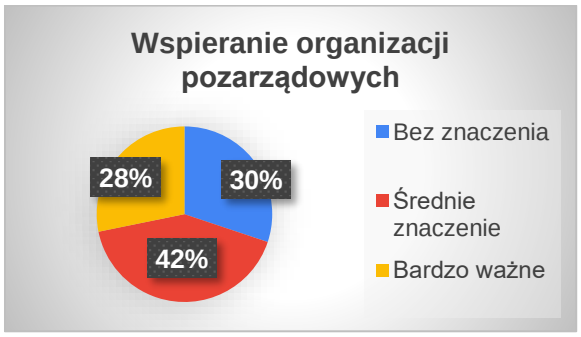
Wspieranie organizacji pozarządowych
28%
30%
42%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

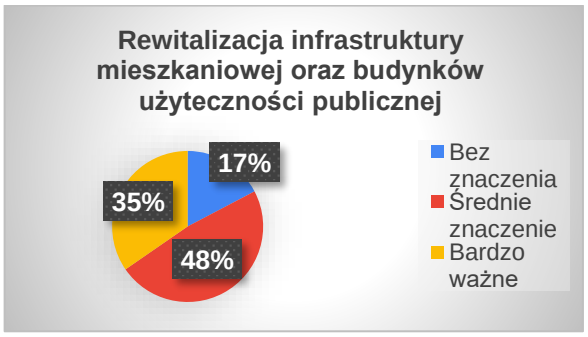
Rewitalizacja infrastruktury mieszkaniowej oraz budynków użyteczności publicznej
17%
35%
48%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

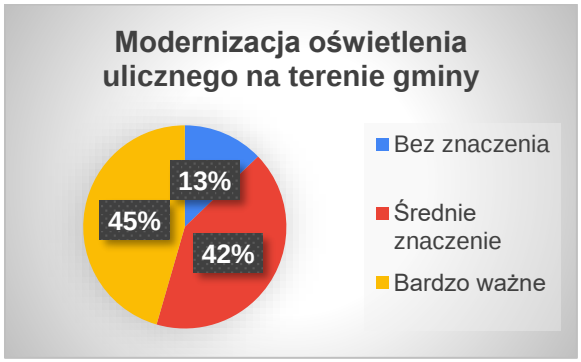
Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy
13%
45%
42%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

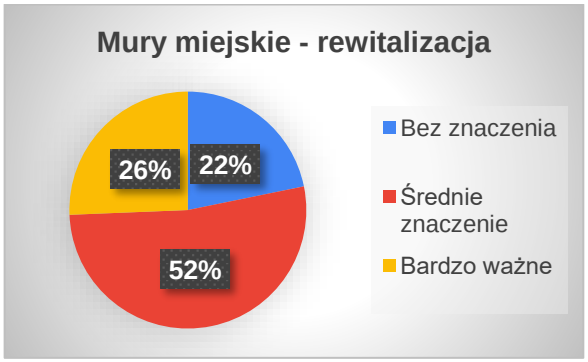
Mury miejskie - rewitalizacja
26%
22%
52%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

Rewitalizacja obiektów sportowych na terenie gminy
19%
28%
53%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

Budowa obiektu żłobkowo-przedszkolnego
23%
49%
28%
Bez znaczenia
Średnie znaczenie
Bardzo ważne

W pytaniu dotyczącym określenia gminy Kluczbork w 2030 r. ankietowani najczęściej określali jako: ekologiczną (42%), nowoczesną (42%) i przyjazną (38%).

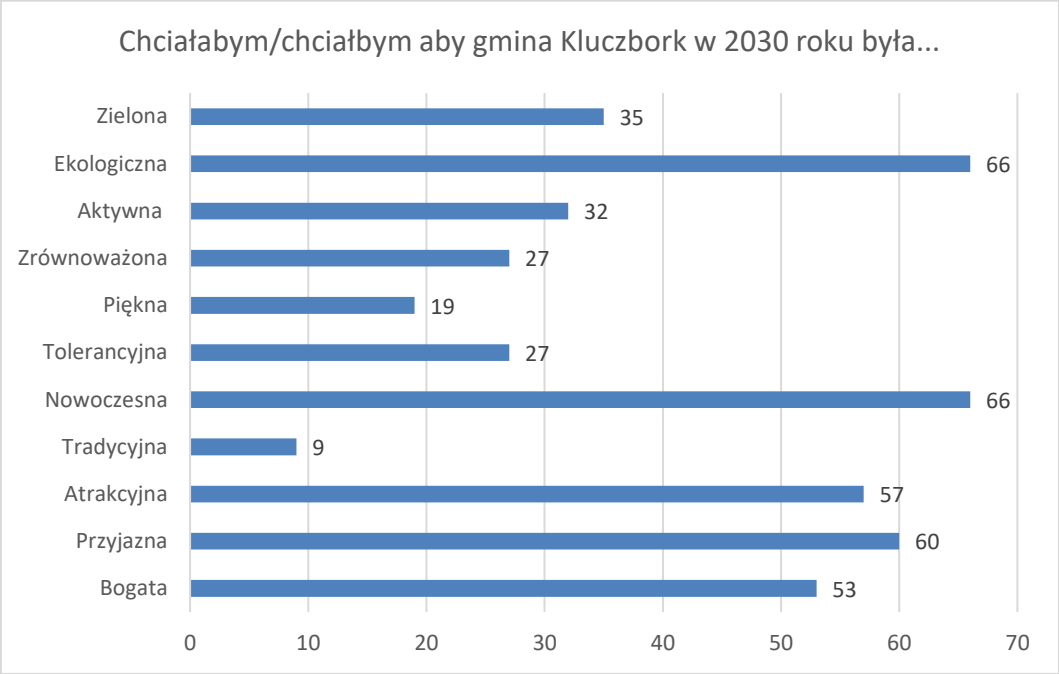

Rysunek 7. Ankieta - odpowiedzi dotyczące wizji gminy Kluczbork w roku 2030.

Na koniec zapytano w ankiecie co powinno stać się wizytówką gminy Kluczbork. Najwięcej odpowiedzi uzyskało dziedzictwo kulturowe (32) w tym: tradycje pszczelarskie, zabytki, muzeum, kino. Następne w kolejności było dziedzictwo przyrodnicze (31) w tym: zbiornik retencyjny, ekologia, zieleń, park, magnolia. Inne wymieniane przez ankietowanych to kapitał społeczny (15) w tym: mieszkańcy, samorozwój, edukacja, komfort życia, otwartość na młodych ludzi, tolerancja, ład i porządek; aktywny tryb życia (11) w tym: sport i turystyka oraz przedsiębiorczość (7) w tym: przemysł, miejsca pracy, ekonomia, gospodarka.

VIII. Spis tabel, map, wykresów i zdjęć

TABELA 1. DŁUGOŚĆ CZYNNEJ SIECI WODOCIĄGOWEJ ORAZ UDZIAŁ LUDNOŚCI POSIADAJĄCEJ DOSTĘP DO SIECI W GMINIE KLUCZBORK. 12
TABELA 2. DŁUGOŚĆ CZYNNEJ SIECI KANALIZACYJNEJ ORAZ UDZIAŁ LUDNOŚCI POSIADAJĄCEJ DOSTĘP DO SIECI KANALIZACYJNEJ W GMINIE KLUCZBORK 13
TABELA 3. DŁUGOŚĆ CZYNNEJ SIECI GAZOWEJ NA TERENIE GMINY KLUCZBORK. ŹRÓDŁO: GUS. 14
TABELA 4. WYKAZ POMNIKÓW PRZYRODY NA TERENIE GMINY KLUCZBORK. ŹRÓDŁO UM KLUCZBORK 20
TABELA 5. DOTACJE CELOWE NA MODERNIZACJĘ LUB BUDOWĘ OGRZEWANIA PROEKOLOGICZNEGO W LATACH 2015-2020. ŹRÓDŁO UM KLUCZBORK. 23
TABELA 6. ILOŚĆ ODPADÓW I UDZIAŁ ODPADÓW Z GOSPODARSTW DOMOWYCH W GMINIE KLUCZBORK. ŹRÓDŁO: GUS. 29
TABELA 7. UDZIAŁ ODPADÓW SEGREGOWANYCH W GMINIE KLUCZBORK. ŹRÓDŁO: GUS. 29
TABELA 8. LICZBA MIESZKAŃCÓW W SOŁECTWACH GMINY KLUCZBORK W LATACH 2015-2019. ŹRÓDŁO: UM KLUCZBORK. 31
TABELA 9. LICZBA MIESZKAŃCÓW, URODZEŃ I ZGONÓW W GMINIE KLUCZBORK W LATACH 2010-2019. ŹRÓDŁO: UM KLUCZBORK. 33

Tabela 10. Liczba zachorowań i zapadalność na wybrane jednostki chorobowe w Powiecie Kluczborskim w porównaniu z Województwem Opolskim w 2018 roku. Źródło Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kluczborku. 2019. ... 38
Tabela 11. Stan i wykorzystanie komunalnych zasobów mieszkaniowych w latach 2008-2018. Źródło: Miejski Zarząd Obiektów Komunalnych w Kluczborku. ... 46
Tabela 12. Liczba odwiedzających Muzeum im. Dzierżona w Kluczborku w latach 2014-2019. Źródło: Muzeum im. Jana Dzierżona w Kluczborku. ... 48
Tabela 13. Poziom czytelnictwa w gminie Kluczbork. Źródło: GUS. ... 50
Tabela 14. Wskaźnik uczestnictwa 6-latków w edukacji przedszkolnej w gminie Kluczbork. Źródło: Administracja Oświaty w Kluczborku. ... 59
Tabela 15. Liczba uczniów/wychowanków w poszczególnych placówkach oświatowych w roku szkolnym 2019/2020 w gminie Kluczbork. Źródło: Administracja Oświaty w Kluczborku. ... 60
Tabela 16. Procentowy podział dotacji udzielnych organizacjom pozarządowym przekazanych w danym roku. ... 63
Tabela 17. Dofinansowanie Trzeciego Sektora w gminie Kluczbork w latach 2015-2019. Źródło: UM Kluczbork. ... 64
Tabela 18. Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło: GUS. ... 64
Tabela 19. Wykaz projektów realizowanych w Kluczborskim Budżecie Obywatelskim (KBO) w latach 2016-2020. ... 66
Tabela 20. Frekwencja w wyborach w gminie Kluczbork. ... 67
Tabela 21. Bezrobotni w gminie Kluczbork. Źródło: GUS. ... 68
Tabela 22. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w gminie Kluczbork. ... 69
Tabela 23. Udział liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]. Źródło: GUS. ... 69
Tabela 24. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Kluczbork. Źródło: GUS. ... 70
Tabela 25. Dochody i wydatki gminy Kluczbork w latach 2016-2019. ... 77
Tabela 26. Wykaz projektów zrealizowanych przy udziale pozyskanych środków zewnętrznych (zł). Źródło: UM Kluczbork. ... 79
Tabela 27. SWOT GMINA KLUCZBORK OBSZAR GOSPODARKA [G]. ... 83
Tabela 28. SWOT GMINA KLUCZBORK OBSZAR PRZESTRZEŃ [P]. ... 85
Tabela 29. SWOT GMINA KLUCZBORK OBSZAR SPOŁECZEŃSTWO [S]. ... 86

Mapa 1. Umiejscowienie geograficzne gminy Kluczbork. ... 6
Mapa 2. Plan Miasta Kluczborka. Źródło UM Kluczbork ... 8
Mapa 3. Obwodnica Miasta Kluczborka. Źródło UM Kluczbork ... 10
Mapa 4. Plan węzła (jednego z dwóch planowanych węzłów) przy zjedzie z S11 do Kluczborka. Źródło GDDKiA czerwiec 2020 r. ... 11
Mapa 5. Mapa systemu przemysłowego GAZ SYSTEM S.A. w gminie Kluczbork. ... 14
Mapa 6. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Kluczbork. Źródło UM Kluczbork ... 16
Mapa 7. Obszary chronione na terenie gminy Kluczbork. Źródło. UM Kluczbork. ... 21
Mapa 8. Specjalna Strefa Ekonomiczna przy ul. Wołczyńskiej - teren dawnego tartaku. Źródło: UM Kluczbork. ... 72
Mapa 9. Atrakcje turystyczne gminy Kluczbork - szlaki rowerowe. Źródło: UM Kluczbork. ... 76
Mapa 10. Obszary integracji funkcjonalnej opracowane na potrzeby Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do roku 2030 (Opole listopad 2020). Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego. ... 80

Wykres 1. Przyrost naturalny w latach 1995-2019 w gminie Kluczbork. Źródło GUS. ... 33
Wykres 2. Populacja w gminie Kluczbork w latach 1995-2019. Źródło GUS. ... 34
Wykres 3. Biologiczne grupy wiekowe - gmina Kluczbork w roku 2019. Źródło GUS. ... 34
Wykres 4. Dominujące powody przyznania pomocy społecznej w gminie Kluczbork w latach 2015-2018. Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Kluczborku. ... 41

Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, zasiłków rodzinnych, świadczeń z Funduszu alimentacyjnego i świadczeń wychowawczych w latach 2015-2018. Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Kluczborku. 44
Wykres 6. Wydatki na świadczenia pieniężne z: pomocy społecznej, świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego i świadczenia wychowawcze w gminie Kluczbork w latach 2015-2018. Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Kluczborku. 44
Wykres 7. Wysokość środków finansowych przekazana na wsparcie organizacjom pozarządowym. Źródło: UM Kluczbork. 63
Wykres 8. Prognozowana kwota zadłużenia gminy Kluczbork. 78
Wykres 9-19 Ankieta - ocena wagi poszczególnych zagadnień dla rozwoju gminy Kluczbork. 88
WYKRES 20-49. Ankieta – znaczenie działań/przedsięwzięć, które powinny być zrealizowane do 2030 roku 90

Zdjęcie 1. Stacja pomiarowa czystości powietrza Źródło www.gios.gov.pl. 22
Zdjęcie 2. Zbiornik retencyjny w Kluczborku. Źródło UM Kluczbork. 24
Zdjęcie 3.Zbiornik retencyjny w Kluczborku 25
Zdjęcie 4. Instalacja Przetwarzania Odpadów komunalnych w Gotartowie. 29
Zdjęcie 5. Boisko wielofunkcyjne z nawierzchnią modułową przy PSP nr 5 w Kluczborku. Źródło: UM Kluczbork 2020. 56
Zdjęcie 6. Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna Ligota Dolna. Źródło: UM Kluczbork. 71
Zdjęcie 7. Atrakcje turystyczne gminy Kluczbork - Park Miejski. Źródło UM Kluczbork. 75
Zdjęcie 8. Zalew Kluczborski. Źródło: UM Kluczbork 75
Zdjęcie 9. Zalew Kluczborski. Źródło UM Kluczbork 75
Zdjęcie 10. Zalew Kluczborski. Źródło: UM Kluczbork. 75
Zdjęcie 12. Atrakcje turystyczne gminy Kluczbork - Ośrodek Wypoczynkowy w Bąkowie. 76
Zdjęcie 11. Atrakcje turystyczne gminy Kluczbork - drewniane kościółki. 76
Zdjęcie 13. Atrakcje turystyczne gminy Kluczbork - Muzeum im. ks. Jana Dzierżona w Kluczborku. 76
Zdjęcie okładkowe – Artur Nowak - Kluczbork 2020